

Лезги газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чӀал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 20 (10925) хемис 14-май, 2020 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

12-майдиз “Дагъустан” РГВК каналдин эфирдай машгъур журналист, РД-дин здравоохраненидин министерствонин Общественный советдин председатель, республикада ОНФ-дин сопредседатель Ильман Алипулатова Дагъустандин Кьил Владимир Васильевахъ галаз киле тухвай интервью къалулна. Асул гьисабдай, республикадин Кьили коронавирус себеб яз Кеферпатан Кавказдин регионда арадал атанвай гьаларихъ галаз алакълу са шумуд суалдиз жаваб гана. Абурукай бязибур чна газет келзавай-бурун фикирдиз гьизва.

Владимир Васильева кьейд авурвал, 12-майдин делилралди, Дагъустанда коронавирус акатнавай 2888 дуьшуьш тайин хьанва. И рекъемрин жигъетдай республика уьлкведа вад лагъай чкадал ала. Здравоохраненидин министерстводи хабар гузвайвал, тӀвар кьунвай тӀугъвалдиз гъейри, регионда стӀалжемни пайда хьанва. Алатай йисан апрелдин вацрав гекъигайтӀа, алай йисан апрелдин вацра республикада стӀалжемдик начагъ хьанвайбурун къадар 33,6 процентдин артух хьанва. Кьенвайбурун къадар лагъайтӀа, 481-дав агакьнава. 26 кас коронавирус себеб яз телеф хьанва.

Владимир Васильеван фикирдалди, апрелдин звел килерив гекъигайла, алай вахтунда дагъустанвийри республикада тайинарнавай къайдайрал амал авуниз гзаф фикир гузва. Мисал яз, коронавирусдик хуьн патал квалерай экъечӀ тийизвай агъалийрин къадар артух хьанва. Къейд ийин хьи, уьлкведин са шумуд регионда хьиз, Дагъустандани карантиндин вахт артухар хъувунва. В.Васильеван гафаралди, и кардин тереф вири шегъерин ва районрин килерини хвена. Эгер азарлубурун къадар тӀимил жез хъайитӀа, карантин кардикай хжудда. Гьелелиг а вахт алуьनावач.

Статистикадин рекъемрай аквазайвал, уьлкведа адетдинди тушир стӀалжем пайда хъайила, Дагъустанда авай гьалар артух кьурху кутадайбур тушир. 16-апрелдиз азардин есирда гьатнавайбурун къадар гзаф жез гатӀунна. Мисал яз, 16-

апрелдиз начагъбурун къадар 222 тир, 23-апрелдиз лагъайтӀа, 446-дав агакьна. 1-майдиз мадни пара хъана - 656. Гьа икӀ, къадар йикъалай-кьуз артух жезва.

Владимир Васильева гьисабзавайвал, кьенин юкӀуз Дагъустанда арадал атанвай гьалара тӀугъвалдиз акси женг тухунин карда кьурулушдин къайдадикай менфят къачуна кланзава.

“Республикадин киле акъвазнавай кас яз, вилик акъвазнавай месэляяр кьурулушдин къайдада гьалун зи везифа я. Дагъустанда киле физвай гьерекатрин патахъай жавабдарвал чи хиве ава. Эгер къабулзавай серенжемри агъалияр хуьдай, инсанриз чпин ихтиярар килиз акъуддай мумкинвал гузвачтӀа, абурухъ са метлебни авач.

Аллагъди чаз неинки жаза, гьакӀ кьуватрни гузва... Килиг садра, кьенин юкӀуз духтурив, медсестрайив гьикӀ эгечӀзаватӀа. Са тӀимил вахт идалай вилик эгечӀзавай тегъер михъиз масад тир. За абуруз сагърай лугъузва”, - кьейдна региондин Кили.

Владимир Васильева мукъвара республикадин здравоохраненидин хиле ахтармишунар киле фейидакайни лагъана.

“Исятда чна ахтармишунар тухвай вахтунда винел акъатай нукъсанрин винел кӀвалах тухузва. Абурукай садбур гьакъикъатдани авайбур я, бязибур - ваъ. Хейлин крариз, гьерекатриз, серенжемриз гьеле къимет хгана кланзава. Мисал яз, ИВЛ-дин (нефес къачуз куьмекдай) аппаратар. Республикада гьар юкӀуз, юкван гьисабдалди, ихътин 100 аппаратдикай менфят къачузва. Абур чакъ санлай 700-далай пара ава. Чна генани 140 алава аппарат тӀалабзава. Чаз тайин тир къадар майдиз, амай пайни июндиз, июлдиз гуда лагъанва.

Кислороддихъ галаз алакълу месэляни хцидаказ акъвазнавай. “Дагдизель” заводдин куьмекдалди и месэла са куьруь геренда гьялна. Карханади, виликдай Италиядай маса къачузвай клапанар, чкадал гьазурна. Нетихада саки 700 койка

кислороддалди таъминариз алакьна”, - кьейдна В.Васильева.

Республикадин Килин фикирдалди, эхиримжи йисара Дагъустанда здравоохраненидин хилез кьетӀен фикир гузва. Гьа са вахтунда ада кье арадал атанвай гьалари гузвай фикир бес тежезвайдан, вилик хейлин кӀвалахар кумайдан гьакъиндай шагъидвалзавайди кьейдна.

“Гьар са региондин мумкинвилер бюджетди тайинарзава. Чи бюджетдин къадар 150 млрд манат я. Виликан йисарив гекъигайтӀа, са шумуд сеферда пара я. Мисал яз, 2018-йисуз бюджетда 100 млрд манат авай. Чун налогар гзаф гуз ва пара къазанжияр къачуз гатӀунна. Килинди чалай коррупциядин ва чуьнуьхунрин сергъятар гуьтӀуь ийиз алакьна.

ТӀугъвал садани вилив хвенвачир. Гьатта экономика вилик фенвай субъективайни коронавирусдин гъужумдин ериш зайифариз жезвач. Чун вири кьуватар садна жезмай къван фад завалдин вилик пад къаз алахъзава. И карда чун сад хъана кланда. Республикадин агъалийри тайинарнавай къайдайрал, квалерай кьецел экъечӀ тавунал амал авунилай вахтунда тӀугъвалдин вилик пад кьун аслу я”, - алава хъувуна Владимир Васильева.

Нумрадай кӀела:

ЧӀЕХИ ГЪАЛИБВИЛИН - 75 ЙИС

ВикӀегъ командир

Сталинград азад хъувурдалай кьулухъ батальонди викӀегъ командир кьилеваз фашистрин чапхунчийрикай Тихвин, Луга, Тухумса, Новгород, Ленинград, Рига ше-гъерар азад хъувунин язгунра иштиракна. Вичин дяве Роберт Гъажиевича 1945-йисуз майордин чинда аваз Балтийский гьуьлун патав безъемарна.

► 3

“ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН” - 100 ЙИС

Милли журналистика:

“Дагъустандин правда”

Лезги журналистриз - таржумачийриз вирибуруз стопдин ктаб хъайи М.Гъажиеван “Урус чӀаланни лезги чӀалан словарь” акъатуни (1952-йис) иллаки еке тир куьмек гайидал шак алӀач. Адан кьилин редактор Гь.А. Аликуберов, жавабдар корректор вичи гъа вахтарилай эгечӀна, чи газетда саки 60 йисуз корректорвиле кӀвалахай С.Селимов я.

► 5

ИРС

СтӀал Сулейманан диндин философия

СтӀал Сулейманан яратмишуна диндин эсерри са акъван чка кьунвачтӀани, шаирдин руьгъда гьамиша, михъи фикир-рихъ галаз сад хъиз, гьамга хътин шарит яшамис хъайидини ашкара жезва. АкӀ жезва хьи, бязи вахтара шиирдин цӀара-рай чна Къуръандин сурайрин теклифарни тӀалабунар тикрарзава.

► 6

САГЪЛАМВАЛ

Пешедиз вафалу яз

Хъсан пешекар гъина аваз хъайитӀани, адакай гьасятда виринра малум жеда. Зубаир Селимовичаз МахӀаькъалада авай “Здоровая нация” клиникада кар алай хирург яз кӀвалахун теклифна. Гила са къадар вахт я ада ина лапароскопиядин жуьреда операцияр киле тухуз.

► 8

САГЪЛАМВАЛ

Коронавирус ва стӀалжем: духтурдин зенд

Исятда инфарктар, инсультар, диабетар ва маса азарар кьулухъ фенва. Сифте чкадал стӀалжем ала. Коронавирус акъван хаталу туш. Ам себеб яз арадал кьезвай стӀалжем хаталу я.

► 9

МЕДЕНИЯТ

Лезги гьикаят давам жезва

Гьикаяяр, этюдар ва куьлукӀ клубдин эсерар кхьинал машгъул цӀийи-цӀийи авторар (абурун яратмишунар “Лезги газетдин”, “Самур” журналдин чинра пайда жезва) аватӀани, чӀехи жанрайрал гьалтайла, авай гьалар заз мишекъатбур яз акъазва.

► 10

Сувар къейдна - садрани тахъай жуьреда

Умьурда тежесвай крар, инсандин килел текъезвай дуьшуьшар авайди туш. Россиядин Федерациядин ва гъаки дуьньядин хейлин уьлквейрин халкъарни Советрин Союзди ва Яру Армияди фашистрин Германиядал гъалибвал къазанмишна 75 йис тамам жезвай юбилей шад гъалара, гурлудаказ, гзаф къадарда мугъманар галаз киле тухуз гъазур хъанвайди тир. Амма коронавирус лугъдай тугъвалди вири планар терсина элкъурна. Вири дуьньяда малумарай карантинди Гъалибвили сувар квалера тухуниз, "Рекин тийир полкунин" гьерекат онлайн-форматда аваз тешкилуниз, куьлуь-куьлуь парадар, концертар Ватандин Члехи дяведин ветеранрин гъятра тухуниз, абуруз дакларрай, айванрикай сувар тебрик авуниз мажбур хъана. Тугъвалди гъикъван киеве тунатлани, Гъалибвили сувар гъар са регионда, шегъерда, районда, хуьре, квалера къейдна.

Дагъустан Республика ва адан халкъарни кьерехда акъвазнач.

9-майдиз РД-дин Кьил Владимир Васильева РД-дин Гъукуматдин Председатель Артем Здуновахъ галаз Аскер-азадчидин мемориалдин патав гъай Даим цун патав цуьквер эцигна.

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Махачкъала

И юкъуз са къефле инсанри Махачкъаладин Яру Армиядин аскерар (абурун арада Советрин Союздин ва Россиядин Игитарни ава) кучукнавай сурарал кьил члугуна ва сурарал цуьквер эцигна.

Цуьквер эцигайбурун арада РД-дин Кьилин ва Гъукуматдин Администрациядин Аппаратдин руководитель Владимир Иванов, РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместитель Рамазан Жафаров, Махачкъала шегъердин администрациядин кьил Салман Дадаев ва масубур авай.

Цуьквер эцигайдалай гуьгъуьниз Ватан патал чанар гайибур рикел хунин ва абуруз гуьрмет авунин лишан яз, атайбур са декъикада кисна акъвазна.

Рикел хун лизим я хьи, фашистрикай хайи Ватан хуьзвай дяведа 180 агъзурдав агакна дагъустанвийри игитвилелди иштиракна. Абурукай 80 агъзур касди женгерин майданрал чан гана. 59 кьегалдиз Советрин Союздин Игитвилдин тивар, 7 касдиз Баркаллувилин ордендин пуд дережани гана.

Дербент

Къадим шегъерда, Гъалибвили сувариз гъазур хъунин сергъатра аваз, Аскеррин сурар къайдадиз гъана. Лугъун лизим я хьи, виликдай телеф хъайи аскеррин сурарал тиварар кхъенвай табличкаяр алайди тушир. Тиварар сурарин килихъ галай къванерал кхъенвай. Вахтунин абур чир хъжедай гъалда тунвачир. Ина 911 аскер кучукнава. Гила гъар са сурун килихъ мармардин табличкаяр аклурнава, сурарин арайра плитка тунва, фо-

нэглийриз суваррихъ галаз алакълу видеотебрикар ракурна. Райондин образованидин идарайри тешкиллувилелди "Гъалибвили дакларар", "Георгиевский лент" акцияра иштиракна.

Докъузпара

Усугъчайдални Гъалибвили 75 йисаз талукъарнавай са жерге мярекатар киле фена. Абура райондин муниципалитетдин килин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Агъмед Агъмедова, райондин собранидин председатель Абас Абасова, идарайрин, организационин ва жегилрин объединенийрин векилри иштиракна.

Санитариядинни эпидемиологиядин вири шартларал амал авуна, районда митинг киле тухвана, ветеранрин памятникрал, фронтда телеф хъайибурун обелискрал цуьквер эцигна. Са декъикада кисна акъвазуналди, дяведин женгера телеф хъайибур рикел хъана ва Ватан хуьн патал аскерри еке игитвилер кълурайди къейдна.

Муниципалитетдин члехибуру Къалажухрин хуьрйи тир районда амайни амачир са ветеран Атамов Межид Салиговичални кьил члугуна, адаз Гъалибвили сувар тебрикна.

Дербент район

Суварин шадвилер онлайн-форматда аваз Дербент райондин хуьрерани, поселокрани тешкилна. Райондин администрациядин килин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Фуад Шихиев киле аваз администрациядин хейлин векилар Ватандин Члехи дяведин иштиракчи Алимйрзе Алимйрзоеван умьурдин юлдаш, хендеда Алимйрзоева Кумсиятахъ илифна. Адав яшайишдин квалер маса къачудай са миллион манатдин сертификат вахкана ва Гъалибвили суварни тебрикна. Адан гъуьл Алимйрзе 19 йисавай жаван яз фронтдиз фенай. Са шумуд сеферда хирер хъанатлани, ада атлуйрин эскадронда эхирдалди душмандихъ галаз женгер члугуна, сагъ-саламатдиз ва хурудал хейлин шабагъар алаз ватандиз хтана. Ам 2000-йисуз рагъметдиз фена.

Къурагъ

Гъалибвили суварин вилик Къурагъ райондин администрациядин кьил Замир Азизова Вирироссиядин "Гъалибвили дишегълидин чин" акциядин сергъатра аваз район-

дин ругуд дишегълидив юбилейдин "1940-1945-йисарин Ватандин Члехи дяведа къазанмишай гъалибвили 75 йис" медалар вахкана. Гъа са вахтунда дяведин ветерандин хендеда Гамият Шамхалаевадиз Гъалибвили сувар мубарак авуна ва адаз райондин администрациядин патай пулдин пишкеш гана.

Мегъарамдхуьр

Райондин муниципалитетдин кьил Фарид Агъмедова, райондин собранидин председатель Назир Алиева, райондин килин заместителри ва администрациядин маса работникри Ватандин Члехи дяведин женгерин аскерриз ва жуьреба-жуьре тапшуругъар килиз акъуддайла телеф хъайи МВД-дин къуллугъчийриз хкажнавай памятникдал цуьквер эцигна.

Райондин школьникри Гъалибвили суварин сергъатра аваз тухузвай ватанпересвили вири акцияра ("Гъалибвилай члехи бубадиз баркалла!", "Игитар рикел хуьзва", "Георгиевский лент", "Армейский чемоданчик") тешкиллувилелди иштиракна.

Ватанпересвили тербия гуни килин макъсад сад я - акъалтзавай несилдиз Ватан, жуван халкъ, хуьр, район, республика кланарун. Гъалибчийрин несилри халкъдин игитвилел дамах авун ва бубайрин баркалла крар рикелай ракур тавун...

Къасумхуьр

Сулейман-Стальский районда Гъалибвили суварин мярекат райондин администрациядин кьил Нариман Абдулмуталибова ва идарайрин, майишатрин, общественный организационин векилри Аскервили баркалладин мемориальный комплексдал цуьквер эцигунилай гатлунна.

Къейд авун лизим я хьи, Агъа Сталприн хуьруьн мулкун авай мемориальный комплексдал ам авайдалани хъсандиз туьклубу хъуьвунин кваллахари киле физвай.

Суварин вилик Цийи Макъа "Яс члугъзавай диде" мемориальный комплекс эцигна, куьтягъна. Памятник гъазурайди машгъур скульптор Шариф Шагъмарданов я. Акъалтзавай несил патал еке метлеб авай и комплекс карантин алудайдалай гуьгъуьниз ачухда.

Гъалибвили суварин гуьрметдай райондин хуьрера авай вири обелискарни ремонт авуна.

Тугъвалди эцигиз тунвай сергъатризни килиг тавуна, райондин агъалийри, жегилри, школьникри уьлкведа тешкилнавай ватанпересвили хейлин акцияра хушуналди иштиракна.

Вини Сталприн хуьре амай, Ленинграддин гъалкъадай сагъ-саламатдиз акъатай ветеран Жанна Мегъамедовадиз "Гъалибвили волонтеррин" патай хуьруьн администрациядин кьил Селим Казимова цуьквер, пишкешар гана.

Хив

Райондин муниципалитетдин кьил Ярмет Ярметова вири агъалийриз Гъалибвили сувар тебрикна. Администрациядин къуллугъчийри Гъалибвили паркуна советрин аскерриз хкажнавай "Лацу дурнаяр" монументдал цуьквер эцигна. Паркуна дяведин вахтунин маньяр тамамарна.

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Ватандин Чехи дяве. Адан къурбандар, иштиракчяр, мусибатрив ацлай вакъиярни крар гыч рикелай алатдач. Гыкьван ксар терг, набут, етим авуна залум дяведи. Къени инсанрин риклера сагъ тежезвай хирер ама. Чехи Гъалибвили 75 йисан сувариз талукъ яз чна чи баркаллу ватанэгъли, Ватандин Чехи дяведин активный иштиракчи, рагъметлу РАЖАБОВ Роберт Гъажиевичакай суьгъбетзава.

Ражабов Роберт 1821-йисан 6-майдиз Ахцегъ райондин Къакларин хуьре зегъметкеш хизанда дидедиз хъана. Колхозчяр тир буба 1945 лагъай, диде 1959-йисара кечмиш хъана. Хуьрун сифтегъан ва 1939-йисуз Ахцегърин юкьван чирвилерин мектебда 9-класс акъалтарна, ам 1940-йисан февралдиз Орджоникидзе шегъердин военный училищедик экечина. Гъвечли члавалай дяведикай ктабар клелунал, кинофильмайриз килигунал рикл алай дирибаш гададин муррад офицер хъунух тир ва и кардиз гъазурвал акун яз, ам датана спортдал машгъл жез, вичин руьгъ, беден лигмимар ийиз хъана.

1941-йисан декабрдиз дяведин училище акъалтарна (а макъамда душманди уьлкве еке къурхулувилик кутунвай), жегъил лейтенант Волховский фронтдиз рекъе туна. Роберт Ражабова дяведа вичин женгинин рехъ стрелковый взводдин командирвилин къуллугъдила башламиш

Виклегъ командир

на. Рикле кичи авачир жегъил офицердин алакьунар акурла, командованиди адал ротадин командирвал ихтибарна. Душмандин десантдин десте жагъурна терг авунин тапшуругъ (дяведа им адал гъалтай четин ва жавабдар сифте кар тир) уьтквем хци вичин дестедихъ галаз йифиз чпин патай саки телефвилер авачиз кылиз акъудна. 1942-йисуз Робертан гъилик квай 3-ротадн Ленинграддинни Москвадин арада ракъун рекъин Мостки станциядин оборона хуьзвай. Кыле фейи кызгъин женгина яру аскерри станция хвенатлани, телефвилерни пара тир, ина Робертални вичин сифте хер хъана (гуьгъуьнлай адал мад къуд хер хъхъана).

Са вацра къван госпиталда къаткана, кьвачел ахкъалтай виклегъ офицер полкунин командирар гъазурдай тади курсариз ракъурна. 1942-йисан октябрдиз анаг агалкъунралди акъалтарна ва дяведин цийи жавабдарвилер гъаз Ленинграддин фронтдин пияда къушунрин 131-батальондин командирвиле тайинарна. Ражабован батальондин вилик немсериз Нарва вацлалай элячлиз кланзавай улам (переправа) хуьнин месэла эцигнавай. Яргъал члугур къати женгинин нетижада батальонди душман вацлун къерехдивай 1,5 километрдин мензилдиз гадарна. Душманди пакадин юкъузни гыкьван чалишмишвилер авунатлани, Ражабован батальонди мад абур вацлув ахгуднач. И женгина душмандин 300 аскер, 10 танк тергна ва 17 кас есирвиле къуна. Ик, Нарва вацлун улам хуьнай Роберт Ражабов Александр Невскийдин ордендиз лайихлу хъана. 1943-йисуз пияда къушунрин 131-дивизиядик кваз Ражабован батальонди Сталинград фашистрикай михъунин женгера иштиракна. Гъана залан хер алаз ам госпиталдиз аватна ва тамам сагъни тахъанмаз, хушуналди цлун къулаз хъфена.

Сталинград азад хъувурдалай къулухъ батальонди виклегъ командир кылеваз фашистрин чапхунчийрикай Тихвин, Луга, Тухумса, Новгород, Ленинград, Рига шегъерар азад хъувунин ягъуна иштиракна. Вичин дяве Роберт Гъажиевича 1945-йисуз майордин чинда аваз Балтийский гуьлуьн патав бегъемарна. Ватан хуьнин чешнелу къуллугъдай ва женгера къетлен виклегъвилер къалурунай ам 3 ордендиз, 11 медалдиз (абурун арада Александр Невскийдин, Отечественный дяведин, "Яру гъед" орденар, Ленинград, Сталинград хуьнай медалар ава) ва командованидин патай гзаф

къадар чухсагъулдин чараризни кымметлу пишкешриз лайихлу хъана.

Далудихъ женгерин тежриба галай майор Роберт Ражабован алакьунар, гъелбетда, ислягъ уьмуьрдани герек атана. Ада вичин хуси гъилелди кхъенвай автобиографиядай якъин жезвайвал, 1945-1947-йисара Роберт Гъажиевича Пензадин областдин Бедно-Демьяновский райондин военкомвиле къуллугъна. 1947-йисан июлдиз хушуналди запасдиз экъечина, хайи ватан

диз хтай ада вичи сифте чирвилер къачур Къакларин хуьрун школада военруквал, КПСС-дин Ахцегъ райкомда военный отделдин заведующийвал авуна. Ахпа, 1948-1949-йисара, къисметди ам Агъул райондиз акъудна. Партиядин Агъул райкомда инструктор-пропагандиствиле кваллахиз, ада гъа са вахтунда экстернидаказ 10-классдин имтигъанарни вахкана. 1944-йисалай коммунист Роберт Ражабов 1949-йисан августдиз Ахцегъ райкомдин инструкторвиле ва 1951-йисалай Ахцегъ Мукътадиран тварунихъ галай колхоздин парткомвиле рекъе туна.

Дугъри я, дяведин шартлара клелдай мумкинвал тахъай Ражаба, хизандин кыл тир тежрибалу офицерди, яшаризни килиг тавуна, 1954-йисуз Махачкъалада областдин къве йисан партшкола агалкъунралди акъалтарна. Дяведа лигим хъайи, гила гъакл вири патарихъай гъавурда авай пешекар КПСС-дин Обкомди Ахцегъ райкомдин инструкторвиле рекъе хуьтазва. 1955-1957-йисара Роберт Ражабова Ахцегъ райисполкомдин культурадин отделдин заведующийвиле, ахпа са йисуз райондин "Цийи дунья" газетдин литработниквиле, гуьгъуьнин йисуз КПСС-дин Ахцегъ райкомдин аппаратда инструкторвиле ва 1959-1961-йисара Къакларин хуьрун Кирован тварунихъ галай колхозда парткомвиле кваллахзава. 1961-йисан ноябрдила ам района виридалайни зайифди тир Хъларин хуьрун "Большевик" колхоздин председателвиле тайинарна. Гъиле къур кардин ашкъида гъатдай, дяведин тегъерда вичи вичивай ва амайбурувайни клевиз истемишдай кылихрин командирди яргъалди санал дурум гузвачиртлани, квалалахъ вири коллективра ада вичелай анжах хъсан крар, фикирар туна. Дяведин ва зегъметдин ветеран 1993-йисуз 72 йисан яшда аваз рагъметдиз фена, ам хайи хуьре кучукова.

Ростокдиз къван фейи хъартасви

Хазран КЪАСУМОВ

Ватандин Чехи дяведин активный иштиракчийрикай сад хъайи **ТАГЪИЕВ Паша Гъажиевич** 1922-йисан 12-январдиз Агъа Хъартасрин хуьре лежбер хизанда дидедиз хъана. Гъа и йисуз адан буба рагъметдиз фена. Пашадиз ва адан къве стхадиз диде Жирият, лугъудайвал, дидедални авуна, бубавални.

1929-йисуз Тагъиеврин хизан Бакудиз куьч хъана. Шегъерда хъартасви гадади 1941-йисуз 166-нумрадин юкьван школа акъалтарна. Гъа и йисан сентябрдин вацра Пашадиз Советрин Армиядин жергейриз эвер гана. Бакудай чехи хцин квалалай Паша фронтдиз рекъе твадйла, дидеди куьрелди лагъанай:

- Чан хва, ви чехи къве стха фронтда ава, вуьни алад, виклегъдаказ Ватан хуьх!

1941-йисан декабрдин вацралай эгечина Паша Тагъиева сифтедай Закавказский, Ленинградский, Волховский, гуьгъуьнлай 2-Украинадин ва 2-Белоруссиядин фронтра къати женгера иштиракна. Виклегъ дагъвидин женгинин рехъ 1945-йисан майдин вацра 2-Белоруссиядин фронтдин "Яру Гъед" орден авай 1-танкарин корпусдин 275-нумрадин кылдин радиодивизиондин составда аваз Германиядин Ростов шегъерда акъалтла.

Чи уьлкведин, гъаклини Польшадин, Венгриядин, Чехословакиядин ва маса уьлквейрин цлудралди шегъерарни хуьрер немсерин чапхунчийрикай азад хъувунин женгера П.Тагъиева къегъалвилер къалурна.

...1941-йисан эхирра Германиядин фашистри Ленинград шегъер гъалкъада тунвай. 900 юкъузни йифиз и шегъер хвейи, аниз немсерин къушунар ахъай тавур аскерин арада Паша Тагъиевни авай. Ленинграддин винел душманди къурзавай тупаринни бомбайрин гуьллейрин кланик Пашади вичин частунихъ, штабдихъ галаз виклегъдаказ радиодин алакъа хуьзвай. И баркаллу кардай къегъал лезги хциз сифтедай "Женгинин лайихлувилерай", гуьгъуьнлай "Ленинград хуьнай" медалар гана.

1943-йис алуькна. Советрин къушунрин немсерин чапхунчийр чи чилерилай

Чн мухбир

Ватандин Чехи дяведин йисара 3 агъзурдалайни гзаф докъузпаравияр, гъа жергедай яз 138 кас Къалажухрин хуьрайни женгерин майданриз фена. Душманар дарбадагъунин къастар рикле тур аскерри СССР-дин хейлин шегъерар азадунин къати ягъуна иштиракна. Са пай женгчяр дяведа гел галачиз квахъна, бязибур набутар яз ватандиз хтана. Гъелбетда, далу пата зегъмет члугунин кардани клелетвиар къулухъ галамуькнач.

Советрин халкъари мусибатдин шартлара къазанмишай Гъалибвили 75 йиса тамам хъанвай чи йикъара а дяведа иштираккай ветеранрикай Докъузпара районда амайди тек сад я - **АТАМОВ Межид Салигъович**. Дагълух Къалажухрин хуь

чукурзавай. Паша Тагъиев радиодивизиядик кваз 2-Украинадин фронтдиз акъатна. Чи армияди Харьков, Кировоград, Киев ва маса шегъерар азад ийидайла, П.Тагъиева женгера активдаказ иштиракна.

Советрин аскерри хайи Ватан фашистрикай азад хъувуна куьтягъна, Пашади къуллугъзавай радиодивизионни Польшадин сергъятдал элячина. Висла вацлалай элячина сифте оборона къуналди, гуьгъуьник кваз къвезвай чи частариз виликди фидай мумкинвал гуьк еке пай кутунай П.Тагъиеван виклегъвилер "Яру Гъед" орден гуналди къейдна.

Гъалибвилерай гъалибвилериз физвай Советрин къушунрихъ галаз Пашани Кенигсбергдиз, анайни Берлин шегъердин сергъятдиз акъатна, чна винидихъ лагъайвал, адан женгинин рехъ Германиядин Ростов шегъерда куьтягъ хъана, ина ада душмандал гъалиб хуьнин кършилиламышна. Дяведилай гуьгъуьнизни П.Тагъиева Германияда чи къушунрин группада къуллугъ хъувуна.

1946-йисан 23-октябрдиз СССР-дин Верховный Советдин Президиумди акъудай Указдин бинедаллаз Паша Тагъиев Ватандиз хтана. Адан хурудал женгера къалурай жуьрэтлувилерай ганвай "Яру Гъед", Ватандин Чехи дяведин 2-дережадин орденар, "Женгера лайихлувилерай", "Ленинград хуьнай", "Кенигсберг къачунай", "1941-1945-йисара Германиядин винел гъалиб хуьнай" ва маса (санлай - 15) медалар алай. Абурукай са медаль Польшадин гъукуматдинди тир.

Ватандиз хтай П.Тагъиева района жуьреба-жуьре къуллугърал, 1949-йисан 1-июндила саки 40 йисуз райондин финансовый отделда ревизор, старший контролер-ревизор яз квалалахна.

Хъартасви Паша Тагъиев гуьгъуьнлай Къасумхуьрел яшамиш хъана, квалаладивай къерех тахъана, ада 1964-йисуз Ростовдин финансовый институтни заочнидаказ клелна акъалтарна.

1945-йисалай инихъ ам КПСС-дин член тир. Адан женгинин шабагърал гуьгъуьнлай "Зегъметда баркаллувилай", "Зегъметдин ветеран", Чехи Гъалибвили 20, 30, 40, 50, 60 йисарин юбилейрин медалар, РСФСР-дин финансрин министерстводин ва профсоюзрин ЦК-дин Гуьрметдин грамотаярни алава хъхъана.

Ватандиз Чехи дяведа къегъалвилер къалурай, гуьгъуьнлай района жавабдар къуллугърал намуслудаказ квалалах авур Паша Гъажиевич Тагъиева вичелай гуьгъуьниз къени тварни хъсан крар туна.

Тек са ветеран

ре яшамиш жезвай, 95 йисан яшда авай ветеранди 77 йис идалай вилик, 1943-йисуз, гъеле 7 йисан мектеб акъалтарнавай жегъил яз, фронтдиз фин къетлна.

СССР-дин ПВО-дин 57-зенитный дивизиондик кваз къалурай виклегъвилерай ам "Германиядин винел гъалибвал къачунай", "Кавказ оборона авунай", "Жуьрэтлувилай" шабагъралди къейдна.

Йис-сандавай дяведин ветеранрин къадарни тлимил жезва. Амма абурун къегъалвилер, ватанпересвилер несилар патал мидаим чешнейриз элкъвенва. Мад са хъсан делил ам я хъи, гъукуматди, машгъур меценатри ветеранриз кумекар гузва. Алай вахтунда сагъзамай дагъустанвийрив-ветеранрив, гъа жергедай яз къалажухви Межид Атамовани, и мукъвара твар-ван авай чи ватанэгъли Сулейман Керимован патай 1 миллион манатдин пишкеш агакъна.

Гъалибчяр вири жуьредин шагабриз лайихлу я!

Ахцегь райондин Къакарин хуьре Исмаилов Азизагъадинни диде Уримузан хизанда ругуд хвани кьве руш хъана - Исмаил, Тажидин, Шагъабас, Нагъи, Наби, Нурудин, Зулейхани Нинегуьл. Чехи хизан недай суьрсетралди таъминарун патал Азизагъа датана члурачуьлда гилер къабарламишуниз мажбур тир. Залан зегьметди атлай буба фад рагьметдиз фена. Асул гьисабдай аялар игит дидедин тербиядик акатна. Ада вичин веледар зегьметдихъай кичле тушиз вердишарна, абурув келиз туна, куьрелди, ватанпересар, халис пагъливанар хъиз тербияламишна. Ватандин Чехи дяведин йисара абур фронтдиз рекъе турди ва сагь-саламатдиз къаршиламиш хъувурдини игит диде Уримуз я.

Эхъ, эхъ, Исмаиловрин ругуд стхани дяведин цаярай сагь-саламатдиз акъатна хтун гъакъикъатдани тажубдин кар я. Мягьтел жедай мад са кар ава: 1945-йисуз, Чехи Гъалибвили вакъиadin вилик, пуд стха - Шагъабас, Нагъи ва Нурудин къисметдай Германияда, Берлиндин патав гвай Магдебург шегьерда аваз хъана. Стхайрин тлабуналди, командованиди абуруз кьве сятда санал гуьруьш жедай мумкинвал гана. Абур пудни женгери Берлиндив агакарна. 1975-йисан 15-июндин "Известия" газетда кьейд авурвал, "Яшлу Уримуз дидедин рухвайриз дяведин чпин гьисаб ава: 21 орден, 40 медаль, 14 херни 4 контуж, беденрикай хкудиз тахъана амукуьай 50 хъитреп ва душманрикай азад хъувур цудралди шегьерар..."

Исмаил Исмаилов

Тажидин Исмаилов

Шагъабас Исмаилов

Абуру Ватан хвена!

Нагъи Исмаилов

Наби Исмаилов

Нурудин Исмаилов

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Чехи Гъалибвили 75 йисан суварин шадлухдай баркаллу Исмаиловрин стхайрин къисметдикай къилди рахан. Чехи стха Исмаил (1907-1981) Дербентдин педучилище акъалтларна, хуьре муаллимвиле кваллахзавай, хизан кутунвай бегьем итим яз фронтдиз фена. Тифлидин дивизиядин къурулушдик кваз Кавказ хуьнин женгери иштиракна. Старший лейтенант, ротадин политрук тир. Адан кылелни квачел залан хирер хъана ва са бубат сагъар хъувурдалай къулухъ дяведин набут яз, хурудал Ватандин дяведин II дережадин орденни са жерге медалар алаз, кваллиз хтана. Пенсиядиз экъечдалди 30 йисуз Къакарин хуьрун школада муаллимовал ва директорвал хъууна.

Залум дяве башламишайла, кьвед лагъай стха **Тажидина (1918-2002)** дяведилай вилик Дербентдин педучилище акъалтларна, Агъул райондин са хуьрун школада завучвал ва директорвал ийизвай. Дуьньядин гьалар пайгардик квачирди кьатлай ада 1941-йисуз Буйнаксда пехотный училище куьтягна. Дяве эгечдалди са варз амаз ам, младший лейтенант, уьлкведин рагъакидай патан сергъятдал Белоруссиядиз рекъе туна. Дяведа Смоленский, Волховский, Северо-

Западный фронтин къурулушрик кваз кьати женгери иштиракна ва са шумудра хирер хъана.

Дяведилай къулухъ Азербайжанда, ГСВГ-да къуллугъна, М. Фрунзедин тварунихъ галай дяведин академия ва высший паршкола акъалтларна. Полковникдин чинда аваз мотопехотный дивизиядин командирдин заместителвилеин къуллугъдилай отставкадиз экъечна. Гражданвилиин къуллугъда Баксоветда ва Азербайжандин Нархоздин институтда кадрйрин отделдин заведующийвиле ва пенсияда аваз Баку шегьердин ветеранрин Советдин председателвиле кваллахна. Адаз А. Невскийдин (1943), Женгинин Яру пайдахдин, Ватандин дяведин I дережадин (1945) орденар, "За боевые заслуги" (1941, 42, 43), "Кенигсберг къачунай" (1945) ва маса медалар ава.

Иллаки еке агалкъунар, дережа пуд лагъай стха **Шагъабасаз (1919-1984)** хъана. Чехи стхайрилай чешне къачуна, адани Дербентдин педучилище лап хъсан кьиметралди акъалтларна. Агъул района муаллимовиле, школадин директорвиле, ВЛКСМ-дин райкомдин секретарвиле зегьмет члугуна. 1939-йисалай хушуналди Яру армиядин жергейриз феи ада вичин умуьр Ватан хуьнин къуллугъдихъ галаз алакьалу авуна.

Шагъабасан женгинин баркаллу рехъ

лагъайтла, полкунин школадин курсант, отделенидин командир, дяведин политучилищедин курсант, батареядин комиссар ва командир, дивизиядин командирдин заместитель ва штабдин начальник яз, Карелиядин ва Белоруссиядин 1-фронтин къурулушрик кваз Заполяръедилайни Норвегиядилай ва Польшадилайни Германиядилай цлар илитйна, Берлинда бегьем хъана. Машгъур "Катюшайралди" женг члугваз, дагъви командирди цудралди шегьерани хуьрер фашистрикай азад хъууна. 1945-исан 23-апрелдиз залан хер хъана, ам Визенталь шегьердин 2865-нумрадин эвакогоспиталдиз аватна. Ана ам вичихъ гелкъевезвай медсестра Александра Андреевнада ашукъ ва гуьгъуьнлай адал эвленимиш хъана. Дяведилай къулухъ Шагъабас Исмаилова Германияда оккупационный къушунрин къурулушдик кваз гьукуматдин важиблу тапшуругъар тамамарна. Дяведин лайихлувилерай командованиди ам Ватандин дяведин II дережадин са ва I дережадин кьве орденри, "Советрин Заполяръе хуьнай", "Варшава азад хъуунай", "Берлин къачунай" медалриз лайихлу авуна ва Ленинан орден гуниз къалурна.

1947-йисалай къуллугъдал элячлай Шагъабас КПСС-дин Махачкъала шегьердин горкомдин инструкторвиле, КПСС-дин Рутул райкомдин 1-секретарвиле, 1951-54-йисара Моск-

вада компартиядин ЦК-дин ВПШ кел хъувурдалай къулухъ Дагобкомдин административный ва финансрин органрин отделдин заведующийвиле, ахпа ДАССР-дин Министррин Советдин Председателдин заместителвиле тайинарна ва 1961-йисуз обкомдин секретарвиле хъяна. Лайихлу пенсиядиз экъечдалди ам и къуллугъдал аламуькьна. И жавабдар къуллугърал Ватандин Чехи дяведин ва зегьметдин ветерандин намуслу зегьмет гьукуматди женгининбурулай алава Зегьметдин Яру пайдахдин, кьве "Знак почёта" ва "Халкъарин дуствал" орденралди, "Баркаллу зегьметдай" медалдалди, РСФСР-дин, Азербайжан ССР-дин, ВЛКСМ-дин ЦК-дин гьуьрметдин грамотайралдини чехи маса шабагъралди кьейдна. Запасада авай полковник, тарихдин илимрин кандидат, СССР-дин журналистрин Союздин член, ДАССР-дин культурадиз лайихлу работник тир ада вичин вири къуват, алакьунар Ватандин азадвални абадвал патал серфна.

Нагъи Исмаиловани (1920-1989) 1939-йисуз Дербентдин педучилище куьтягна, хуьруьн школадиз муаллимвиле хтана. 1940-йисуз армиядиз феи ам жергедин аскердилай тупарин батареядин командирвилеин дережадиз хъаж хъана. Женгинин рекъикай рахайтла, хурудал алай "Яру гъед", Ватандин дяведин II дережадин, Александр Невскийдин орденри, "Москва хуьнай", "Варшава азад хъуунай", "Берлиндал гьужум авунай", "Германиядин винел гъалибвал къачунай" медалри адан виклегъвилерин гъакъиндай шагъидвалзава.

Дяведилай къулухъ Нагъиди заочникаказ ДГУ-дин тарихдин факультетда кел хъууна ва яргъал йисара адакай Къакарин хуьруьн школадин муаллим, завуч ва директор хъана. Зегьметдин агалкъуьнрай адаз ДАССР-дин лайихлу муаллимовилин твар, Зегьметдин Яру пайдахдин орден гана, 1985-йисуз яшлу аскердив 40 йисалай вичин Ватандин дяведин I дережадин орден вахкана.

Наби Исмаилова 1942-йисуз хушуналди фронтдиз фин патал, паспорт къачудайла, вич хайиди тир 1923-йисан чкадал 1922-йис кхъиз туна. Моздок шегьер хуьнин женгина гьилел хер хъана, госпиталдиз аватна. Челябинскда училище акъалтларна, танкист яз Минск, Прага, Вена, Берлин шегьерар фашистрикай азад хъууьнин женгинин иштиракчи хъайи старший сержант 1947-йисан январдиз хурудал "Яру гъед" орден ва са жерге медалар алаз хайи хуьруьз хтана. Лайихлу пенсиядиз экъечдалди касди совхозда шофёрвал авуна. Ахцегь районда Ватандин Чехи дяведа иштираккай эхиримжи ветеран тир ам 97 йисан яшдаваз 2019-йисан 6-декабрдиз рагьметдиз фена.

Гъевечли стха **Нурудин (1926-1981)** "фашистрихъ галаз дяведавай стхайриз куьмекиз ихтияр це" келимайрин арза кхъиналди, 1944-йисан февралдиз хушуналди дяведиз фена. Зур йисуз 124-стрелковый полкуна жергедин аскервиле, ахпа 64-полкуна снайпер яз виклегъвилелди къуллугъна. 1945-йисан 3-февралдиз ам залан хер алаз 5417-нумрадин госпиталдиз аватна. Са бубат квачел ахкъалтай ам 1945-йисан 10-октябрдиз 1-группадин набут яз кваллиз рахкурна. Эхиримжи йикъаралди касди дяведин хирери гузвай азиятдизни килиг тавуна, Къакарин хуьруьн клубдин директорвал авуна.

Ихтилат кватай чкадал кьейд ийин, хизанралди дяве члугунай Дагъустанда Ахцегь район тафаватлу я. Ик, са Ахцегъай Таироврин хизандай 8 хва (Азим, Гьамдуллагъ, Исмаил телеф хъана, Абдулгъей, Эбейдуллагъ, Гъажибала, Мавлудин, Зейдуллагъ хтана, вах Ийишади зегьметдин фронтда игитвилер къалурна). Игит диде Серми Фатагъовади вад хва (Гъуьзбуллагъ, Шамсудин, Шамсуллагъ, Мавлудин, Алимегъамед) фронтдиз рекъе туна. Пашаеврин хизандай пуд стхани кьве вах (дяведин дуктур Сулейманни старший лейтенант Сейфедин телеф хъана, вахар Набисатни Такибат ва стха Буньям хтана, ада гуьгъуьнлай ДГУ-да са факультетда физматдин кафедрани заведующийвиле авуна) фронтда хъана. Мурсаловрин хизандай 5 стхади - Аливердиди, Алавдина, Гуьлалиди, Ризехана, Мегъамед-Султана, Абдулменафан куд хци - Мегъамедшефиди, Хийирбега (гъеле дуьньядин 1-дяведин ветеранар тир абур хтана), Хайируллагъа, Эмина, Дагълароврин хизандай пуд стхади - Абаса, Межида, Абдулатифа женгер члугуна ва ик мад.

Мердали ЖАЛИЛОВ

(Эвел 19-нумрада)

Гыхьтинди хъана сад авунвай “Дагъустандин правда” газет? ГьикӀ кьилиз акъудна ада вичин вилик эцигнавай везифаяр?

Жавабар чаз гъа йисарин (1951-1957) газетдин чинрай жагъида. Лагъана кланда, газет гъакьикъатдани вичин чинрин жигъетдай, “Социализмдин пайдах” газетдив текъигайла, 2 сеферда чӀехи хъана. Яни гузвай информациядин къадар гъакъван артухарна.

Идалайни гъейри, “Дагъустандин правда” газет гъар юкьуз (ислен квачиз) акъатзавай. Ада чи республикадин вири шегъеррай, районрай, гъакӀ дуьньядин кар алай хабарар, партиядин ЦК-ди, республикадин кьилин органи къабулзавай къарарар, гузвай тапшуругъар, важиблу вири документар, урус чӀалай лезги чӀалаз таржума авуна, чапзавай. Чебни гъа документар (докладар, речар, указар ва мсб.) къабуллай юкьуз, шегел тевгъена, кӀелзавай-бурув агакъарзавай. Им регъят кӀвалах тушир. Газетдин вири къуллугъчийрикай, кьилин редактор, жавабдар редактор, адан заместитель, жавабдар секретарь хктайла, литработникар, подчитчикар, таржумачияр хъанвай. Вирибуруз гъам лезги ва гъамни урус чӀалар лап хъсандиз чир хъун лазим тир.

Милли журналистика: “Дагъустандин правда”

Партияди ва Советрин Гьукуматди вилик эцигнавай везифайрин гъавурда дуьз акъун патал вирибуру политический ва законрин жигъетдай кьетӀен чирвилер къачун патал махсус курсара, школайра, вузра кӀелзавай, дережа хкажзавай.

Кьилин образование авай пешекар журналистар тек-туьк тир. Газетдин къваларив а чӀаван чӀаланни литературадин, тарихдин саки вири алимар агуднавай. Абуру, газетдиз къуллугъ авунихъ галаз сад хъиз, чпин чирвилерни хкажзавай. Алимар тир М.Гъажиев, Р.Гъайдаров, У.Мейланова, А.Абилов, Р.Юсуфов, Гъ.Садыкь, А.Агъаев, шаирар ва писателар тир Ш.-Э.Мурадов, Къ.Межидов, И.Къазиев, М.Гъажиев гъа жергедай я.

Яшлу несилдин публицистрини - З.Эфендиева, Н.Агъмедова, И.Вагъабова, Къ.Къазиева, Дагъустандин халкъдин шаир Хуьруьг Тагъира, шаирар тир Ш.Къафланова, Э.Билалова, А.Муталибова, Х.Жамалдина, М.Къуруша, М.Рамазанова, масабуру чпин къелемар мадни хци ийизвай. Газетда чапзавай материалар еридинбуру хъун патал вири мумкинвилер кардик кутазвай.

Лезги журналистриз - таржумачийриз вирибуруз столдин ктаб хъайи М.Гъажиеван “Урус чӀаланни лезги чӀалан словарь” акъатуни (1952-йис) иллаки еке тир куьмек гайидал шак алач. Адан кьилин редактор Гъ.А.Аликберов, жавабдар корректор вичи гъа вахтарилай эгечӀна, чи газетда саки 60 йисуз корректорвиле кӀвалахай С.Селимов я.

ЧӀалан орфографиядин нормаяр къайдада твадай хейлин маса ктабарни, справочникарни, словарарни акъатиз башламишна.

Газетдин чинрал къвезвай материалрай аквазвайвал, чӀалан литературадин (хъынрин) нормаяр къвердавай мягкем жезвай.

Ингъе чи вилик 1951-йисуз акъатнавай “Дагъустандин правда” газетдин са шумуд нумра ква. Вуч аквазва чаз абурай?

1951-йисан 2-мартдиз акъатнавай сад лагъай нумра къачун. Адан сад лагъай чина, вини кьилляй нумрада гъатнавай кар алай материалрин тӀварар кьунва:

СССР-дин Министррин Советда ва ВКП(Б)-дин ЦК-да. Недай-хъадай шейэр ва промышленностдин товарар кура-кура маса гудай госуударстводин кьиметар цийи кьилелай агъуз авунин гъакьиндай (1-чин).

ВКП(Б)-дин Обкомдин пленумдин гъакьиндай малумат (1-чин).

ДАССР-дин Министррин Советда ва КП(б)-дин Обкомда. Хуьруьн майишатда

соцсоревнование геьгеншарунин ва адаз руководство гунин гъакьиндай (1-чин).

А.Д. Даниялов - ВКП(б)-дин Дагъустандин Обкомдин секретарь. Республикадин хуьруьн майишат мадни виниз хкажунин серенжемрин гъакьиндай (2-3-чинар).

Хуьруьн майишатдин кӀвенкӀвечийрин совещаниедин гъакьиндай материалар (4-чин).

Кореяда авай вакъияар (4-чин).

Ингъе квеиз и гъвечи малуматдайни газетдин мана-метлеб квекай ятӀа, чир жезва. Кьилин фикир Советрин Гьукуматдин, партиядин ЦК-дин кӀвалахриз, яни политикадинни пропагандадин, тешкиллувиле месӀайриз ганва.

Газетда чапнавай, винидихъ тӀварар кьунвай докладра чи республикадин майишатра авай гъалар - агалкъунар ва эксиквилер, хъу-вуна клани крар, эвелимжи везифаяр гьибур ятӀа чир жезва. Яни газет сиясатдинни тешкиллувиле гужлу яракъ тирди аквазва.

И нумрада гъакӀ “Дагъустан дагъдин” тӀвар алай ярумчух шуькӀуь чӀарчӀин цийи жинсинин хипер арадиз гъунин ва геьгеншарунин кӀвалах агалкъунриди кьиле тухунай хуьруьн майишатдин специалистриз ва колхозчийриз орденар ва медалар гунин гъакьиндай СССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Указни чапнавай (1-чин). (Къынрин къайда газетда авайвал хвенва).

Анай аквазвайвал, тӀвар кьунвай майишат чи республикадин Гуниб райондин Чох

(кура-кура маса гудай) 10-20-процентдин агъузарнавайди къалурнавай затӀарин чӀехи сиягъдини (ада газетдин чинин са пай кьунва) зегъметчи халкъдин гъал-агъвал хкаж хъун патал къайгъу чӀугвазвайдан шагъидвалзавачни! Ингъе, гыхьтин затӀар къалурнаватӀа:

Фу ва фуанни булкарлин шейэр;
ЧӀахар, дугьугъ ва харун магъсулар;
Макарондин ва недай маса концентратар;
Техил ва фураж;
Як ва якӀун продуктар;
Балугъяр ва балугърин продуктар;
Ягълуяр, ниси ва некӀедин продуктар;
Спичкаяр, нефт ва бензин;
КӀвале ишлемишдай шейэр ва масабур.
(Чна вири тӀварар газетда ганвайвал хвенва). Вири сиягъ гзаф еке я.

И сиягъди куьн шагъидвалзава? Инсандин “чин алай” демократия, инсанрин гъакьиндай къайгъударвал, гила лугъузвайвал, гъа “тоталитарный” (са касди буйругъар гузвай) обществада авайди къалурзавачни?

Гила квеиз садра къванни фу, як, бензин, эцигунрин материалар ужуз жезва лагъана, ван хъанани?.. Абур чӀахъ гила авачирвиляй яни? Ваъ, гъелбетда! Девлет тарашнавай хсусиятчийрин ихтиярда тунвайвиляй абурун кьиметар цаварихъ физва.

Газетдин тарихди маса районрихъ галаз чи Кьиблепатан Дагъустандин районрай (Ах-цегъ, Къасумхуьруьн, Дербент) ганвай хаба-

рарни чапнава. Авторар - А.Алимов, А.Кельбалиев, С.Рабаяев. Ибуру хуьруьн майишатдин пешекарар я: агроном, бригадир, звеновод.

А чӀаван газетдин асул рубрикаяр гьибур я? Ингъе бязибуру: Партийный уьмуьр; СССР-дин Верховный Советда; ВКП(б)дин обкомда; Гатфарин чуьлдин кӀвалахар; Школайрин гежел вигъиз тежедай везифаяр; Къецепатан уьлквейра; Спорт; Советрин кьурулуш; Редакциядиз чар; Международный обзор; Духтурдин меслятар; Политшколайрин пропагандистриз куьмек; Балугъчивилин майишатра; Пешекаррин меслятар; Республикдин колхозрин чуьллера ва икӀ мадни.

Вири рубрикайри шагъидвалзавайвал,

“Дагестанская правда”, 1951-йис, 23-май, №100

газет вичин пропагандиствилеин, агитаторвилеин, тешкилатчидин роль кьилиз акъудиз алахънава. Кьилин фикир политикадинни агитациядин месӀайриз, Советрин Гьукуматдин органи ийизвай кӀвалах, партиядинни халкъдин садвал къалуруниз, кьурулуш мягкемарунин месӀаяр гъялуниз, зегъмет чӀугвазвай инсандин ругъ, авторитет хкажуниз гайиди якъин я. Газетда хейлин шикиларни (абур акъван гзаф туш) асул гъисабдай чуьллера, багълара, промышленностдин карханайра кьиле физвай кӀвалахар къалурзавайбуру я.

1951-йисан 5-майдиз акъатнавай “Дагъустандин правда” газетдин нумра (адал сифте яз кьилин редактор Гъ.А.Аликберов тирди къалурнава. Лезги чӀалан дубляждин редактор - И.Вагъабов) Советрин печатдин йикъаз талуькарнава. Газетдин сад лагъай чина чапнавай “Большевикрин печатдин югъ” кьил ганвай чӀехи макъалада кьейднавайвал, “Чехи Октябрдин революция жедалди вилик Дагъустанда гзаф чиновникарни ругъанияр патал урус чӀалал акъудзавай анжах са газет авай. Исаятда Дагъустан лап хъсандиз вилик фенвай промышленность, механизмламинавай хуьруьн майишат, кӀвенкӀвечи культура авай, цуьк акъудзавай республикадиз элкъвенва. Исаятда Дагъустан кьилляй-кьилди грамотный уьлкве я. Исаятда чи республикада областдин “Большевистская правда” урус, авар, кьумукъ, лезги ва дарги чӀаларал акъатзава, областдин “Большевистская смена” тӀвар алай жегилрин газетни акъатзава. Идалай гъейри Дагъустандин халкъарин 9 чӀалалди районрин 32 газет, 1 шегъердин, 2 отраслайрин ва 3 фабрикринни заводрин гзаф тиражрин газетар акъудзава. “Агитардин блокнот” акъудзава ва гзаф къадарда цӀан газетар ва женгинин листокарни акъатзава...” (Инани чна газетдин чӀал хвенва).

Гъа и макъалада чи журналистрин, хуьрерин мухбиррин хиве авай асул везифайрикайни лагъанва.

“Чи республикадин газетрин вири кӀвалахда большевиквилелди истемишун, кимивилерихъ галаз меслят тахъун гзаф хъана кланда. Печатдин гъар са работник вичин чирвилер деринаруниз, газетрин идеядин метлебулвал ара датӀана хъсанаруниз, абур большевикрин партияди чи печатдин вилик эцигнавай еке истемишунрин дережадиз хкажуниз мажбур я”.

И везифаяр “Дагъустандин правда” газетдин редакциядин руководстводи (редколлегияди) дериндай вичин гъиле кьурдал шак алач.

Гъеле гъа йисара чи газетдин редакциядиз чпи Москвада, Ленинградда, Бакуда, Махачкъалада, Ростовда вузра кӀелна, журналистикадин, литературадинни искусстводин, филологиядин хилерай махсус чирвилер къачуна хтанвай жегилрин еке десте атана. Абурук гугъуьнлай чпикай тӀвар-ван авай шаирар, писателар, алимар, госуударстводин деятельар хъайи К.Азизханов, М.Демиров, А.Саидов, И.Гъуьсейнов, Жамидин, К.Мусаев, А.Алем, Б.Салимов, Б.Гъажикъулиев, Я.Яралиев, А.Гъажиев, Ш.Шихбабаев, И.Ханбалаев, А.Магъмудов, Д.Абдуллаев, Ж.Юсуфов, М.Ханкишиев, М.Шайдаев, М.Мегъдиев ва масабур ква. Абурукай чун инлай куьлухъ геьгеншдиз рахада. ГьикӀ хь, “Дагъустандин правда” газетда абур анжах сифте камар къачунатӀа, устадвилеинни бажарагъдин куклушрихъди абур гугъуьннин йисара, республикадин цийи газет - “Коммунист” тешкилайла, адан редакцияда кӀвалахиз ва я адахъ галаз сих алакъа хуьналди виликди фена.

“Дагъустандин правда” газетдин авторрик, ам вирибуруз сад хъуниз килигна, жуьреба-жуьре халкъарин векилрин журналистрин, писателрин, партиядин ва госуударстводин деятельрин тӀварар гьалтзава.

Идахъ галаз алакъалу яз, чи районрай ва литературади 1951-1957-йисара ганвай информацияни, литературадин эсерарни (шиирар, гьикаяяр, очеркар, фельетонар, критикадин макъалаяр) тӀмил хъайиди гьисс тавуна туш. 1951-йисан са паюнин газетар вилелай хъувурлани лезги авторрин тӀварар тӀмил гьалтзава.

М.Гъажиева чӀалаз талуьк материалар, Гъ.Аликберова тарихдиз ва партиядинни Советрин тешкиллувилеин кӀвалахриз талуьк материалар, Х.Тагъиран, Ш.Къафланован, Къ.Къазиеван, И.Вагъабован, Къ.Рамазанован, А.Билалован, Б.Салимован бязи шиирар, фельетонар, гьикаяяр чап хъанва.

(КъатӀама)

СтІал Сулейманан шииратдин йикъар

Эбеди сагъ яз...

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Гъар йисан майдин вацра, адет хъанвай-вал, XX асирдин Гомер, эбеди сагъ яз амуь-дай руьгъдин зурба сагъиб, арифдар, шаир СтІал Сулейманан шииратдин йикъар-сувар кыле тухузва. Инанмиш я, цІини ам кыле фида. Уьзурриз, маса маниивилеризни килиг тавуна. КІанзавайди шаир вич рикІел хуьн, адан руьгъдин чешмедай жуван камал деринардай гевгъерар хягъун, кІелун, масабурузни теклифун я. Им гъар садавай жуван кІвалени тамамариз жедай кар я.

Сулейманан гуьмбетдал цуьквер алачир вахт, белки, садрани хъанач, я женни ий-дач. Гъакъикъи шаирриз хайи йикъар авайди я. РикІелай ракъурдай - садрани!

СтІал Сулейман. Тарихда гъатнавайвал, са лезгийрин ваъ, са Кавказдин ва я Урусатдинни ваъ, виридуьньядин халкъарин шииратдин гекъигиз тежер арш, несилрин алакъа

тайинарзавай мягкем тир тажни хъыз я. Адалай, вичин зигъиндалди, акъул-камалдалди

са шумуд асиррин художественный къана-жагъдин ирс алакъада туналди, вичин, Сулейманан, шииратдин рехъ тайинариз алакъна. А рехъ чав гума! А рекъи чун хуьзва, чаз савадлувилихъни архавилихъ, адлувилихъни бахтлувилихъ физ куьмек гузва. А рехъ чирун, кІелун, веревирд авун, адакай насыгъат ххудун чи буржи я.

МасакІа, гзаф маса ивираар хъыз, Сулейманан ирсни чавай къакъудун, са гъихътин ятІа “къадирлу” тайифайри чпинди тир лугъунни мумкин я. Ахътин мисалар тарихда гзаф ава.

Сулеймана сифте нубатда чи халкъдин сивин яратмишунрин ирс, чи классикадин (Эминанни Саидан, Низамидин ва икІ мад-ни) ирс цІийи шартІара давамарна.

Гъихътин сеслу, авазлу манийралди, хци камалдин айгъамралди, кесерлу тешпигъралди, дерин манадин насыгъатралди, гзаф терефрин веревирдерикай ибарат чІехи дастанралди, поэмайралди лезги чІалан хазина гъикъван девлетлуди, гужлуди, вирибуру гъурмет авуниз лайихлуди ятІа, дуьньядиз раижна. Дуьньядин гзаф нуфузлу арифдарар вичикай ва чи лезги чІалакай тарифралди, гъейранвилелди рахуниз мажбулна!

Им я Сулейманан эбедивал! Уьмуьрдин

гъи терефдикай раханатІани, Сулеймана вич Сулейман - шаир тирди субутна! Гилан са бязи, чеб гъеле ахварай аватнаватІа чин тийизвай “критикри” лугъузвайвал, са ни ятІа “ІларатІ хъыз” хкажай ва я са нин ятІа тапшу-ругъар кылиз акъудай чІаларбан ваъ!..

*Фагъумна за, гъарда вичал
ТІвар эцигна хан ийида;
Акъуллудаз тагуз мажал,
Къилди са дуван ийида.*

*Бейхабар яз вич вичикай,
Гъер кІвахъна физ гъакІ сивикай,
Гъар ахмакъда са чІарчІикай
Лап яцІу чукъван ийида...*

За шиир вири инал гъанвач. Амма гъа гъанвай цІарарини шаирдин руьгъдин зурбавал, къатІунрин деринвал, кьиметрин дуьзвал, гаф лугъунин устадвал, цІарцІин цІалцІамвал, рифмайрин девлетлувал, везиндин дуьзвал, пайгарвал гъихътинди ятІа хъсандиз раижзава! Им бес шаирди Етим Эминан ирс цІийи шартІара устадилелди давамарун тушни?!

Чахъ эбеди сагъ яз амуькдай, гъамиша жанлу ирс ава! Адал анжах дамахна кІанда!.. Сувар мубаракрай, азизбур!..

СтІал Сулейманан диндин философия

Абдул АШУРАГЪАЕВ

“Дуьнья философиядин емиш я”, - лагъана са камалэгълиди. Адан мана тамамвилелди са философидивайни ачухариз хъанвач. ГъикІ хъи, гъар са арифдардиз ам вичин жуьреда акъазва. Гъатта халкъдин лексикадани, чІалан къурулушдани “дуьнья” гафунин куьмекдалди синтаксисдин такъатар-ибарар тїмил ара-диз атанвач: къенепатан дуьнья, фикирин ва я веревирдерин дуьнья, гъайванрин алем, инсанрин алем, вири махлукъат. Ибур вири “дуьнья” гафунин хважамжам я. Акъазва хъи, манадалди сад тир и фикир яшайишдин къатара жуьреба-жуьре рангаривди безетмиш жезва. И кар чаз неинки чи рахунри, гъатта эдебиятдин эсеррини тестикъарзава. Мисал яз, Къ.Саид, Е.Эмин, К.Абдуллагъ ва С.Сулейман хътин шаиррини дуьнья-дикай къенвай эсерар кІелайтІа, малум жезвайди ам я хъи, зи фикирдалди, Къ.Саид “къисмет”, Е.Эмин “алем”, К.Абдуллагъ “уьмуьр” ва С.Сулейман “махлукъат” манайра аваз дуьньядикай раханва:

*“Дуьнья, вун нивди хъанва
гуьруьшмиш?”*

(Къ.САИД)

*“Фана я вун, дуьнья, садазни
тахъай!”*

(Е.ЭМИН)

*“Амач, эллер, гъахъни дуван
дуьньяда!”*

(К.АБДУЛЛАГЪ)

*“Иеси кьин тавур дуьнья
Вун алаш-булаш хъана хъи.
Зере къванни чина гъая
Амачиз, угъраш хъана хъи”.*

(С.СУЛЕЙМАН)

Амма тафаватлу са кар ава: С.Сулейманалай гъейри тІвар къунвай авторар дуьньядиз гъарда вичин жуьреда кьимет гуналди, чпин бейнида битмиш хъанвай манадин кІалубдилай къеьез экъечІава. С.Сулейман, лагъайтІа, алава яз, уьмуьрдин винел патан шикилдилай инсандин руьгъдин дуьнья тир диндин сергъятра гъахъзава ва ахлакъдинни намусдин терездалди а деринар алцумзава. Адан гъавурдани дуьз акъун патал кІелзавайдахъ еке къатІун, дерин фагъум, ва уьмуьрдикай гегъенш чирвилер хъун чарасуз я. СтІал Сулейман А.Агъаева

ва В.Тельпугова чпин са макъалада айсбергдив гъавая гекъигначир. Дугъриданни, къени чун шаирдин яратмишунрин дегънейривай яргъа ама лагъайтІани жеда. ГъикІ хъи, гъеле чи алимар, критикар-литературоведар гъа дуьнья вич къван сирлу СтІал Сулейманан шииратдин вири терефар ачухариз агакъни авунвач. Иллаки яратмишунрин диндиз талукъ хел. Авайвал лагъайтІа, и темадиз талукъ яз профессор Гъ.Гашаров вичин “Лезги литература. Тарих ва алай аям” ктабдин 419-чина и месэладал са тїмил акъазнава.

Лезги литературада диндин месэла ахтармиш тавунихъ вичин делил авачизни туш. Советрин девирди и месэладиз фикир гун, иллаки адакай ачухдиз кхъин къадагъа авунвай. Лап гъа къенайтІани, ам раиж авунни хъендик кутунвай. Гъавилай са бязи шаиррин я тІварар, я яратмишунар халкъдиз ачухдиз малумни тушир. Винидихъ тІвар къунвай ктабдин къалурнавай чина Гъ.Гашарова кхъизвайвал, С.Сулейманан, А.Гъажидин, С.Къурагъвидин, Х.Къурбанан, Н.Нуридин, А.Муьгъверганвидин диндин философиядин лирика чаз анжах алатай асирдин 90-йисара раижиз башламишна. Адан себебни ам тир хъи, а жуьредин лирика эхиратдин йикъан шикилралди, Мегъамед пайгъамбардин ва ада арадал гъанвай мусурман диндин къаматралди, шейхеринни шейтІанрин (с.а.с.) краралди девлетлу авунвай.

СтІал Сулейманан (зи гъиле авай) эхиримжи ктаб А.Агъаева ва Л.Стальскаяди туькІуьрна, 1994-йисуз акъатай “Эсерар” тІвар алайди я. Эгер чун гъалатІ туштІа, ктабда гъатнавай “Фагъума”, “Амач хъи”, “Я къван карвансара”, “Хъухъ тІун вун уях, мусурман”, “Фана дуьнья”, “Гъинама”, “Эй бенде, вахъ”, “Гуьгуьлдиз”, яни вири 8 шиир диндиз талукъ ва адан философия ачухарзавайбур я. Амма зи фикирдалди, вич динэгъли яз, жегъил вахтарилай шаирвилин устадвал гъисс авур арифдардиз и темадай авайди икъван тїмил теснифар хъун чІалахъ тежедай делил я. ЯтІани, чун гъа идални рази жезва. “Авачир чан Азраилдизни гъатдач”, - лугъуда бубайри.

“Тїмилни хъуй, гъангула хъуй”, - лугъуда халкъди. Гъелелиг С.Сулейманан диндиз талукъ чаз малум ши-

ирар тїмил ятІани, абурун мана-метлеб, ачухарзавай фикирар, чпелай къачуна кІани ибрет, гузвай тербия екеди я: образралди къуватлу я; гафунин мана хъендик квач; ибарайралди таъсирлу я; инсанвилин рекъер ачухарзава; руьгъдин михъивал хуьниз эвер гузва; сабурлувал раиж ийизва; кІелзавайдаз (иллаки къенин жегъилриз) веревирд ийиз, уьмуьрдин писни хъсан дадмишиз чирзава.

Им акІ лагъай гаф жезва хъи, С.Сулеймана вичин диндин шиирра чун адаз икрам авуниз ваъ, адал амал авунин, инсандиз, диде-бубадиз гъурмет авунин жигъир хкъазвай шегъредал акъудзава.Шиирра ада Къуръандин келимаяр лазим кагърабаяр хъиз хкъазава ва абур веревирдини ийизва.

*Дуьнья фана - инсан чІана,
Ихътин уьмуьр куьз герек я?
Ам гъиле къаз, фикирмир на...*

Гъелбетда, дуьньядал чун мугъманар я, амма гзафбурун рикІелай и кар алатзава. А чІавуз абур къанних жезва. А кардини инсанар тахсиркарризни къанлуьриз элкъуьрзава. ГъакІ хъайила, шаирди вичин ихътин шиирра къве тереф къалурнава: тестикъвал ва инкарвал.

*Падishaгъ вич бейвилаят,
Сагъиби Къуръандин аят.
Вичин рикІе чІуру ният,
Гъич маса гъараз жедайд туш.*

(“Жедайд туш”)

Акъазвайвал, шаирди вичи лугъузвай гафаралди инсандин руьгъдин михъивал гъихътин эжудди, менфятлуди, мусурман касдиз гъикъван хъди хъун лазим ятІа, тестикъарзава. Гъа са чІавуз ада а руьгъ инсансузвилини къанихвили, намуссузвилини нифретсузвили рагъуларнавайди ятІа, инкарзава.

СтІал Сулейманан яратмишунра диндин эсерри са акъван чка къунвачтІани, шаирдин руьгъда гъамиша, михъи фикиррихъ галаз сад хъиз, гъамга хътин шарият яшамаш хъайидини ашкара жезва. АкІ жезва хъи, бязи вахтара шиирдин цІарарай чна Къуръандин сурайрин теклифарни тІалабунар тикрарзава.

1994-йисан 13-майдиз акъатай “Лезги газетдин 10-чина ганвай” Магъмуд бубади лугъудай” макъалада Эмирбег Чепивиди кхъизва: “Ам, яни СтІал Сулейман, садрани Аллагъ

рикІел алачиз къекъвейди туш. Ада диндиз фикир гудай, пайгъамбардикай, пїрерикай иер рахадай, дуьяр кІелдай, амма адаз фурслу фекъийрикай, гъарамзада къазийрикай хъел къведай. Мусурманди хъиз, беден, руьгъ, мез, михъиз хуьдай, капІ-тІеат ийидай, элдин адетриз гъурметдай”.

Шаирди вичин ихътин жуьредин шиирралди мусурманвилин къайдайрал амал авуниз, гъар сада вичин динди хиве тунвай везифаар кыле тухуниз, уьмуьрдиз сабурлувилелди гъахъуниз эвер гузва. Амни шаирди лап мукъуфдивди, заргар безекдив эгечІдай жуьреда, кылизна акъудзава:

*Вуч атайтІан рахаз сивял,
Мийр вуна а асивал.
Аллагъдин гъа вичин садвал -
Аятдин цІарар фагъума.*

(“Фагъума”)

Бязи вахтара гъа диндин шиирарни, яшайишдин, тїебиатдинбур хъиз, имуча-мучайрин жуьредани гуналди СтІал Сулеймана кІелзавайди вичин къилин фикирдал, чІиж цуькведал хъиз, желбзава. И карди чаз шаир вичин яратмишунра халкъдин яратмишунривай яргъа туширди, гъа са вахтунда ада вичин къилдинвални хуьзвайди лугъузва. Месела, шаирди “Йисан вахтар” шиир, мискІалдин жуьреда туькІуьрна, тїебиатдин вахтар тайинарун истемешзаватІа, “Жедайд туш” шиирда лишанрин куьмекдалди чав шаирди “Халикъ” мана бейнидиз гъиз тазва.

*Векъер-къалар къуна сиве,
Къведа мад са сару дее,
Лежберарив къада даяе,
Патахъ яракъар гъазурна.*

(“Йисан вахтар”)

*Я сес авач вичихъ, я ван,
Я мулк авач мад, я гъайван,
Дугъриди я вичин дуван
Масадавай жузаз жедайд туш.*

(“Жедайд туш”)

СтІал Сулейманан диндин лирикади, къилинди яз, уьмуьрдин философия ачухарзава. А карни шаирди са шиирди маса шиир гегъеншар, давамар хъувунин тегъерда вилик тухузва. Ахътин фикирдал атуниз мажбур жезва хъи, гуя диндин вири шиирри санлай са цїиргъ, тартиб ара-диз гъизва. Абуру къилин манадиз-халкъ диндин менгенада тун ваъ,

диндин бинедаллаз инсан тербияла-мишуниз къуллугъзава, къилдин-къилдин тІварар алаз, диндин философиядин поэма арадиз гъизва.

Лагъана кІанда хъи, шаирди вичин диндин лирика са умуми лексикадин бинедаллаз халкъдиз, адан руьгъдиз мукъва авунвач. Абур синтаксисдин ва поэзиядиз хас тир та-къатралди гуьрчегарни авунва, гъавилай абур къуватлуни я. Гъаф йисар идалай вилик къенвай эсерар ятІани, къенин юкъуз чаз ерли течир историзмаяр дуьшуьш жезвач, эгер диндиз талукъ лексикадин “шафат”, “мужизат” ва маса гъа ихътин архизмаяр фикирда такъуртІа. Гъа сад хъиз, шаирди къериз-цІаруз русизмаярни ишлемишнава. А девирда мусурман диндикай къенвай яратмишунра урус гафар ишлемишун “гунагъ” язни гъисабзавай жеди. Амма СтІал Сулеймана абур вичин фикирдин мана гужлу авунин, маса динарни стха динар яз къалурунин фикирдал алаз ишлемишнава жеди:

*Аллагъ таалад вичин къелем
Масадавай чІугъваз жедайд туш.
КІвamt хъайитІа жумла алем,
Садавай отказ жедайд туш.*

(“Жедайд туш”)

СтІал Сулеймана вичин диндин философиядин лирика риторикадин обращенияр, риторикадин суалар ишлемиш авуналди гужлу авунва. “Дуьнья”, “Жедайд туш” шиирар тамамвилелди гъа ихътин-бурук акатзава. Диндин шиирра, гъелбетда, шаирди инверсиядин къайдадикайни менфят къачунва. ИкІ, гафарин чкъар дегішунни, синонимар ва тикрар жезвай союзар ишлемишунни шииррин манаяр мусурмандин руьгъдиз мукъва, рикІел аламуькдайбур ийизва.

*Я ацукъдай туш, я къарагъ,
Я эвердай туш, я гъарай...*

“Лал хъун”, “агъа”, “минара чІугун”, “чІарариз гъекъ акъатун”, “сарар экъисун”, “ракІар гъуьргъуь хъун”, “сикІ хан хъун”, “крар къилел атун”, “халкъдин дуустар”, “уф авун” хътин гуьрчег образри-ибарайри, простой ва сложный тропри, олицетворенийри, эпитетри - чІалан ажайиб къашари СтІал Сулейманан диндин философиядин лирика вири санлай мусурмандин руьгъдиз мукъва, гуьрчег ва таъсирлу ийизва.

Тјебиатдиз тIарвал гумир!

Ишреф ЖАВАТОВ

Чун Аллагь-Таалади халкънавай бендеяр я. Чахъ кыл, акьул, вилер, рикI, руьгь ава, вири чилин винел дуланмиш жезва. Инсанар тек туш: чохъ галаз гьа са вахтунда жуьреба-жуьре гьайванар, кьушар, балугьар, гьашаратар яшамиш жезва. Анжах чна, инсанри, и чан алай тјебиатдивай чил къакьудзава: векь кузва, тарар, тамар атIузва, вацIарай, вирерай кьур акьудзава, гуьулерни чапхунзава, гьатта цаварикни гурар кутазва... Са гафуналди, чакай, инсанрикай, дуьньядин аждагьанар хьанва. Бес чун вири Аллагьди халкънавайбур, барабарбур, са ихтиярар авайбур, яшамиш жез кланзавайбур тушни?

Гьелбетда, я! АкI яз хьайила, бес чиливни кланидаказ, къадир-лудаказ, гуьурметдивди эгечIна кланчачни? Ша клан жен, тјебиатдиз зиян тагун, терг тавун, ам зирзиблирикай михьун, жезмай къван адан наз-няметар хуьн, артухарун, рабатовилелди ишлемишун!

Махлуькьатди фадлай гуьзлемишзавай гатфар атана алуькьнава. Гурлу ракъини кьуд падаз эквни чим чуьлурзава. Яргьалди кис хьана акьвазнавай тјебиат уях жезва, яваш-яваш векьерал, кул-кусрал чан акьалтзава, ракъинихъ еримишзава, экьечIзава. Жемьатдихъ галаз санал инсанрин кефиярни ачух жезва, гьевес ашкъидив ацIурзава, руьгь хкаж жезва. Ракъинин чим гьиссзавай гьашаратар чиликай кчечIзава, гьерекатдик акатзава, гьарда вичин къайгьу ийизва. НуькIери, цIивцIив къачуна, чпин нагьмар язава.

Кьуд пата, чуьлди къацу либас алуькIзава, дереяр, тепеяр, дуьзенар бахтавардиз, зар алай халичар хьиз, дигана экIа хьанва.

И къацу мензерадиз вил вегьейла инал-анал, тагьма илиснавай хьиз, чулава хьанвай чуьлар, зулар аквада. Ибур инсанри гатфарихъ кьурай къакьан векьериз-къалариз, нацIариз цIай янавай чкайрин амукьаяр я. ЦIаяр язавайбурун ихтилатрай малум жезвайвал, абур ухьтин чкайра ахпа мадни хьсан цIийи векь экьечI хьийидайди яз гьисабзава.

ИкI лугьузвайбуру цIай ягьуни хийирдилаь артух зарарар, телефилер, хасаратвилер арадал гьизвайди рикIелай алудзава. Дуьзвал патал лагьайтIа, кьугьне векь квай чкадал цIийиз экьечI хьийизвайбуруни гьа виликан вижесуз, яни къалгьанрин, цацарин кул-курсин амукьаяр я. Идалайни гьейри, цIай янавай векьин чкаяр себеб хьана вижевай тарар, тамар, имаратар менфятдай акьатзавай дуьшуьшарни тIимил туш.

Заз мукьвал-мукьвал, иллаки гьар гатфарин береда, сиягьатдиз фин адет хьанвай кар я. Нубатдин сеферда сейрдиз фейила, цIай янавай чкадин къвалав зал хиялрик квай са агьил гьуьрчехьан дуьшуьш хьана. Салам-калам авурдалай кьулухъ

ада заз вич шагьид хьайи са агьвалатдикай ихтилатна. Касди лагьайвал, ам дагьдин цIаяра жанаурдиз къянавай ракъар ахтармишиз физ рекье авай. ЦIай яна кузвай чкадиз мукьва хьайила, са нуькIре адан фикир вичел желбна. Кьушра, са чкадал элкъвез, лув гузвай.

Адаз са вуч ятIани заз лугьуз кланзавайди, вичиз куьмек гун тIалабзавайди хьиз аквазвай. Дикьетдивди килигайла, гьуьрчехьандин хци вилериз къакьан векьин юкъва экьечIнавай жикIидин кул-кусдин клане са шей илис хьана, чилел алкланвайди хьиз, ацукьнаваз акуна, ада ара-ара цIивцIивдин сесни акьудзавай. Гьуьрчехьандиз и кар алапат хьана, яраб вучиз нуькI ялав квай цIукай катзавачтIа лугьуз, фикирдик акатна. Адаз мукал алайди какайрал ацукьнавай, шарагар ахьайзавай туртур тирди чир хьана. Гьуьрчехьандиз вичин пешедин тежрибадай туртурдин хесетар хьсандиз чизвай: ам гьеле-меле инсандив эгечI тийидайди, дирибашдиз катдайди, гьасятда вилерикай квахьдай ва тадиз чуьнуьх жедай кьуш тирди. Вуч лугьумир къван, адавай гьай жез, лув гузвайди буба-туртур тир. Адаз закай куьмек кланзавай. Вичикай панагь тахьай буба-туртурди мукьвал-мукьвал диде-туртур галайвал лув гуз, адаз мукалай къарагь, цIухъай кат лугьуз минетзавай. Амма кьуьртлуь диде-туртур агаж хьана ацукьнавай, вилни эляй тийиз ялавдиз килигзавай, какайрилай къарагьиз жуьртзавачир, ада залан азабдив вичин чандилай гьил къачузвай...

ЦIун юкъва гьахьун гзаф хаталу тир, кьуьртлуьдиз са куьмекни ийиз жедайвал авачир. Гьа икI, диде-туртур, кье-пака мукай экьечIдай балаяр какайра амаз, ялавди алугна, телеф хьана.

Гьуьрчехьанди вичиз и кIвалах гзаф агьур хьанвайди, вичин хиве еке азба авайди гьиссзавай, ам гзаф дертлу тир.

Залан хиялрик кваз, гьайиф чуьгваз-чуьгваз, суьгьбетчиди са гуж-баладалди вичин рехъ галайвал давамарна.

Макьалада туртурдикайни адан шарагикай суьгьбет авуналди заз лугьуз кланзава: кьейибур са туртурни адан балаяр туш, са шакни алачиз, вилериз такур, малум тахьай гьайванарни гзаф телеф хьана, чан алай тјебиатдиз еке тIал, хасаратвал гана. И мусибатдин нетижайрин тахсиркарарни сифтени-сифте чун, инсанар я.

КьетIен гуьзчивилик кутунва

Амина МУСЛИМОВА

Кьуллугьчийрин арада коронавирсдин инфекция чуькIунин вилик пад кьун, гьакIни Россиядин Кьиблепад ва Дагьустан Республика электроэнергиядалди атIунар авачиз таъминарун патал “РусГидро” ПАО-дин Дагьустандин филиалдин гидроэлектростанцияр вахтадин жуьреда кIвалахдай кьайдал элячIнава, хабар гузва идарадин пресс-кьуллугьди.

Вахтадин смена кьве гьафтеда давам жезва. И вахтунда ГЭС-дин кIвалахдин дурумлувал таъминарзавай 155 кьуллугьчидинни кьецепатан алакьаяр тамамдаказ атIузва.

РусГидродин Дагьустандин филиалдик санлай къачурла 1885,5 МВт-дин гужлувал авал 16 гидро-станция, гьа жергедай яз Кеферпатан Кавказда виридалайни чIехиди тир Чиркейдин ГЭС (1000 МВт), Ирганайдин ГЭС (400 МВт), Миатлидин ГЭС (220 МВт), Гоцатлдин ГЭС (100 МВт), Чирюртдин ГЭС-1 (72 МВт), Гельбахдин ГЭС (44 МВт), гьакIни са жерге гьечIи гидро-станцияр акатзава.

Вахтадин жуьреда кIвалахунин кьайдала элячIунин кьарар Да-

гьустан Республикада хаталу азар чуькIунихъ галаз алакьалу яз муракаб гьалар арадал атуни нетижада ва Дагьустандин энергосистема патал РусГидродин гидроэлектростанцийрин кIвалах датIана гуьнгьна хьунин важиблувал фикирда кьуна къабулнава: республикадин гьасилзавай электроэнергиядин 99 процент РусГидродин ГЭС-ри гьасилзава. Абуру гьасилзавай электро-энергия, кьейд ийин, Россиядин Кьибледин маса регионризни рекье твазва, Чиркейдин ва Ирганайдин ГЭС-рин кIвалах лагьайтIа, санлай къачурла, Кеферпатан Кавказдин энергосистема патал важиблу я.

Кьенин юкъуз Дагьустан, коронавирус акатнавайбурун кьадардал гьалтайла, Россияда 5-чкадал ала. Гьаниз килигна, РусГидро-ди Дагьустан Республикадин районрин азарханайриз, медицинадин идарайриз мергьяматлувилини куьмек яз кислороддин концентратор ва медицинадин кьуллугьчийр азардикай хуьн патал лазим парталар чара ийидай кьарар къабулнава.

РусГидродин Дагьустандин филиалдин станцийрал кьуллугьчийр вахтунда яшамиш хуьн патал вири шартIар арадал гьанва, недай суьрсетдалди таъминарнава. Абу-

рун сагьламвал хуьн патални кIеви серенжемар къабулнава: кьуллугьчийр инфекциядикай хуьдай такьатралди таъмин я, гьава михьи ийидай бактерицидный тадаракар кардик кутунва, дараматрин кьенепатар инфекциядикай михьи ийидай серенжемар къабулзава, медицинадин кабинетар виниз тир гьазурлухвилини гьалда ава, кьуллугьчийрин бедендин ифин датIана алцумзава.

РусГидро энергохолдингдин исполнительный аппаратда, вири филиалра ва идарадин кьаюмвлик квай тешкилатра оперативный штабри кIвалахзава. Абуру тIугь-

валдихъ галаз алакьалу гьаларал датIана гуьзчивалзава ва и жигьетдай госу-дарстводин талукь органихъ галаз алакьада аваз кIвалахзава. Кьуллугьчийрин сагьламвал коронавирсдин инфекциядикай хуьн патал лазим вири серенжемар тамамдаказ кьилиз акьудзава.

Идарадин офисрин 85 процент пешекарар яргьал мензилда аваз кIвалахдай кьайдала алуднава. Муьштерийрихъ галаз алакьаяр тамамдаказ яргьал мензил арада авай кьайдада тешкилнава.

Идалайни гьейри, апрелдин вацра РусГидродин ресурсралди таъминардай компанийри вири жуьре муьштерияр электро-энергиядин, кIвалера чимивилин ва куз-вай цин гьакIи тагIайла илитIзавай жермедин серенжемерикай (пеняди-кай) са вацран вахтунда азадна.

КьетIен гуьзчивилик гьакIни агьалияр сотовый алакьадалди ва интернетдалди таъминардай объект, логистикадин чIехи центра-яр, алишверишдин тешкилатар ва туьквенар, медицинадин ва апте-кайрин идараяр, call-центраяр электро-энергиядалди таъминарунин месэляяр квал.

Вири и серенжемери электро-энергетикадин объектрин дурум-лу кIвалах таъминарзава.

Яйлахриз куьчарзава

Дагьустанда малар къакьан дагьларин яйлахриз хутахунин кIвалах башламишнава. И мукьвара гьайванрик акатзавай азаррин вилик пад кьун ва абур яйлахриз хутахунин кIвалах кьиле тухузвайвал ахтармишун патал РД-дин хуьруьн майишатдин ва недай суьрсетдин министрдин заместитель Меьгамед Шапиев ва идарадин малдарвилини ва жинсинин кIвалахдин рекьийначальникдин везифаяр тамамарзавай Юсуф Юсуфов Главсулақдин ва Аркабашдин лапагар купка ийизвай чкайриз мугьман хьана.

Кьейд ийин, гьайванар купка авун абур санай масаниз тухунин кIвалах башламишдайла асул шартIарикай сад я. Купкадин кампаниядин вахтунда гьайванриз хенцIерикай, кикIламерикай ва шарарикай михьи ийидай дарманар язава.

Главсулақдин купочный ваннадин килин духтур Саламути-н Эфендиева суьгьбет авурвал, и участокдин мумкинвилер гьар йисуз Тлярата, Гуниб, Гергебил, Акуша, Лева-ша ва Дагьустандин са жерге маса дагьлух районрин малдарри ишлемишзава. Санлай къачурла, гатфарихъ дагьларин яйлахриз хутахдалди креолиндин кьаришмадай тахминан 150 агьзур лапаг ва цIегь акьудзава. Гьа са вахтунда гьар юкъуз ваннадай тахминан 5 агьзур гьайван ракъурзава.

Меьгамед Шапиева кьейд авурвал, Дагьустандин гьайванар санай масаниз тухун патал тешкилнавай шегьрейрал госу-дарстводин купкадин 8 станция гьалтзава, абурун куьмекдалди дагьлариз хутахзавай вири суьруьйриз дарманар ягьуз лазим я.

“Вири станцийрал ремонтдин кIвалахар вахтунда тамамарнава, гьаниз килигна, купкадин серенжем четинвилер авачиз кьиле фин лазим я. Санлай къачурла, чи малдарри яйлахриз тахминан 1,5 миллион кьил лапагар хутахун лазим я, абуркай тахминан 10 агьзур кьил гьайван алай вахтунда рекье ава”, - гьавурда туна Меьгамед Шапиева.

Минисрдин заместителди кьил-

ди кьейд авурвал, алай йисан гатфарихъ гьайванар дагьларин яйлахриз куьчарунин кIвалах корона-вирсдин инфекция чуькIунихъ галаз алакьалу яз арадал атанвай акьалтIай муракаб шартIара кьиле физва. Идахъ галаз алакьалу яз, адан гафаралди, хуьруьн майишатдин хилер кьуллугьчийри гьайванрин сагьламвилини хатасузвал таъминарунихъ элкьуьрнавай вири серенжемар къабулзава. Идалайни гьейри, лапагар куьчарунин кIвалах кьиле тухунин гьакIиндай РД-дин кьенепатан крарин министрстводин разивал къачунава ва и кар республикадин Гьукуматдин кьарардин бинедаллаз кьилиз акьудзава.

Пешедиз вафалу яз

Вагиф ФЕЙЗИЕВ,
пенсионер, зегъметдин ветеран

КЪЕНИН юкьуз духтурвилин пешедай ківалахзавай ксар гзаф ава, амма хирург, медицинадин илимрин доктор, доцент **МЕГЪТИХАНОВ Зубаир Селимович** хътин-бур тек-туьк гьалтда. *“Духтурвилин пеше - им игитвал я, ада чан къурбанд ийиз гьазурвал, руьгьдин михъивал, хиялрин экуьвал истемишзава”,* - лагъанай А.П.Чехова. Дугъриданни, и гафар чи макъаладин игитдихъ галаз хъсан къадайбур я. Виклегвал квай, ри-

келунра агалкъунар хабар къадай. Ада хъсан келзавай. Заз адан аттестат акуна, ана вири “вадар” авай. Адаз къизилдин медаль вучиз ганвачтла, зун тажуб хъанвай. Им же-гьил вич ва 4-нумрадин мектеб патални кесерлувал тир. Амма Зубаиран гуьгъуьна кас хъанач, заз чир хъайила геж хъанвай...

ЙИСАР физвай. За мукьвал-мукьвал ківалахар дегишарзавай, закай 18-нумрадин юкьван школадин директор хъанвай. Зи дуст Селим Мегътиханов ракъун рекъин азарханадиз хъфенвай. Зубаир лагъайтла, Дагъустандин медицинадин институтдиз гьахънавай. Анаг ада

азарлу сагъарун патал гьихътин къуват аватла чизва. Гъавилай ада азарлуириз гафарин къуватдалди хъсан таъсирзава. Чна гъар са азарлудахъ вичин къилих, са шумуд азар авайди риклелай ракъур тийин! Зубаир Селимовичавай гъар са касдин къилихдихъ галаз къадай гафар жагъуриз жеда. Эгер духтур ваз хъуьрезватла, вахъ галаз зарафатарзаватла, ви крар пис туш, мукьвара сагъ хъхъана, ківализ хъфиди!

ЛАПАРОСКОПИЯДИН жуьредин операцияр чи уьлкведа гзаф къилиз акъудзава, чи ватандаш лагъайтла, абур цийи къайдада (чуклуп (скальпель) галачиз, яни атлун тавуна, анжах теквеноар акъудна) къилиз акъудзавай сифтебурун жергеда авай. Хъсан пешекар гына аваз хъайитлани, адакай гьасятда виринра малум жеда. Зубаир Селимовичаз Махачкъалада авай “Здоровая нация” клиникада кар алай хирург яз ківалахун теклифна. Гила са къадар вахт я ада ина лапароскопиядин жуьреда операцияр киле тухуз. Гаф кватай чкадал заз ина за сагъламвал гуьнгъуна (реабилитация) хузавай вахтунда датлана зи руьгъ хкажзавай хирург Мегъамед Хамидоваз, анестезиолог Мурад Эмировазни сагърай лугъуз кланзава.

Гьич садрани за дустунин хчин гилери зун къутармишда лагъана фикирдачир. Бахтсузвал мугъман хъайила, варар фирягъдиз ачуха, лагъанва мисалда. 2018-йисан октябрдиз Зубаир Селимовича заз хукавадин клиник квай железадихъ галаз алакълу азар авайди лагъана. “Чуклупдал атлана” ийизвай операция 75 йиса авай завай эхиз жедачир, реабилитациядин вахтни члехиди тир. Зи уьзур, хукавадин клиник квай железадин даклун, Россияда анжах Москвада операция ийизвай. И кар фикирда къуналди, Зубаир Селимовича зун Бакудиз вичин дуст, профессор, медицинадин илимрин доктор **Гурбанхан МУСЛИМОВАН** килив рекъе туна. Ада 10 йисалай виниз вахтунда Германияда ківалахнавай. Руфунин органрин “чуклуп галачиз” киле тухванвай операцияр адан гилелай хейлин фенвай. Зи реабилитация духтурди З.Мегътихановаз Дербентда ва Махачкъалада киле тухун теклифна. Ахпа за гьич гуьзетни тавунвай кар - операциядилай къулухъ зи сагъламвал медицинадин “Сабул” центрада гуьнгъуна хутадайвал хъана. Захъ галаз гьафтеда кве сеферда Зубаир Селимович гуьруьшмиш жезвай, гьаклни УЗИ-дин духтур Камил Рамазанован, гастроэнтеролог Зарема Мегътихановадин ва центрада зегъмет члугвазвай маса духтуррин гуьзчивилик кваз зи сагъламвал гуьнгъуна хтуна. Сагърай чеб!

Амма операция авурдалай къулухъ 7 югъ алатайла, хукадай кене патаз иви физ гатлунна. Йифиз зун хирургиядин отделенидиз агакъарна. Ина, зи бахтунай хъиз, Зубаир Мегътиханов дежурствода авай. Адан регъбервилик кваз хирургиядин отделенидин вири коллективдин туьквей къайдада тешкилай ківалахдин нетижада зун ажалдин къармахрай акъудиз алакълна. Зи риклел абур гъар сад алама. Ингъе, ададай инихъ тамам са йис алатнава. Аферин, баркалла вичин бубадин къени твар ва кар давамарзавай кьегъал хва Зубаир Селимовичаз! Къуй четин ва пара важиблу и карда адахъ мадни еке агалкъунар хъурай!

Азардин лишанар авачиз...

Чи мухбир

Дагъустандин здравоохраненидин министерстводин сайтда хабар ганвайвал, алай вахтунда республикада ва санлай уьлкведани коронавирус азар акатнавайбуруз яргъалди, кар кардай фидалди хабар жезвач, яни абурок азар акатнавайди къалурзавай гьич са жуьрединни лишанар малум жезвач.

Идакай и йикъара министерствода Н.И.Пирогован тварунихъ галай РНИМУ-дин ва Москвадин И.М.Сеченован тварунихъ галай Сад лагъай госмедуниверситетдин пешекарнихъ галаз киле фейи телемедицинадин консультациядал хабар гана. Азар сагъарунал машгъл тир духтурар са фикирдал атана: къенин юкьуз абур садлагъана четин гьалдиз аватнавай азарлулрал гзаф расалмиш жезва. Эгер са тлимил вахтар инлай вилик инсандик азар акатнавайди са жерге лишанрай аквазвайтла, яни азар яцла гьатдалди адахъ галаз женг члугваз жезвайтла, гила гьалар мадни четин хъанва. Члехи пай вахтара инсан азарлу яз, амма аквадай лишанар авачиз жезва ва адакай масадбурукни азар акатзава.

Къенин юкьуз килин ва важиблу месэла - азар квай кас вахтунда чирун ва ам амайбурувай чара авун, идалди азардин вилик пад къун я.

Риклел хуьн, анжах духтурри къалурзавай меслятрал клевелай амал авуртла, чавай гъар садавай коронавирусдин вилик пад къаз жеда.

Четин гьалда авайбур - сифте нубатда

Вири уьлкведа къабулнавай къайдайрал амал авун яз, алай вахтунда азарханайриз COVID-19 азардикди клевиз азарлу хъанвайбур - чпел 38,5 градусдилай виниз ифин алайбур, нефес дар хъанвайбур, къурхулувал кутадай маса лишанар авайбур сифте нубатда хутада. Икл авуниз мажбур хъунин себеп виридаз малум я - къенин юкьуз азар акатнавайбур пара хъанва, азарханаар ацланва.

“Тади куьмекдин” бригадари стационарриз азарлудан гьал фикирда къуна хутахзава, компьютердин томографиядин (КТ) нетижадиз килигна - ваъ. Гъавилай азарлуириз лазим тир вири жуьредин ахтармишунар, гьа гьисабдай яз КТ-ни, стационарда ийизва. Къезил жуьреда начагъ хъанвайбуру чпин сагъламвал квалера (амбулаторно) гуьнгъуна хутада. КТ авун патал направление ахътинбуруз духтурди (риклиз клан хъайивалди, ам авунин чарасузвал авач) гун лазим я. Имни дистанционно, яни гъар са касди вич яшамеш жезвай чкадин поликлиникадиз зенг авуналди къилиз акъудиз жезва.

Амма четинвилер авачиз туш. Икл, уьлкведа азар квани-квачни чирдай материалар авачиз хъуни ва коронавирусдин азар ахтармишзавай тестар киле тухузвай лабораторийрал азаб акъалтуни абурун (тестрин) нетижаяр вахтунда агакъуни кар клеветазва.

Алава пулар гуда

Медицинадин идарайриз куьмек гун ва коронавирусдиз акси дарманарни антибиотикар маса къачун патал региондин бюджетдай 233,5 миллион манат чара авунва. Гьаклни, Россиядин Гьукуматдин резервдин фондунай медицинадин идарайра коронавирус азардихъ галаз женг члугвазвай къуллугъчияр ашкъилимишун патал 340 миллион манат ахъайнава. 2020-йисан 8-майдалди авай гьаларал асаслу яз, алава пулар 235 духтурдиз ганава.

Идалайни гъейри, РД-дин Гьукуматдин къарардалди, республикадин Гьукуматдин резервдин фондунайни кьетлен шартлара ва азаб алаз ківалахунай духтурар ашкъилимишун патал 149,2 миллион манат (1-апрелдилай 30-июндадди гун патал) чара авунва. Икл, и йикъара, яни майдин сифтегъан паюна, духтурриз апрелдин вацра зегъмет члугунай пулар гуда. Идахъ галаз сад хъиз, Дагъустандин бюджетдай ахъайнавай алава пулар агдадихъ галайбуруз гуда: стлалжем (внебольничная пневмония) хъанвайбурухъ азарханайра гелкъезвай духтурриз, гьаклни коронавирусдин ва стлалжем азарар акатнавайбуруз медицинадин рекъяй куьмек гун патал шартлар яратмишзавай ва чеб федеральный бюджетдай чара авунвай такъатар гуник акат тийизвай къуллугъчийриз. Алай вахтунда республикадин бюджетдин такъатрин гьисабдай алава пулар гудай ксарин сиягъар гьазурзава.

Зубаир Мегътиханов (чапла пата) ва Гурбанхан Муслимов

клиз чими, виридав сад хъиз дуствилелди эгечдай и кас духтурвилин бажарагълувилай, пешедиз вафалувилай, гъар садав инсанвилелди эгечлунай, масадан дердиникай хабар къунай кланда. Чаз виридаз важиблу я эхир, тлалди духтурдик ажугъ кутун тавуна, къарши яз, начагъдахъ рикл кудайла. Духтурдин ширин, къени гафуни гьикл сагъардатла, чаз лап аял члавалай чиди.

Мегътиханов Селимахъ - Зубаир Селимовичан бубадихъ галаз зун алатай асирдин 60-йисара Дербентдин 8-нумрадин мектебда таниш хъанай. Вуз акъалтларайдалай къулухъ заз аниз направление ганвай, ада лагъайтла ина стоматолог яз ківалахзавай. Ина чун дустар хъана. Духтур вичин хизанни галаз аялрин шегъердин азарханадин къаршида, 4-нумрадин (гзаф къадар школаяр хъиз типовой тушир) школадин патав яшамеш жезвай. За датлана духтурдиз вучиз вичин аял 8-нумрадин школада твазвач, анаг экуь ва хъсан чка, муаллимрин коллективни хъсанди я лугъудай. Селима жаваб гудай: “Аялди ківализ мукьвал тир мектебда клелун лазим я ва мектебдилай затлни аслу туш, анра ківалахзавай муаллимар вири сад хътинбур, СССРдин вузра чирвилер къачунвайбур я, чпин къилиз са чара ийизвайбуруни пешедиз вафасузбуру вири школайра ківалахзавайди я”. Гьа ихътин камаллуди тир зи дуст.

Зун абурун кивале мукьвал-мукьвал жедай. Исятда чеб са акъван гзаф гьазур тийизвай милли хуьрекарни за гъана недай. Зубаиран дидеди зун мугъман хъун сувариз элкьурдай, ам гзаф къени дишегъли тир. За гьамиша Зубаиран

агалкъунралди акъалтларна. СССРдин Минздравди паюналди, Тулада аспирантура акъалтларайдалай къулухъ ада Тульский областдин Белевский райондин ЦРБ-да хирург яз ківалахна. Гуьгъуьнлай Харьковдин духтуррин пешекарвал хкаждай институтдин клиникадин ординатурадиз гьахъна. Ина медицинадин илимрин кандидатвилеин ва докторвилеин диссертацияр хвена. Ассистент ва доцент яз умуми ва эндоскопиядин хирургиядин кафедрада ківалахна. Эндоскопиядин хирургиядай духтурар гьазурунай ва бедендиз тлимил зиян авай технологияр уьмуьрдиз кечирмишунай ам Украинадин шабагъралди кьейдна.

2012-ЙИСУЗ а вахтунда здравоохраненидин министр тир И.Мамаеван теклифдалди Зубаир Мегътиханов Дагъустандиз хтана ва ам Дербентда ЦГБ-дин хирургиядин отделенидин заведующийвиле тайинарна. Хирургдин гъар са югъ са жуьрединди я. Низ чиди, пакадин югъ гьихътинди жедагъла. Къе регъят я, пака четин жеда. Садазни малум туш хирургдин гилериз вуч къисметди гьазурнаватла: хер-къацл ва я перитонит хъанвайбур, хукадай иви физвайбур... Адаз, жаваб чир хъуник умуд кваз, виридалайни кичл кутадай суал гузва: “Яшамеш жедали?”. Духтур патал вири масакла я... Зубаир Селимовичаз чизва, вични, вири хирургар хъиз, датлана уьмуьрдинни къиникъин сергъятдал ала. Датлана! Гьатта адетдин аппендицит операция ийиз хъайитлани, гьамни четинвилерихъ галаз алакълу я. Амай четин азаррикай гьич раханни ийизвач.

Ам хъуьруьн-зарафатдал гзаф рикл алай касни я. Адаз хъуьруьнихъ

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

Дагъустанда коронавирус акатнавайбурун къадар йикъалай-къуз артух жезва. Ихътин шартлара госуларстводин духтурханайра азарлубур къабулдай чкаяр бес жезвач. И кар фикирда къуна, республикада кардик квай бязи хсуси медцентрайрин сагъибри, къилин духтурри чпин клиникайра коронавирус акатнавайбурун къабулдай отделенияр ачухнава. Ихътинбурун жергеда «ЭОС» тивар алай медцентрани ава. Мукъвара чун анин къилин духтур, Ильман Алипулатован (гъвечидан) тиварунихъ галай мергъяматлувилин «Аялриз пакадин югъ багъишин» фондунин вице-президент Имам Абулфетович Мирзоевахъ галаз гуьруьшмиш хъана.

■ Имам Абулфетович, малум тирвал, куь клиникади коронавирус акатнавай азарлубур къабулзава. Алай вахтунда куьне гъихътин шартлара кваллахзава?

- Республикада дарманар ва азарлубур къаткурдай чкаяр бес къадар авачирди фикирда къуна, за центрадин бинедал 50 койка авай отделение кардик кутадай къарар къабулна. 2 йикъан къене чна анаг коронавирусдин есирда гъатнавайбурун къабулун патал тамамдиз гъазурна акъалтларна.

Азарлубур пуд патал пайнава: регъят, юкъван ва четин гъалда авайбурун. Отделенида ИВЛ-дин (нефес къачуз куьмекдай) 4 аппарат, герек жезвай раб-дарман ва маса препаратар ава. Духтуррикайни медсестрайрикай ибарат 6 десте арадал гъанва. Абурун нубатдалди азарлубурухъ гелкъвезва.

КУЪРУЪ КЪЕЙД.

Имам Абулфетович МИРЗОЕВ Мегъарамдхуьруьн райондин Муьгъвергаирин хуьре дидедиз хъана. Санкт-Петербургдин военно-медицинский университет акъалтларайдалай къулухъ Челябинский областдин Чебаркуль шегьерда медицинадин къуллугъдин начальникдин везифаяр тамамарна. Гуьгъуьнлай ам Махачкъаладиз хъана ва шегьердин 8-нумрадин поликлиникада кваллахиз гатунна. Гъа са вахтунда ада республикадин меркездин 1-нумрадин больницадани зегъмет чгъуьгъуьвай.

Гуьгъуьнлай Имам Абулфетович Газпромдин медсанчастунин къилин духтурвиле тайинарна. И къуллугъ къилиз акъудунихъ галаз санал ада алай вахтунда «ЭОС» клиникадин къилин духтурдин везифаярни тамамарзава.

Коронавирус ва стлалжем: ДУХТУРДИН ЗЕНД

Многопрофильный «ЭОС» центр Махачкъала шегьерда Абдулла Алиеван тиварунихъ галай куьчеда экля хъанва. Клиникадин кваллахда духтурри алай аямдин технологийрикай гегъеншдиз менфят къачузва. Азарлубур сагъар хъувун патал ина вири шартлар тешикинава, стационарни кардик ква. Къилди къачуртла, клиникади терапиядин, ЛОР-дин, дерматологиядин, трихологиядин, хирургиядин, гинекологиядин, урологиядин, косметологиядин, пластикадин хирургиядин, педиатриядин, АВА-терапиядин, остеопатиядин рекъй къуллугъар ийизва.

Алай аямдин технологийри чкадин духтурриз эндовидео-тадаракрин, лазердин коагуляциядин надир «Lumenis» аппаратдин куьмекдалди хъсан еридин операцияр къиле тухудай мумкинвал гузва.

Къейд ийин хъи, клиникадиз неинки дагъустанвиар, гъакъни Кеферпатан Кавказдин маса республикайрин агъалиярни къвезва. Духтурри азарлубур ОМС-дин сергъятра аваз чара ийизвай квотадин куьмекдалди пулсуз сагъар хъийизва.

«ЭОС» клиникадихъ республикадин мад са медцентрадихъни авачир хътин са къетленвал ава. Инин къилин духтурди клиникадин бинедал «Радио-ЭОС» тивар алай медицинадин радио кардик кутунва. Нубатра акъваз тавун патал азарлубурувай, виликамаз зенг авуна, чпиз герек тир духтурдин патав фидай вахт тайинариз жезва.

Алай вахтунда отделенида азад са койкани амач. И кар фикирда къуна, мукъвара алава мад 30 койка маса къачудайвал я. Шад жедай кар ам я хъи, центрадин духтуррилай коронавирус акатнавай 8 кас сагъар хъийиз алакьна. Азарлубур авай отделенидиз чна «яру зона» лугъузва. Аниз фидалди вилик гъар са духтурди махсус парталар алукълава. Зунни мукъвал-мукъвал бригадайрихъ галаз «яру зонадиз» физива.

■ Гзафбурук ихътин суалди къалабулук кутунва: коронавирус стлалжемдиди квелди тафаватлу я? Малум тирвал, алай вахтунда республикада коронавирусдик хъиз, стлалжемдикни гзаф къадар инсанар рекъизва. Асул гъисабдай, къве тегъуьндини жигерар хараплзава. Абурун арада тайин тир алакь авани?

- Исятда пайда хъанвай стлалжем чаз чидай стлалжем туш. Ам вирусдин стлалжем я. Вирусдин стлалжем малум азар ятлани, ихътин жуьре духтуррал икъван члавалди гъалтнавач. Коронавирусдихъ галаз алакьалу стлалжем инсандик адетдин тушир къайдада акатзава. Коронавирус акатнавай азарлубурун жигерар ахтармишайла акъазвайвал, виридан жигерриз сад хътин хасаратвал гузвач. Азар сад ятлани, адак начагъ жезвайбурун гъал сад хътинди туш. Мисал яз, бязибурук лабораториядин шартлара коронавирус акатнавайди тестикъ жезватлани, абурукай и азардиз талуку са ерини (къиздирма, уьгъуь, нефес къун...) жагъизвач. Гуьгъуьнлай компьютердин томографиядин

куьмекдалди ахтармишайла, абурукай стлалжемдиз хас лишанар жагъизва.

Лагъана кланда, чи центрада къаткурнавайбурун члехи пай вирусдин стлалжем акатнавайбурун я. Бязибурувай и азардиз регъятдиз дурум гуз жезва, бязибурун лагъайтла, четин гъалда гъатзава. Инсандин сагъламвилелайни, клубанвилелайни гзаф крар аслу жезва.

■ Вирусдин стлалжемдиз гъихътин лишанар хас я?

- Вирусдин стлалжемдин къетленвилерикай сад азар фад-фад гужлу хъун я. Нетихада острый респираторный дистресс-синдром арадал къвезва. Маса гафаралди лагъайтла, азарлудан гъал пис, нефес къачуз четин жезва. Ихътин гъалдиз аватнавайди энгел тавуна ИВЛ-дин аппаратдик кутуна кланзава. Чи центрада авай азарлубурун тахминан 10 процент гъа ихътин гъалда авайбурун я.

Са гафуналди, коронавирус ва вирусдин стлалжем сад-садахъ галаз алакьада авай азарар я. Къве дуьшуьшдани вирусди жигерар хараплзава.

Исятда инфарктар, инсультар, диабетар ва маса азарар къулукъ фенва. Сифте чкадал стлалжем ала. Коронавирус акъван хаталу туш. Ам сеbeb яз арадал къвезвай стлалжем хаталу я.

■ Коронавирусдикай гъикл хуьда? Къевай газет келзавайбуруз гъихътин меслятар къалуриз жеда?

Ибурун чакай гъар сада гъар юкъуз амална кланзавай къайдаяр я. Гзаф крар инсанрилай чпелай аслу я. Тайинарнавай къайдайрал амал авунихъ, сифте нубатда, чи сагъламвал патал еке важиблувал ава.

Сифте нубатда гигиенадин къайдайрал амална кланда. Къилди къачуртла:

- мукъвал-мукъвал запундалди гъилер чуьхуьх;
- антисептикрикай менфят къачу;
- тириш ва уьгъуь язавай инсанривай яргъа хъухъ;
- чуьхуьн тавунвай гъилер вилеривай, сививай, неривай гуьцмир;
- тириш ва я уьгъуь ядайла йилухдикай менфят къачу;
- эгер гъал зайиф яз гъиссзаватла, квалляй экъечлмир;
- бедендин чимивал хкаж хъанватла, нефес къазватла, тади гъалда духтурдиз эвер це;
- жезмай къван базарриз, туьквенриз фимир;
- нефесдихъ, жигеррихъ галаз алакьалу азарар квайбурувай яргъа хъухъ;
- михьи яд хъухъ;
- гзаф къадар инсанар санал кватл жезвай чкайриз фимир;
- куьчедай кваллиз хтайла ва гъар сеферда тлуьн недайла чарасуз гъилер чуьхуьх;
- холодильникда чуьхуьн тавунвай емишар, майваар эцигмир.

РД-дин Роспотребнадзордин делиралди, 13-майдиз Дагъустанда коронавирус акатнавайбурун къадар 2997-дав агакънава. Гъа са вахтунда духтуррилай начагъ хъанвай 1107 кас сагъар хъийиз алакьнава. Санлай къачурла, республикада 29793 кас ахтармишнава. 3915 кас лагъайтла, карантиндал ала. Коронавирусди республикада 26 кас къенва.

Лезги гыкаят давам жезва

Куругъли КЪАЛАЖУХВИ

Лезги гыкаятдал рик алайбуруз чпин ктабрин къащ чи аямэгъли писатель, публицист, “Лезги газетдин” сиясатдин отделдин редактор Нариман ИБРАГЪИМОВАН “Зегьерлу къисас” тIвар алай ктабдалди алава хъийидай мумкинвал хъанва. Къве повестдикайни са шумуд гыкаядикай ибарат цийи ктаб и йикъара “Мавел” басмаханада кIеви жилдера аваз акъатна.

Н.Ибрагъимован къелемдикай икъван чIа-валди жатнавай бязи ктабрин, эсеррин тIварар къуналди, кIелзавайбурун рикIел “Гъурбатдикай игитдизни ватан жедач”, “Худа-Верди - Буда-Верди”, “Къуьлуьн кылер”, “Риклин кIусар”, “Ватандиз рехъ”, “Вичин девирдин къагъриман” ва маса гыкаяяр, повестар хIун кутугнава.

Лугъуз жеда хъи, тиражар тIимилбур ятIани, лезги эдебиятдин мезреяр цийи-цийи ктабри геъеншарунин гьерекат давам жезва. Ашкара, амма шадар тийизвай делилдин патахъайни хиве къуна кIанда: алай аямдин лезги эдебиятда гыкаятни шиират левгилелдини генгилелди тафаватлу жезва.

Къилдин бязи жанраяр фикирда къуртIа, чи йикъара лезги эдебиятда гыкаятдин хел са къадар левг хъанва. Гыкаяяр, этюдар ва къулуь кIалубдин эсерар кхъинал машгъл цийи-цийи авторар (абурун яратмишунар “Лезги газетдин”, “Самур” журналдин чинра пайда жезва) аватIани, чIехи жанрайрал гьалтайла, авай гьалар заз мишекъатбур яз акъазва. Виликди камар къачузвай шииратдин хелни, газетриз ва къилдин ктабра аваз акъатзавай бязи авторрин эсеррин метлебувилиз килигайла, акъазва хъи, тариф ийиз жедай гьалда авач. Къе машгълур жез кIанзавайбуруз регъят рекьерни мумкинвилер ачух я: къе цIар кхъин ва интернетдиз чукурун бес я. Мад са кардиз за фикир ганва: марифатлу кIелчийри я тарифарзава, я тахъайтIа абур кисна акъваззава. “За ви эдебиятдикай вучзавайди я?” лугъудай саягъда. Вучиз ихътин чкадал атанва? Эдебият сафунай ягъунин чарасуз хел - критика - саки амачирвилей. Эгер чна архивра авай виликан “Самур” (“Дуствал” тIвар алаз акъатай девирни фикирда къазва) журналдин чинриз вил веъейтIа, анрай чаз критикадинни библиографиядин макъалаяр, рецензияр акъада.

Ихтилат са тIимил маса маглейрихъ акъатнатIани, гила зун бегьерлу къелемдин цийи ктабда гьатнавай эсерар квекай ятIа, гьадакай сад-къе гаф кхъиз алахъда. Ктабдиз “Зегьерлу къисас” тIвар ана гьа ихътин тIвар алай детективдин цийи повесть гьатнавайвилей ганва. Чаз чизвайвал, лезги гыкаятдин алемда детективар гьеле-меле авач, ивилайни кIелчийри-гьевескарри ктабдиз итиж авун, эсердихъ галаз таниш жез тади авун мумкин я. Гаф кватай чкадал къейд ийин хъи, цийи ктабда авай повестар икъван чIавадди литературадинни художественный ва жемиятдинни сиясатдин “Самур” журналдин са шумуд нумрада галаз-галаз чагдай акъатна.

Детективдин жанрдикай рахадайла, чи рикIел мектебра лезги эдебиятдин тарсара

аялрини чирзавай, бажарагълу гыкаятчи Абдулбари Магъмудован “Веси” повесть хквезва. Амма Н.Ибрагъимова теснифнавай повесть гъвечли яшдин кIелчийр патал туш.

“Зегьерлу къисас” повестдин сюжет кIелзавайдан фикир желбдай вакъийаралди девлетлу я. КIелзавайди халисан дадуна са вадцуд чин кIелайдалай къулухъ гьатзава. Къилин игит силисчи Гьабиб я, эсердин игитрин арада Сувайнатан, Зейнединан тIварарни мукъвал-мукъвал гьалтзава. Вичин муьгъубат я лугъуз, Зейнедина Сувайнатан зегъле тухузва, терс ва кубут амалралди вичин ахлакъсузвилер дуьздак акъудзава. Ада, Зейнедина, халисан кIанивилин гьиссер куькIенвай намуслу инсандиз эсиллагъ кутуг тавунвай амалар, гьашервал, эдебсузвал къалурзава; гьа инал ам эсердин нагъакъан игит тирди кIелзавайдаз тамамдаказ субут жезва. ЧIуру, нагъакъан хесетарни амалар хас тир Зейнедин чуьнуьхгумбатIни я. Ада туьквенрай пул, метягъ чуьнуьхъай дуьшуьшарни элдиз малум я.

Ингъе вакъияяр, сад муькуьдан гуьгъуьналлаз, цIиргIинда гьатна, давам жезва, са къадар чIаварила пуд дуст - Зейнедин, Жабир ва Маодин - са юкъуз къариба тегьерда къена лагъай чав гьатзава. Силисчи Гьабибан вилик и агъвалат ахтармишунин, силис тухунин ва тахсиркар (ва я тахсиркарар) дуьздак акъудунин месъла акъвазнава. Гьич са белгени, гьич са делилни, галкIидай са чкани жагъизвачиртIани, силисчиди пуд кас къейи агъвалат дуьшуьшдин кар туширди, ам муькуьфдивди ва пешекарвилелди тешкилнавай кынкигъ тирди гьасятда гьиссна. Амма цIил хъиз яргъи хъайи силисдин кIвалахри силисчи шадарзавачир. Вири жуьредин алахъунар, къекъуьнар, ахтармишунар, махсус экспертизаяр тухвайдалай къулухъ, адан шак къецепатан чIаларин муаллимвиле кIвалахзавай Сакитал фена. Эхирни ада пуд касдиз къаст авурди Сакит тирди субутна. Сакита вичин уьмуьрдин юлдаш Суванайтаз а пуд къурумсахди, къиле Зейнедин аваз, авур кардай анжах гьа и жуьреда къисас къахчун къетIнавай.

Тахсиркар субут хъайидалай къулухъ, эхирдай силисчиди вичи вичиз хсуси, адетдинди тушир къарар акъудзава: вич гьатта къуллугъдилей алудайтIани, ада жемиятдиз анжах хъсанвилер ийизвай, вичикай са зияни хкат тийизвай Сакит дустагъда ацукъарун намусди къабул тийидай кар яз гьисабзава. Гьа и фикирдал атай Гьабиба Сакитан тахсир субутзавай чарар-цIарар кузва, маса затIар вацIуз гадарзава. Къанундин сергъятрай акъатнавай къарар къабулун кIелзавайбур патални бейхабар вакъиадиз элкъезва, амма гьа инални тамамвилелди автордин жигъетдин тереф хуьз жеда...

И зенд ктабдин метлебдикай сифте чина ганвай куьруь малуматдани кхъенва: “...Авторди гыкаятдин яратмишунра чан гьанвай игитрин гьар йикъан уьмуьрдалди, къисметралди ягъ, намус, гьахъвал, къенивал, мергъяматлувал къимет авачир хътин ерияр тирди, абур квахъ тавунвайди субутзава”.

Эсердин куьмекдалди гыкаятчиди акъалтIай вагъшивилин, инсансузвилин, тектуьк дуьшуьш жедай хътин жуьпересвилин ериярни гьерекатар русагъзава; ихътин крариз рехъ гузайбурун эхир пехир жезвайди къалурзава; кIелзавайдан алемдиз килигунин, ам къатIунунин теоретический бинейр дегишардай хътин таъсир арадал гъизва. Повестдин винел композициядин барадайни авторди пешекарвилелди кIвалахнава.

Цийи ктабда гьатнавай муькуь повестни чи йикъариз талукъди я, гьа эсердини девирдихъ галаз чи гыкаят давам жезвайди субутзава, къенин йикъан гьакъикъат къалурзава. Амма гьа повестдикайни, санлай эсеррин чIалакайни, авторди устадивилелди менфят къачузвай эдебиятдин такъатрикайни са маса сеферда къилди ихтилат хъуьун кутугнава.

Умудлу я, бажарагълу писателдин гыкаятди кIелзавайбур сугъулардач. Яратмишунрин рекъе адахъ мадни агалкъунар хъурай.

Руслан Мейланован - 70 йис

Хазран КЪАСУМОВ

“Вири уьмуьр чирвилер патал гана лагъана гьелелиз садни пашман хъанач” - лагъанай вичин девирда Рудакиди. Чпин савадлу вири уьмуьр илимдиз бахш авур инсанар санлай Лезгистандин хъиз, вичиз дагълара авай шегьер лугъузвай къадим Ахцегърин берекатлу чилини гзаф гана. Эхъ, мисалда лугъузвайвал, тар зурбади хъун ададай вичелай ваъ, ам экъечIзавай чилелай-накъвадилей аслу я.

Ахцегъай акъатай, гъвечли ватан - Лезгистан яргъарани машгълур авур алимрин къадар гзаф я. Къадим и хуьр тамам тухумрини машгълурна. Ахцегърин, Дагъларин уьлкведин тIвар сейли хъуник республикадилей яргъарани машгълур хъайи алим, илимрин доктор, профессор **Руслан Пирметович МЕЙЛАНОВАН** еке пай квайди якъин я.

Илимдиз бахш авур уьмуьр

Гъайиф хъи, Р.П. Мейланов къе чи арада амач, 2015-йисуз ам рагъметдиз фена, гьиле-фикирда къилиз акъудиз кIанзамай илимдин кIвалахар, рикIе къени ниятар, къастар амаз. Хиялдиз Овидийдин келимаяр къеззва: “Йисар гьисабун са куьнизни туш: инсанар яргъалдини яшаммиш жезва. Кар йисара авач, авур кIвалахра ава - гьабур гьисабна кIанда”. Хайи халкъ, республика, уьлкве паталди вичин са акъван яргъиди тушир уьмуьрда Руслан Пирметовича зурба, са бязи ксаривай тамам асирда, гьадалайни гзаф вахтунда алакъ тийидай крар авуна. Теоретический физикадин, геотермиядин месълайрай Р.Мейланов Россиядин Федерациядин лап хъсан, зурба алимрин жергеда авай.

Руслан Пирметович Мейланов 1950-йисан 8-майдиз къадим Ахцегърин хуьре дидедиз хъана. Ада хуьруьн юкъван школа вири предметрай “5” къиметар аваз акъалтIарна. Гьеле школада кIелзавай йисара ада вич къетIен алакъунар, зигин авай жаван яз къалурна. Гъавилей ам Дагъустандин государственный университетдин физический факультетдик экечIна, 1972-йисуз анаг хъсан къиметар аваз акъалтIарна.

Руслан Мейланова Ленинграддин государственный университетдин физический факультетда “Квантовые кинетические уравнения в теории взаимодействующих электрон-фононных систем” темадай дипломдин кIвалах тамамарна. 1974-1977-йисара Руслан Мейланова А.Жданован тIварунихъ галай Ленинграддин госуниверситетдин физический факультетдин статистический физикадин теоретический отделдин кафедрада аспирант яз кIвалахна.

1977-йисуз и университетда Руслан Пирметовича агалкъуналди кандидатвилдин диссертация хвена.

Жегъил алим Руслан Мейланов Дагъустандиз хтана. Ада 1978-1983-йисара Дагъустандин государственный университетдин физический факультетда сифтедай младший, гуьгъуьнлай старший илимдин къуллугъчи яз, 1983-1986-йисара Дагъустандин государственный педагогический институтдин физический факультетдин теоретический кафедрада старший преподаватель яз, 1986-1998-йисара СССР-дин илимрин академиядин физикадин Институтдин Дагъустандин филиалдин теоретический фи-

зикадин лабораториядин заведующий, илимдин старший къуллугъчи яз кIвалахна.

1991-йисуз Руслан Мейланова “Ферми-жидкостные эффекты в тонких металлческих пленках и адсорбционных слоях” темадай Ленинграддин государственный университетда докторвилдин диссертация хвена.

1999-йисалай вичин уьмуьрдин эхиримжи йикъаралди Руслан Пирметовича Дагъустандин государственный университетдин физический факультетдин теоретический физикадин кафедрадин профессор ва геотермальный месълайрин Институтдин (ИПГ-дин) лабораториядин (Лаборатория термодинамики геотермальных систем, лаборатории геотермомеханики) заведующий яз зегъмет чIугуна.

Россиядин илимрин академияда гзаф йисара бегьерлудаказ кIвалах авунай Руслан Мейлановаз Россиядин

илимрин академиядин президентдин Гъуьрметдин грамота, 2015-йисуз “Дагъустан Республикадин илимрин лайихлу деятель” лагъай гъуьрметдин тIвар гана.

Р.Мейланова кхъей цIудралди илимдин кIвалахар, макъалаяр Россиядин ва къецепатан уьлквейрин журналриз акъатна, ам са шумуд монографиядин авторни я.

Дагъустандин государственный университетдин физический факультетдин теоретический физикадин кафедрада профессор яз кIвалахдайла Руслан Пирметовича вини дережадин пешекарар гъазурна, алай вахтунда абуру университетрани институтра, жуьреба-жуьре маса хилера агалкъуналди зегъмет чIугвазва. Абурукай яз завай чи баркаллу районэгъли, физикадинни математикадин илимрин доктор Заур Алисултанован тIварни къаз жеда.

Мадни ихътин са кар къейд ийиз кIанзава. Руслан Мейлановани Заур Алисултанова кхъей “Теплофизические свойства квантово-статистических систем с дробно-степенным спектром”, “Некоторые вопросы теории квантово-статистических систем, обладающих энергетическим спектром дробно-степенного типа”, “Квантовые кинетические уравнения системы “графен+размерно-квантовая пленка” ва “Некоторые особенности квантово-систематических систем с энергетическим спектром дробно-степенного типа” илимдин кIвалахар Россиядин ва къецепатан уьлквейрин илимдин журналриз акъатна, абурукай са шумудакай уьлкведин университетра преподавателри ва студентри менфят къачузва, чирзава.

“Инсанар гъамиша чан алаз амукъдач, бахтлу кас я вичин тIвар несилпри рикIера хуьзвайди” - лагъанай Алишер Навоиди. Руслан Пирметович Мейланован тIвар, ада илимдин рекъе къазанмишай агалкъунар несилпри рикIера хуьзва. Руслан Пирметович хътин инсанар эбеди я.

ГАЗЕТ КІЕЛЗАВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Эйзудин Сайдумован - 70 йис

Ядигарар тур дуьньядал, инсанар!..

Мерд АЛИ

САЙДУМОВ фамилияди чи рикел гьасятда лезги милли сегьнедин устад Абдулкъадир Сайдумовичан твар, къамат, руьгъ гьизва.

Ихьтин касдин патав мад са Сайдумов чехи хьун дуьшуьшдин каряни? Эйзудин Абдулкъадирин стхадин хва я. Дарклуш-къазмайрин юкъван школадин муаллим-биолог. Ада хуьре мектеб, Махачкъалада ДГУ-дин биологиядин факультет акьал-тларна, хтана, вичин хуьре акьалтзавай несилриз дерин чирвилер, михьи тербия, чун элкьуьрна къунвай тлебиатдин сирер чириз 40 йисалай гзаф вахт алатнава.

Ада тарс гайи гзаф аялрикай гила ватандинни виждандин, чи тлебиатдин девлетрин, абур хуьнин ва артмишунин кьайгударар хьанва.

Э. Демирбеговича хуьруьн, райондин, республикадин тешикатрин векилрин патай гьуьрмет ва авторитет къазанмишнава. Ам РФ-дин журналистрин Союздин, Лезги писателрин Союздин член, "Куьредин ярар" тешикатдин активный векилрикай сад я. Адахь райадминистрацияди, РД-дин образованидин ва илимдин министерстводи ганвай шабагьар ава.

Эйзудин САЙДУМОВ

Ватан

Аял бере къекъвей рекьер
Акланва рикел.
Дагьдин цуьквер, шивни кегьер,
Я зун квехъ цигел.
Сифте къадам къачур мектеб,
Галама вахъ вил.
Манидарриз - чи рушариз,
Къаз къушари зил.
Цару къветре къакъра ядай,
А гатфар бере,
Суьруьрни нехирар бул
Авай чи дере.
Твар-ван авай шумудни сад
Акьатай чи хуьр,
Залзалади квадарна ад,
Барбатна чи хуьр.
Вафалубур мад я мугьман,
Ачухиз рекьер.
Цийи Дарклуш - чи эрзиман,
Акьатдач рикляй!..

Гьамга булах

Гьамга булах тлебиатдин аманат,
Чуьллерин гуьзелвал я чар булахар.
Тлебиат хуьх, инсан ая саламат
Таза, къайи булахар бул яйлахар!
Фекьид булах, на илгьамдал гъана чан,
Арандай къвез, я ваз пара мугьманар.
Зи япара ава ви куркурдин ван,
Себеб хьурай, ая куьне дарманар.
Дарклушрал ша, акурай кьез вилералд,
Безетмишна, дерада ава тариф.
Эбеди вун яшамашрай чилерал!
Чал теснифиз, акьудна варз алай йиф...

Вуч тазава?

Фана дуьнья, ашкара я, туш са сир,
Са касдини кутамир гьич са тахсир,
Мугьман дуьнья, хъана кланда гьар сад пир,
Вуч тазава и дуьньядал на, инсан?

Гьалт тавурай инсан, кьиле авай гар,
Яргъаз ая, чуру кас, Первердигар,
Алдатмишун - кеспи, фасад - фендигар,
Вуч тазава и дуьньядал на, инсан?

Пехил жемир, арада хуьх гьуьрметар,
Зегьметдалди туьклуб куьне женнетар,
Дуьньядила тухудай туш девлетар,
Вуч тазава и дуьньядал на, инсан?

Сада туна гуьзел булах, авахьиз,
Сада латар, гьамга ятар алахьиз,

Чаз ам халисан ватандаш, Эминан ирсинал дериндай ашукь шаир, чи газетдин вафалу амадаг яз чида. Ада сифте-бурукай сад яз бубайрин куьгьне хуьре вичин клвал эхцигна, аниз булахдин яд хкана, вичин хсуси майишат (хъархъун кьелемар битмишардай) арадал гъана. Гъа хуьре, вичин клвале, "Лезги газетдин" подшивкаяр хуьзва, газетдин амадагар патал илифдай, ял ядай, яратмишдай шартлар арадал гъанва.

Сада муьквер, кьве пад хуьруьн акахьиз,
Вуч тазава и дуьньядал на, инсан?

Аклур кьелем, несилриз хьуй аманат,
Тесниф, зари, халкъар хьурай аламат,
Духтурар, хуьх инсаният саламат!
Ядигарар тур дуьньядал, инсанар!

Вакай чара

Экуьн сегьер, Эмин къвезва булахдал,
Акьвазнава яргъа амаз дамахдал.
Сувар партал алазва буй-бухахдал,
Вакай чара, кайи риклин лукьман зи.

Къветрен ериш Туьквезбан - яр къатана,
Са береда къвезва "марал" датана,
Муьтлубъгь клел хьиз, акьвазна ам атана...
Вакай чара, кайи риклин лукьман зи.

Теспача яз Эмин фена гуьруьшдиз,
Къеан булах авай гуьзел уьруьшдиз.
"Элкьвенани чи муьгьуббат хуьруьшдиз?"
Вакай чара, кайи риклин лукьман зи.

Вун тухуз, яр, къвезавани гьейрибур?
Акърабайриз клан хъаначни дугьрибур?
Цигел я вахъ вири хизан, багьрибур.
Вакай чара, кайи риклин лукьман зи.

Туьквезбанан мецикай къван хъанва хьи,
Дердер-гьамар къати хъана канва хьи,
Вилер - булах, дуьнья адаз къанва хьи...
Вакай чара, кайи риклин лукьман зи!

Къакьатзава, кланидан рикл риклевав,
Низ физва вун, ви яр Ялцугь хуьревав?
Накъварин сел а ви катран вилевав?
Туьквезбан, куьз хъанач лукьман Эминаз...

Чархи гьарай...

Куьн хъайи къван хуьрер вири шехъзава,
Къадир хъанач, клвачерик ква девлетар.
- Чал алай къван пар аку тлун, эхзава...
Гъурбатда кьез жагъанани женнетар?
Залзаладин къансузвили акатна,
"Къветер цигьгьер" - царара чун авазва.
Тергна хуьрер, сурар гьиниз акъатна?
Акьалтзавай несилризни аквазва.
Чун чешне я, куьне куьнни яхъ, инсан!
Гьиниз фена муьгьуббатдин легъзеяр?
Берекат гваз къведа, халкъар, кьез лейсан,
Дарих я кье, Эмин къекъвей мезреяр.
Гьамлу хъанвай хуьрер акур береда,
Лугьузва кьез эхир, эхиз тахъана,
Куь манийрин ван амач чи дерада,
Гьамари чун къунва, халкъар, датана.
Тлурфан, чайгун, клантла хьурай къайи гар,
Кьез ахварай акваз жеда хайи клвал.

Эколог яз, "Лезги газетдиз" ада тлебиат хуьнин месэлайрай гзаф кхъизва, редакцияди адан зегьмет Гьуьрметдин грамота ва махсус премия гуналди кьейдна.

Эйзудинан чешнеди руьгьламишнавай гзаф дарклушвири куьгьне хуьрел чан хкун патал хейлин крарик кьил кутунва. Гъа хуьре "Миресрин югъ" сувар тешкилун гила адет хъанва.

Эйзудинан клвал алай чкадила куьгьне Ялцугьрин хуьр, ана Эминан клвалер хъайи чка гьилин капал алайди хьиз аквазва. За къатлайвал, Эйзудин Сайдумова Эминаз гъакъван шиирар, чехи поэма, ктаб бахт авун ихьтин тлебии муькьавилихъ галаз алакьалу я.

Эйзудин Демирбегович Сайдумован 70 йис тамам жезва. Чна адаз и вакъиа риклин сидкъидай мубаракзава.

Вун хьтин хва чаз багъишай
Дарклушар сагърай!
Илгьамдинни муьгьуббатдин
Куклушар сагърай!
Къелемдин жегъ са члавузни
Тахуьрай зайиф!
Хайи чилин мублагъилин
Ийиз хуьх тариф!

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН"
редакциядин коллектив.

Жуван хуьре са члавузни рикл жеч дар,
Къезил жедач гъурбатда гьич риклин тлал.
Чун чешне я, гьар сада хуьх жуван цлар,
Лезгистан чаз акурд тушир и жуьре.
Чай са клал, квай акъат тавуй са цлар,
Гурмагърай гум акъатрай гьар са хуьре.

Имидиз - дахдиз

(Рагьметлу артист
Сайдумов Абдулкъадир аз бахшзава)

Ими - дах, вун сегьнедин гьед хъайид я.
Ни лугьуда, ви экуь нур туьхвена?
Аманат яз, чаз Феликди гайид я.
Къе цаварал са гьед хъана куьклвена.

Вун къакъатун халкъдиз хъана залум дерт.
Артистрин муаллим, шаиррин буба.
Искусстводин рекьер хъайид я ви серт,
Тай авачир кьемеда кас тир зурба.

Устад тир сегьнедин, къакъатиз гьайиф,
Россиядин лайихлу артист - ви твар.
Зарийри чалара авунай тариф.
Дувулар сагъ я, мягькемзама ви тар.

"Лезгистандин сегьнедин шагъ" - чехи твар
Ваз халкъарин патай ама аманат.
Къугьвадайла, хъанач синих гьич са твар,
Алакьунрал вири хъанай аламат.

Женнетэгьли хъанва кье вун, шак авач,
Ажеб жедай сагъ амайтла, ими - дах.
Ви суралай зун патал пак чил авач,
Туьхуьн тавур рагъ аматла, ими - дах?..

Халудин хва

С.Севзихановаз

Къе Дарклушрин школадин
Юбилей я члехидан.
Расул Гьамзатоваз ухшар,
Кьилин чларар рехидан.
Вуна клелна куьтягъайла,
Шихидхуьр къисмет хъанай.
Сифте къалай башламишна
Ваз еке гьуьрмет хъанай.
Аферин ви инсанвилиз,
Хуьруьз, клвализ ала тир,
Юлдашризни, дустаризни,
Веледризни багъа тир.
Цуьквед хатур хан тийидай,
Вун хьиз тиртла инсанар,
Садакайни жагьидачир
Чаз лайихсуз нускъанар.
Вун чешне я муаллимриз
Инсанвилай, чирвилай.
Вири санал клватл хъанва кье,
Вун играми тирвилай...

Къадимбег ИЛЬЯСОВ

Зи хайи хуьр

Зи хайи хуьр багъа я заз виридлай,
Зи диде хьиз, ам зи риклиз лап хуш я.
Хайи дагьлар, дуьз дугунар цуьк алай,
Билбилрин сес, михьи гъава заз нуш я.

Кагъраба хьиз, дагьдин хурал алклана,
Акьвазнава Шейх Агьмадан нур алаз.
Къацу тарар михьи вацлал алгъана,
Зи хайи хуьр акьвазнава дамах гваз.

А ви рушар - пак намусдин гуьзелар -
Акьвазва чаз ви нехишдай, цуьквер хьиз,
Гадаяр ви - чи несилдин кьегьалар -
Дамах ийиз, элкьвезва вал, лекьер хьиз.

Агьсакьалар - ви камаллу эгьлияр,
Гьич шак авач, абур кимин абур я.
Акьул къачуз, кимел къвезвай жегьилар,
Эхъ, чи хуьруьн пакад йикъан сабур я.

Гелхенрин хуьр беглериз хас я лугьуз,
Ашукьарни хъанай тариф ийидай.
Зи халкъ беглерив гекъиг жеда, шаксуз,
Кьил виневаз, рикл михьи яз къекъведай.

Рекьидай туш

Рекьидай туш игит хваяр, кьегьалар,
Абурун тварар кумукъзава риклерик.
Туна чпин игитвилин амалар,
Хкаж жезва михьи цавуз гьетерик.

Чи игитри, хкаж хъана цаварал,
Лезги халкъдин пай кутазва цаварик.
Фенватлан чеб куьтягъ тежер ахварал,
Хуьзва чи халкъ чпин экуь нурурик.

Гъажи Давуд - члехи игит женгерин -
Чи пай кутаз хкаж хъанва цаварал.
Къаншардаваз вичин Лезги чилерин,
Михьи цава фенва ширин ахварал.

Гъайиф, адаз хабар туш чи гьаларкай,
Вичихъ цигел тирди хабар туш адаз.
Хабар авач кьве пай хъанвай чилеркай,
Чизвач чи чил пайзавайди чарадаз.

Чил чиклизва, члал чиклизва лезгийрин,
Тимил жезва лезги миллет къвердавай.
Гел квадариз алахънава тарихрин,
Халкъдал хуьруьн эх жезвач зи рикливай.

Халкъ сад хъана, хкаж хъана Шагъ дагьдиз,
Эверайтла, Гъажи Давудан твар къуна.
Белки, игит хкведа чи арадиз,
Цавун тагьда гьед цуьгьхуьнай гел туна.

Эгер и кар атанайтла арадал,
Гьелбетда, чи лезгийрин рикл шад жедай.
Гъажи Давуд хтанайтла майдандал,
Ам акурла, душмандин рикл пад жедай.

Сифте муьгьуббат

Тарцин кланив ацукънай, вун гуьзетиз,
Зи гуьруьшдиз вуна къведа лагъайла.
Риклик тади квай, ви риклив агатиз,
Муьгьуббатди ашкъидин рак гатайла.

Шукур гъанай Аллагьдиз, вун акурла.
Шад хъана зун, рикл цавариз акъатнай.
Кьил агьузна, вил-вилера акьурла,
Лацу лиф хьиз, вун зи хурув агатнай.

Са легъзеда чун кис хъана амуькнай,
Чун есирда гьатнавай чи гьиссерин.
Ахпа чун къвед яваш-яваш раханай,
Нагьма галаз цивелин тарцин пешерин.

Гьил экьуьриз а ви чулава чларари,
Темен ганай за ви назик плузариз.
Куьмекнай заз ацлай вацран нурари,
Ви къаматдин гуьрчегвилер къалуриз.

Амма къисмет хъаначир чун сад-садаз,
Белки, иблис гьатнай жеда арада.
Къисмет хъана, гуьльуьз фенай чарадаз,
Бине хьурай ваз гъа вун авай чкада.

Ви твар къуна, вун ашкара идач за,
Чи арада им уьмуьрлух сир хьурай.
Тахсиркарриз я рагьметни гьидач за,
Гъахъни дуван Сад Аллагьдиз чир хьурай.

Гафарин алемдай Бабли ва барби

Къалурнавай кве гафни чун патал цийибур, ван тахъайбур я лугъуз жедач. Амма абурун манаяр вирибуруз чир тахъун мумкин я.

Бабли “хъахъ”, “мурс” лагъай чӀал жезва. **Бабли ял** - хъахъ акъалпиз башламишнавай суьрсетдихъ жедай такӀан ни. (Б.Талибован лезги чӀаланни урус чӀалан гафарган).

Барби гафунин мана А.Гуьлмегьамедован баянрин гафарганда икӀ ачухнава: *са квекай ятӀани яр-гъалди ва гъа са гафаралди лугъузвай фикир*. “Даллай”, “лагълагъ” гафарин синоним. М.Бабаханован гафарганда къалурнавайвал, и гафунихъ кве мана ава: 1) элквей кӀалубдин затӀ (аялрин къугъунра); 2) сивиди, плузарривди, нефес чӀугунивди ядай макъам. **Барби ягъун** келима куьчуьрмишнавай манада “лагълагъун, пичи гафар рахун” лагъай чӀал жезва.

Гила заз и кве гаф художественный эсерра гьикӀ гьалтзаватӀа, гъа кардал келзавайбурун фикирни желбиз кӀанзава.

1. Бабли. “Бабли къачур пашади начальникдиз талъузвай гаф авачир”. (А.Искендеров, “Самур”).

“Гъанлай бабли къачур къашкъа Мухтар гъа и рекъе юртада гъатна”. (З.Эфендиев, “Къашкъа Мухтар”).

“Мад чӀур жез эгечӀнавай емишар хутахиз жедайди тушир. ГъакӀ хъайшла “фекьиди” бабли къачуна”. (А.Искендеров, “Самур”).

“Са гъабур чеб ваъ, абуру бабли гузвай, рехъ гузвай гъакӀан хуьруьнвярни!..”. (Б.Гъажикъулиев, “Самурдин мани”).

2. Барби. “Ахътин барбияр ямир! Заз вун гереку туш!”. (Гь. Къурбан, “Керкияр”).

“ЦӀийи хабарар гъайда вичин барбидик кекаянава”. (З. Эфендиев, “Зайнабан рехъ”).

“Яргъал вацӀукай, рагъул вацӀукай Язава барби”. (И. Гуьсейнов, “Авахъзава кӀам, авахъзава кӀам...”).

“Нинехануман барби гъеле акъалтӀнавачир”. (З.Эфендиев, “Иифен тӀурфан”).

Гафарганда ачухнавай “бабли” гафунин мана фикирда къуртӀа, и гаф винидихъ къейднавай эдебиятдин бязи эсерра а манада аваз ишлемишнава лугъун шак алай месэладиз элкъевезва. Омофонриз ухшар уьлчмеяр хъуниз килигна, ихътин гафар къелем-чийри бязи вахтара манадин жигъетдай какадарна ишлемишзавай дуьшуьшарни жезва. Амма и дуьшуьшда зи шаклувал Гь.Къурбанан гафарганди квадарна: **бабли** гафунихъ “наз, шиндакъ” (каприз) манани авайдакай ана къалурнава.

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Мурадан мурадри цуьк акъудзава

Харьковда яшамиш жезвай чи жегӀил ватанэгъли **Мурад МАМЕДОВ** 16 йисан яшда авай чӀавалай милли куьӀлерал машгӀул жезва. Алай вахтунда ада лезгинка куьӀл чирдай “**KavkazDance**” тӀвар алай мектебдиз ва ихътин тӀвар алай ансамблдиз регъбервал гузва.

Мурад Рустамович Азербайжандай Украинадиз куьч хъайи лезги хизанда Харьков шегъерда 1994-йисуз дидедиз хъана. Шегъерда ада алишверишдинни экономикадин университет куьтягъна. Гаф терефрихъай алакьунар авай, гъиллай гъар са кар къведай жегӀилди велосипедрин спортдизни итиж ийизва.

2012-йисуз Харьковда “Самур” ЛКО-дин куьмекдалди куьӀлер чирдай гъяддин мектеб ва куьӀлердайбурун ансамбль тешкилна. Ина Мурад вичин вахарихъ галаз куьӀлер чирунал машгӀул хъана. Са тӀмил чӀавалай милли куьӀлерин мектебдин муаллим яшамаш жезвай чка дегишаруниз мажбур хъана, и кардихъ галаз алакьалу яз, куьӀлер чирдайбурун дестени чкӀана. И макъамра танишри Мурадаз лезгинка куьӀльунин мектебдин кьиле акъвазун ва кар давамарун теклифна. Вичин рикӀ алай кар тирвилляй ада махсус зал кирида къачуна ва куьӀлерал рикӀ алайбурун кӀватӀал агуд хъууна. Гуьгъуьнлай вад йисан къене са шумуд зал дегишарунизни мажбур хъана. Инай-аниз, анай-иниз къекъуьнар тахъун патал жегӀилди вичин участокда авай имаратдикай куьӀлерин студия арадал гъана, анаг гуьзгуйралди ва гереку тир маса тадаракралди таъминарна. Хсуси зал кар-

дик кутурдалай къулухъ Мурада кӀватӀалрин къадарни артухарна.

“Кавказдин куьӀлер чпин четинвилелди маса куьӀлерилай гъам физический, гъамни техникадин жигъетдай тафаватлу жезва. Гъавилляй иниз къевезвай вирибурувай яргъалди давам гуз жезвач, амукъзавайбур къастунал кӀевибур, къуватлубур я”, - лугъузва Мурад Мамедова.

Мурадан мектебдиз туьнт куьӀлерал рикӀ алай Украинадин агъалийрини итиж ийизва. Алай вахтунда адан “KavkazDance” ансамблдик гзафни-гзаф лезгийр (КцӀарай, Дагъустандай) ква. Исятда куьӀлер чирунин карда цӀуд касди зегъмет чӀугвазва. Сифтедай абуру фестивалра, мергъяматлувилин концерт-ра иштиракиз, чпин алакьунар жемиятдин арада къалуриз эгечӀна. Гьепбетда, ихътин мярекатра пулдин такъатар ва нуфузлувал куьӀлердайбуру ваъ, концертрин тешкилатчийри къазанмишзавай. Гуьгъуьнлай

Мурадан регъбервилику кваз тежрибалу куьӀлердайбурун дестеди жуьреба-жуьре шад мярекатра, межлис-ра иштиракиз башламишна. И карди мектебдиз ва гъар са иштиракчидиз хъсан къазанжиярни гъана.

Лезгинкадилай гъейри, дестедин репертуардик аваррин, дагъвийрин ва гзаф маса куьӀлерни ква. Ватанэгълиди арадал гъанвай мектебда далдам ягъиз чирунин рекъяйни чирвилер, вердишвилер къачудай мумкинвал ава.

Мурада туькӀуьрай видеодин тарсариз “Ютубда” килигайбурун къадар са тӀмил вахтунда 2 миллиондилайни алатна. Гуьгъуьнлай адан кӀвалахрикай Москвада кардик квай “KavkazDance” тӀвар алай лезгинка куьӀл чирдай мектебдин регъбер Рустам Алиеваз хуш атана. “Пуд хореографни галаз чи мектебдиз Р.Алиев атана, сада садан тежриба чирна, абуру чаз хъсан теклифарни меслятар гана. Гъа чӀава-лай инихъ, абурун теклифдалди, чна чи мектебдизни ансамблдиз “KavkazDance” тӀвар гана”, - лугъуз-ва М. Мамедова.

Къейдзавайвал, куьӀлерин мектеб вилик финик Харьковда авай “Самур” лезги культурадин тешкилатди еке пай кутуна. ЖегӀилдин алахъунриз са вахтунда шегъерда авай лезгийри алакьдайвал жуьреба-жуьре куьмекар гана. И барадай ада сифте нубатда лезги меценатар тир Къадир Адилван, Айнутдин Мамедован ва Бедел Беделован тӀварар къазва.

Къариблукда милливал хуьнин рекъе кагулвални галатун тежизвай жегӀил ватанэгълидихъ гъар са карда агалкъунар хъун чи мурадни я.

Дуьньяда

Къурбандар артух жезва

Д.Хопкинсан университетдин проектдин делилрал асаслу яз, США-да коронавирусдикди кьенвайбурун къадар 80 агъзурдалайни алатнава. Къурбандар гзафни-гзаф Америкадин Нью-Йоркда артух жезва.

COVID-19 акатнавай инсанар дуьньяда виридалайни гзаф США-да ава. И барадай алай вахтунда Россия къвед лагъай чкадал ала. Адан гуьгъуьналлаз Испания, Великобритания ва Италия къевезва.

Малум тирвал, алай вахтунда тӀугъвалди дуьньядин 187 уьлкведин инсанар къурхудик кутунва. 13-майдин делилралди, дуьньяда 4 262 799 касдик коронавирус акатнава, абурукай 291 981 кас кьенва ва 1 493 661 сагъар хъувунва. Россияда санлай 242 271 касдик коронавирус акатнава, 2212 - кьенва, 48 003 - сагъар хъувунва.

Куьгъне телефонар ахкъудда

Nokia корпорациядиз классический жуьредин кве телефон цийи кьилелай ахкъуддай фикир ава. Идакай машгӀур инсайдер Р.Квандта вичин Twitter-аккаунтда хабар ганва.

Малум хъайивал, кве сим-карта эцигиз жедай, кнопкаяр алай Nokia 150, Nokia 125 (ТА-1235, ТА-1253) моделрин телефонар муьштерийриз мукъвара тахминан 42 ва 36 евродихъ маса къачудай мумкинвал жедат. Къейдзавайвал, тӀвар кьунвай телефонрин батареяр яргъалди ишлемиш ийиз жедат.

Коронавируسدиз акси яз

РАН-дин медико-биологический месэлайрин институтдин алим С. Поддубкоди малумарнавайвал, хаталуди тир коронавир-усдин вилик пад кьун патал чӀехи туьквенрай, базаррай къачунвай суьрсетар чпик спирт квай махсус такъатралди дезинфекция авун хъсан я. Пешекардин менфятлу теклифар “Новости” РИА-ди раижнава.

Адан гафаралди, хлор квай такъатралди михъи авуни хаталувал арадал гъун мумкин я. Пешекарди алава хъувурвал, вирусдивай 40 градусдин чимивилиз дурум гуз жезвачирвилляй, салан майваяр ва емишар кузвай цӀай чуьхуьн хъсан я. Гъа са вахтунда чуьхуьн тавунвай суьрсетар холодильникада эциг тавунни теклифзава, ву-чиз лагъайтӀа ана вирус терг тахъана яргъалди амукъун мумкин я.

Вагъшидин гъужум

Индиядин Хандвара шегъердин са кӀвализ лекъен гъахъна ва ана яшамиш жезвай ирид инсандах хирер авуна. Идакай “Kashmir Life” чешмеди хабар гана.

Вагъши гъайвандин гъужумдикай хабар хъайи кьуншияр гъасятда гъаятда кӀватӀ хъана. Хизан кьутармишун патал абуру тӀебиат хуьнин махсус департаментдин векилриз эверна. Беденриз зарар хъайибур азарханадиз агакъарна.

Эдеб хуьн тавуртӀа...

Чиновникри, госкьуллугъчийри ватандашриз эдебсузвал къалурайтӀа, абуруз и кар багъаз акъвазун мумкин я. Эдебсузвал, ягъсузвал къалурунай чиновникриз жаза гуниг гъакъиндай законопроект Госдумадиз теклифнава. “Газета.ru” чешмеди кхьизвайвал, талукъ тир документ Думадин электронный делилрин базада раижнава.

Законопроектдин текстина къейднавайвал, эгер гъукуматдин ва муниципальный кьуллугъчиди ватандашрин намусдик хкӀурайтӀа, ам 50 агъзур манатдилай 100 агъзур манатдал къван къадарда аваз пулдин жерме ва я тахъайтӀа са йисан муддатда кӀвалахдивай кьерех ийида. Эгер ахлакъсузвал къалурунин жигъетдай вичин “алакъунар” мадни тикрар хъувуртӀа, а дуьшуьшда жермедин къадар 150 агъзурдав агакъда ва я тахъайтӀа ам 2 йисан муддатда госкьуллугъдал кӀвалахдай ихтияррикай магърум жедат.

“Гишин аслан” ва Гъабиб

И йикъара UFC-дин кьил Д.Уайта малумарайвал, россияви Гъабиб Нурмегьамедованни америкави Жастин Гэтжидин арада кьиле тухудай бягъс вичелай хсуси островда тешкилиз алакьда. Адаз ихтилат физвай бягъс алай йисан гатуз тешкилиз кӀанзава. Идакай “ESPN” чешмеди хабар гана.

Къейд ийин, 10-майдиз Гэтжиди америкави Тони Фергюсонан винел гъалибвал къачуна ва къезил заланвиле UFC-дин вахтуналди тир чемпионвилиг тӀвар къачуна. Гъунар къалурайдалай къулухъ Гэтжиди гъасятда вичиз халисан чемпиондин цӀул къазанмишун патал Нурмегьамедовахъ галаз бягъс кьиле тухуз кӀанзавайдакай лагъана. Турнирдилай къулухъ халисан чемпион тир Гъабиба Гэтжи гишин асландив гекъигна ва вич адахъ галаз бягъс кьиле тухуз гъазур тирди малумарна.

Хъиткъинарна

“Новости” РИА-ди 13-майдиз хабар гайивал, Афгъанистандин меркезда террористди азарханадал гъужум авуникди кьейибурун къадар 24 касдив агакънава. Идан гъакъиндай “1TV” каналди малумарна. Эвелдай 13 кас кьенвайдакай ва 15 касдиз зарар хъанвайдакай хабар ганай.

Къейдзавайвал, террорист-смертникди Кабул шегъердин азарханадиз гъахъдай сивел хъиткъинар арадал гъана ва ададай къулухъ дараматдиз боевикар гъахъна. Медицинадин кьуллугъчийрикай анжах са паюнивай анай вахтунда экъечӀиз хъана. Гуьгъуьнлай вири гъужумчийар хатасузувилиг кьуватри тергна.

Чин гъазурайди - Кुरुгъли ФЕРЗАЛИЕВ

Квез чидани?

Ватандин ЧӀехи даяведикай итижлу делилар

- Дяведилай къулухъ СССР-да 127 миллион инсан амукъна.**
- Ленинграддин блокада 872 юкъуз давам хъана - 1941-йисан 8-сентябрдилай 1944-йисан 27-январдалди.**
- Советрин Союзда «Гъалибеипин югъ» сувар дяведилай къулухъ анжах 17 йис алатайла кьейд ийиз башламишна.**
- Ватандин ЧӀехи дяведин статистикади къалурайвал, Советрин офицеррин арада 80 агъзур дишегълини авай.**

- Гитлера вичин кьилин душман диктор Юрий Левитан яз гъисабзавай.** Левитанан келле вичин патав гъайидаз Гитлера 250 агъзур маркадин къадарда шабагъ хиве кьунвай.
- Советрин Союздин Игитвилиг тӀвар 87 дишегълиди къачуна.**
- А чӀавуз медалар ва орденар туькӀуьриз агакъзавачир, гъавилляй абуру вирибурал гъалтӀна.**
- Дяведин вахтунда вишни къанни цӀудалай виниз дяведин суьрсетрин, яракьрин жуьреяр арадал гъана.**

понедельник, 18 мая		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР	ЗВЕЗДА
РГВК							
06.50 «Заряжайся!» 0+		17.25 Т/с «Долгая дорога в дюнах» 1 с. 12+	09:00 Канал национального вещания «Турчидаг» (на лакском языке)	5.10 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).	6.30 6 кадров. (16+).	6.00 Настроение.	6.00 Сегодня утром. (12+).
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги		18.45,01.15 Передача на табасаранском языке «Мил» 12+	14.30, 21.05 Вести-Дагестан	6.00 Утро. Самое лучшее. 8.00 Сегодня.	7.05 По делам несовершеннолетних. (16+).	8.10 Ералаш.	8.00 Новости дня.
08.05 «Заряжайся!» 0+		19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана	5.00 Утро России.	8.25 Т/с «Мухтар. Новый след». (12+).	8.05 Давай разведемся! (16+).	8.20 Х/ф «Тайна двух океанов». (12+).	8.15 Д/с «Сделано в СССР».
08.15 «Здравствуй, мир!» 0+		19.55 «Черным по белому»	9.00 Вести. Местное время.	9.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).	9.10 Тест на отцовство. (16+).	11.30 События.	8.35 Д/с «Из всех орудий».
08.50 «Заряжайся!» 0+		20.00 «Психологическая азбука» 12+	9.30 Утро России.	10.00 Сегодня.	11.15 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	11.50 Т/с «Она написала убийство». (12+).	10.00 Военные новости.
08.55 Д/с «С миру по нитке» 12+		20.20 «Здоровье» 12+	9.55 О самом главном. (12+).	10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).	12.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	13.40 Мой герой. (12+).	10.15 Т/с «Белые волки».
09.30 Х/ф «Сказание о Земле Сибирской» 6+		21.10 «Экологический вестник» 12+	11.00 Вести.	13.00 Сегодня.	14.05 Д/ф «Порча». (16+).	14.30 События.	13.00 Новости дня.
11.20 Т/с «Смерть шпионам» 8 с. 12+		21.30 «Учимся побеждать»	11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).	13.20 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).	14.35 Детектив «Большое зло и мелкие пакости». (16+).	15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (12+).	13.15 Т/с «Белые волки».
12.05 «Парламентский вестник» 12+		21.50 «Дагестанский календарь» 0+	12.40 60 минут. (12+).	13.50 Место встречи. (16+).	16.55 Естественный отбор.	17.50 События.	14.00 Военные новости.
12.30 Время новостей Дагестана		22.55 «На виду» 12+	14.00 Вести.	16.00 Сегодня.	18.10 Х/ф «Я знаю твои секреты». (12+).	22.00 События.	14.05 Т/с «Белые волки».
12.55 «Годакан» 6+		23.00 «Психологическая азбука» 12+	14.50 Т/с «Тайны следствия». (12+).	17.10 ДНК. (16+).	19.00 Мелодрама «Меня зовут Саша». (16+).	22.35 Д/ф «Тест вирусом».	13.00 Новости дня.
13.25 «Служа Родине» 12+		23.20 «Угол зрения» 16+	17.00 Вести.	18.10 Т/с «Пес». (16+).	23.20 Т/с «Брак по заведению». «Возвращение Сандры», 1 и 2 с. (16+).	23.10 Знак качества. (16+).	13.15 Т/с «Белые волки».
13.50 «Память поколений. Юсул Акаев» 12+		23.50 Д/ф «Моя малая родина. Цовкра» 0+	17.15 60 минут. (12+).	19.00 Сегодня.	1.20 Д/ф «Порча». (16+).	0.00 События.	21.15 Новости дня.
14.30,16.30 Время новостей Дагестана		00.55 «Черным по белому»	18.30 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).	19.40 Т/с «Пес». (16+).	1.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	0.30 Петровка, 38. (16+).	21.30 Открытый эфир. (12+).
14.55 «Человек и право»		01.00 «Психологическая азбука» 12+	20.00 Вести.	21.00 Т/с «Адмиралы района». (16+).	3.10 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	0.45 Хроники московского быта. (12+).	23.05 Между тем. (12+).
16.05 Д/с «С миру по нитке» 12+			21.20 Т/с «Разбитое зеркало». (12+).	23.00 Сегодня.	4.00 Тест на отцовство. (16+).	1.25 Знак качества. (16+).	23.40 Х/ф «Мертвый сезон».
			23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).	23.15 Поздняков. (16+).	5.40 По делам несовершеннолетних. (16+).	2.10 Вся правда. (16+).	2.10 Х/ф «Голубая стрела».
			2.00 Т/с «Тайны следствия».	23.25 Т/с «Живой». (16+).		2.35 Д/ф «Прага-42. Убийство Гейдриха». (12+).	3.40 Х/ф «Порох». (12+).
				1.15 Мы и наука. Наука и мы		3.15 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (12+).	5.05 Д/ф «Адьютант его превосходительства. Личное дело».
				2.00 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).			

вторник, 19 мая		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР	ЗВЕЗДА
РГВК							
06.50 «Заряжайся!» 0+		18.45,01.15 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу» 12+	09:00 Канал национального вещания «Шолом» (на татарском языке)	5.10 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).	6.30 Д/ф «Знать будущее. Жизнь после Ванги». (16+).	6.00 Настроение.	6.00 Сегодня утром. (12+).
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана		19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана	14.30, 21.05 Вести-Дагестан	6.00 Утро. Самое лучшее. 8.00 Сегодня.	7.20 По делам несовершеннолетних. (16+).	8.10 Доктор И. (16+).	8.00 Новости дня.
07.20 Передача на табасаранском языке «Мил»		19.55 «Черным по белому»	5.00 Утро России.	8.25 Т/с «Мухтар. Новый след». (12+).	8.20 Давай разведемся! (16+).	8.45 Х/ф «Выстрел в спину». (16+).	8.15 Спецрепортаж. (12+).
08.00 «Заряжайся!» 0+		20.00 «Психологическая азбука» 12+	9.00 Вести. Местное время.	9.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).	9.25 Тест на отцовство. (16+).	10.35 Д/ф «Под завесой тайны». (12+).	8.35 Д/с «Из всех орудий».
08.05 Мультфильм 0+		20.20 «Подобности» 12+	9.30 Утро России.	10.00 Сегодня.	11.30 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	11.30 События.	10.00 Военные новости.
08.50 «Заряжайся!» 0+		20.45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+	9.55 О самом главном. (12+).	10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).	12.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	11.50 Т/с «Она написала убийство». (12+).	10.15 Т/с «Белые волки».
08.55 Д/с «С миру по нитке»		21.35 «Молодежный микс»	11.00 Вести.	13.00 Сегодня.	14.20 Д/ф «Порча». (16+).	13.40 Мой герой. (12+).	13.00 Новости дня.
09.30 Х/ф «Прерия» 0+		21.55 «Человек и вера» 12+	11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).	13.20 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).	14.50 Мелодрама «Меня зовут Саша». (16+).	15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи».	13.15 Т/с «Белые волки».
11.10 Т/с «Долгая дорога в дюнах» 1 с. 12+		22.55 «Черным по белому»	12.40 60 минут. (12+).	13.50 Место встречи. (16+).	19.00 Мелодрама «Моя чужая дочка». (16+).	16.55 Естественный отбор.	14.00 Военные новости.
12.55 «Здоровье» 12+		23.00 «Психологическая азбука» 12+	14.00 Вести.	16.00 Сегодня.	23.20 Т/с «Брак по заведению». «Возвращение Сандры», 3 и 4 с. (16+).	18.10 Х/ф «Я знаю твои секреты 2». (12+).	14.05 Т/с «Белые волки».
13.45 «Экологический вестник» 12+		23.20 Х/ф «Свадьба» 12+	14.50 Т/с «Тайны следствия». (12+).	16.25 Основано на реальных событиях. (16+).	1.20 Д/ф «Порча». (16+).	22.00 События.	18.00 Новости дня.
14.05 «Учимся побеждать»		00.55 «Черным по белому»	17.00 Вести.	17.10 ДНК. (16+).	1.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	0.30 Петровка, 38. (16+).	14.00 Военные новости.
14.30,16.30 Время новостей Дагестана		01.00 «Психологическая азбука» 12+	17.15 60 минут. (12+).	18.10 Т/с «Пес». (16+).	3.10 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	0.45 Женщины Александра Пороховщикова. (16+).	14.05 Т/с «Белые волки».
14.55 «На виду» 12+		02.30 «Человек и вера» 12+	18.30 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).	19.00 Сегодня.	4.00 Тест на отцовство. (16+).	1.25 Д/ф «Игры с нечистой силой». (16+).	18.00 Новости дня.
15.25 «Дагестан туристический» 6+		02.55 «Память поколений. Курамагомед Зиявудинов» 12+	20.00 Вести.	19.40 Т/с «Пес». (16+).	5.40 По делам несовершеннолетних. (16+).	2.05 Вся правда. (16+).	18.30 Спецрепортаж. (12+).
15.45 «Угол зрения» 16+		03.40 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+	21.20 Т/с «Разбитое зеркало». (12+).	21.00 Т/с «Адмиралы района». (16+).		2.30 Д/ф «Минск-43. Ночная ликвидация». (12+).	18.50 Д/с «Битва коалиций. Вторая мировая война». (12+).
16.55 Д/с «С миру по нитке» 12+			23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).	23.15 Т/с «Живой». (16+).			20.25 Улика из прошлого.
17.25 Т/с «Долгая дорога в дюнах» 2 с. 12+			2.00 Т/с «Тайны следствия».	1.10 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).			21.15 Новости дня.
				3.20 Их нравы.			21.30 Открытый эфир. (12+).
				3.40 Т/с «Кодекс чести».			23.05 Между тем. (12+).
							23.40 Т/с «ТАСС уполномочен заявить...» (12+).
							3.15 Х/ф «Ссора в Лукашас».
							4.45 Х/ф «По данным уголовного розыска...»

среда, 20 мая		ПЕРВЫЙ	РОССИЯ 1	НТВ	ДОМАШНИЙ	ТВ-ЦЕНТР	ЗВЕЗДА
РГВК							
06.50 «Заряжайся!» 0+		19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана	09:00 Канал национального вещания «Шолтавысы» (на ногойском языке)	5.10 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).	6.30 Д/ф «Знать будущее. Жизнь после Ванги». (16+).	6.00 Настроение.	6.00 Сегодня утром. (12+).
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана		19.55 «Черным по белому»	14.30, 21.05 Вести-Дагестан	6.00 Утро. Самое лучшее.	7.20 По делам несовершеннолетних. (16+).	8.15 Доктор И. (16+).	8.00 Новости дня.
07.20 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»		20.00 «Психологическая азбука» 12+	5.00 Утро России.	8.00 Сегодня.	8.20 Давай разведемся! (16+).	8.45 Х/ф «Впервые замужем».	8.15 Спецрепортаж. (12+).
08.00 «Заряжайся!» 0+		20.20 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»	9.00 Вести. Местное время.	8.25 Т/с «Мухтар. Новый след». (12+).	9.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).	10.55 Д/ф «Актерские судьбы». (12+).	8.35 Д/с «Из всех орудий».
08.05 Мультфильмы 0+		20.50 Здоровье в прямом эфире	9.30 Утро России.	10.00 Сегодня.	11.30 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	11.30 События.	10.00 Военные новости.
08.50 «Заряжайся!» 0+		21.40,02.15 «Дагестан туристический» 6+	9.55 О самом главном. (12+).	10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).	12.30 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	11.50 Т/с «Она написала убийство». (12+).	10.15 Т/с «Белые волки».
08.55 Д/с «С миру по нитке»		22.00 «Городская среда»	11.00 Вести.	13.00 Сегодня.	14.20 Д/ф «Порча». (16+).	13.35 Мой герой. (12+).	13.00 Новости дня.
09.30 Х/ф «Ровно в полдень»		23.00 «Психологическая азбука» 12+	11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).	13.20 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).	14.50 Мелодрама «Моя чужая дочка». (16+).	14.30 События.	13.15 Т/с «Белые волки».
11.15 Т/с «Долгая дорога в дюнах» 2 с. 12+		23.20 «Аутодафе» 12+	12.40 60 минут. (12+).	13.50 Место встречи. (16+).	19.00 Мелодрама «Выбирая судьбу». (Украина).	15.05 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (12+).	14.00 Военные новости.
12.55 Д/ф «Полководцы России. От Древней Руси до XX века. А. Суворов»		00.05 Д/ф «Дагестанская арка» 12+	14.00 Вести.	16.00 Сегодня.	23.30 Т/с «Брак по завещанию». «Возвращение Сандры», 5 и 6 с. (16+).	16.55 Естественный отбор.	14.05 Т/с «Белые волки».
14.00 «Человек и вера» 12+		00.55 «Черным по белому»	14.50 Т/с «Тайны следствия». (12+).	16.25 Основано на реальных событиях. (16+).	1.30 Д/ф «Порча». (16+).	18.10 Х/ф «Синичка». (16+).	18.00 Новости дня.
14.30,16.30 Время новостей Дагестана		01.00 «Психологическая азбука» 12+	17.00 Вести.	17.10 ДНК. (16+).	1.55 Д/ф «Понять. Простить». (16+).	22.00 События.	18.30 Спецрепортаж. (12+).
14.55 «Подобности» 12+		01.50 «Арт-клуб» 0+	17.15 60 минут. (12+).	18.10 Т/с «Пес». (16+).	3.25 Д/ф «Реальная мистика». (16+).	22.35 Линия защиты. (16+).	18.50 Д/с «Битва коалиций. Вторая мировая война». (12+).
15.25 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+		02.35 «Здоровье» 12+	18.30 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).	19.00 Сегодня.	4.15 Тест на отцовство. (16+).	0.30 Петровка, 38. (16+).	19.40 Последний день. (12+).
16.55 Т/с «Долгая дорога в дюнах» 3 с. 12+		03.20 «Городская среда»	20.00 Вести.	19.40 Т/с «Пес». (16+).	5.55 Домашняя кухня. (16+).	0.45 Прощание. Е.Евстигнев и Ирина Цывина.	20.25 Д/с «Секретные материалы». (12+).
18.20 «Арт-клуб» 0+		03.45 «Аутодафе» 12+	21.20 Т/с «Разбитое зеркало». (12+).	21.00 Т/с «Адмиралы района». (16+).	6.20 6 кадров. (16+).	1.30 90-е. Такча. (16+).	21.15 Новости дня.
18.45,01.15 Передача на даргинском языке 12+		04.20 «Дагестанский календарь» 0+	23.30 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).	23.15 Т/с «Живой». (16+).		2.10 Осторожно, мошенники! (16+).	21.30 Открытый эфир. (12+).
			2.00 Т/с «Тайны следствия».	1.00 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).		2.40 Д/ф «Самые влиятельные женщины мира. Голда Меир». (12+).	23.05 Между тем. (12+).
				3.10 Их нравы.			23.40 Т/с «ТАСС уполномочен заявить...» (12+).
							3.20 Х/ф «Правда лейтенанта Климова». (12+).
							4.45 Х/ф «Подкидывш».

пятница, 22 мая

РГВК

06.45 «Заряжайся!» 0+
07.00 Время новостей Дагестана
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
08.00 «Заряжайся!» 0+
08.10 Мультфильмы 0+
08.50 «Заряжайся!» 0+
08.55 Д/с «С миру по нитке» 12+
09.30 Х/ф «Незнайка с нашего двора» 0+
12.00 «Агросектор» 12+
12.55 Х/ф «Все наоборот»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.55 «Круглый стол» 12+
15.25 «Галерея искусств» 6+
15.50 «Кунацкая» 12+
16.55 Х/ф «Встреча в горах»
18.30 Мультфильм 0+
18.45,01.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» 12+

19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
19.55 «Черным по белому»
20.00 «Психологическая азбука» 12+
20.20 «Подробности» 12+
20.45 «На виду. Спорт» 12+
21.25 «Молодежный микс»
21.50 «Дагестанский календарь» 0+
21.55 «Память поколений. Абдулхаким Исмаилов»
22.55 «Черным по белому»
23.00 «Глобальная сеть»
23.35 Д/ф «Народные промыслы» 0+
00.55 «Черным по белому»
01.00 «Психологическая азбука» 12+
01.50 «Подробности» 12+
02.10 «Дагестанский календарь» 0+
02.15 «На виду. Спорт» 12+
02.50 «Молодежный микс»
03.05 «Память поколений. Абдулхаким Исмаилов»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.25 Доброе утро.
9.55 Модный приговор.
10.55 Жить здорово! (16+).
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 Человек и закон. (16+).
19.40 Телеигра «Поле чудес». (16+).
21.00 Время.
21.30 Голос. (12+).
23.20 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Д/ф «Билл Уаймен. Самый тихий из Роллингов». (16+).
1.45 Мужское/Женское. (16+).
3.15 Модный приговор.
4.00 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

09:00 Канал национального вещания «Маданият» (на аварском языке)
14.30, 21.05 Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести. Местное время.
9.30 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00 Вести.
11.30 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
12.40 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
14.50 Т/с «Тайны следствия». (12+).
17.00 Вести.
17.15 60 минут. (16+).
18.30 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
20.00 Вести.
21.20 Дом культуры и смеха. (16+).
23.10 Шоу Е. Степаненко.
0.15 Х/ф «Сваты». (12+).
2.25 Т/с «Тайны следствия».

НТВ

5.10 Т/с «Москва. Три вокзала». (16+).
6.00 Утро. Самое лучшее.
8.00 Сегодня.
8.25 Т/с «Мухтар. Новый след». (12+).
9.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
10.00 Сегодня.
10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
13.00 Сегодня.
13.20 Чрезвычайное происшествие. Обзор. (16+).
13.50 Место встречи. (16+).
16.00 Сегодня.
16.25 Следствие вели... (16+)
17.15 Жди меня. (12+).
18.10 Т/с «Пес». (16+).
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с «Пес». (16+).
22.55 ЧП. Расследование.
23.30 Захар Прилепин. «Уроки русского. (12+).
0.00 Крутая история. (12+).
0.45 Квартирник. НТВ у Маргулы. (16+).
1.45 Квартирный вопрос.

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.05 По делам несовершеннолетних. (16+).
8.05 Давай разведемся! (16+).
9.10 Тест на отцовство. (16+).
11.15 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
12.15 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
14.05 Д/ф «Порча». (16+).
14.40 Мелодрама «Любовь по контракту». (16+).
19.00 Мелодрама «Год собаки». (Украина). (16+).
23.10 Комедия «Можете звать меня папой». (16+).
1.15 Д/ф «Порча». (16+).
1.45 Д/ф «Понять. Простить». (16+).
3.10 Д/ф «Реальная мистика». (16+).
4.00 Тест на отцовство. (16+).
4.50 Давай разведемся! (16+).
5.40 По делам несовершеннолетних. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Д/ф «Н.Гринько. Главный папа СССР». (12+).
8.55 Х/ф «Замкнутый круг». (12+).
11.30 События.
11.50 Х/ф «Замкнутый круг». (12+).
13.15 Т/с «Смерть в объективе». (12+).
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с «Смерть в объективе». (12+).
17.50 События.
18.10 Х/ф «Взрослая дочь, или Тест на...» (16+).
20.00 Х/ф «Северное сияние. Тайны огненных рун». (12+).
22.00 В центре событий.
23.10 Приют комедиантов.
0.50 Д/ф «Чарующий акцент». (12+).
1.35 Д/ф «Актёрские судьбы. Великие скандалисты»
2.15 В центре событий.
3.15 Петровка, 38. (16+).
3.30 Х/ф «Взрослая дочь, или Тест на...» (16+).

ЗВЕЗДА

6.05 Д/ф «Финансовые битвы Второй мировой».
7.10 Х/ф «Крепкий орешек».
8.00 Новости дня.
8.20 Х/ф «Крепкий орешек».
9.05,10.05 Т/с «Кремль. Освобождение». (16+).
10.00 Военные новости.
13.00 Новости дня.
13.20 Т/с «Кремль. Освобождение». (16+).
14.00 Военные новости.
14.05 Х/ф «Неслужбное зодание». (12+).
16.10 Х/ф «Взрыв на расвете». (12+).
18.00 Новости дня.
18.40,21.30 Х/ф «Фронт без флангов». (12+).
21.15 Новости дня.
22.40 Д/с «Оружие Победы»
23.10 Десять фотографий.
0.00 Х/ф «Это было в разведке».
1.45 Х/ф «Приказ огонь не открывать». (12+).
3.10 Х/ф «Приказ перейти границу». (12+).

суббота, 23 мая

РГВК

07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на кумыкском языке 12+
08.00 Мультфильм 0+
08.55 Х/ф «Учитель» 0+
10.45 «Молодежный микс»
11.05 Киножурнал «Хочу все знать» 0+
11.20 «Мой малыш» в прямом эфире
11.50 Мультфильм 0+
12.05 «Подробности» 12+
12.30 «На виду. Спорт» 12+
13.10 Концерт «Россия – Родина моя» 12+
15.15 «Память поколений. Абдулхаким Исмаилов»
15.50 «Здравствуй, мир!» 0+
16.55 Дагестанское кино. Х/ф «Снежная свадьба»
18.15 Д/ф «Расул Гамзатов» 12+

18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
19.55 «Парламентский вестник» 12+
20.20 Проект «Мы – народ российский. Дагестан многонациональный»
20.50 «Первая студия» 12+
21.30 «Дагестан туристический» 6+
21.50 «Годекан» 6+
23.00 Х/ф «Марица» 0+
01.35 «Мой малыш» 0+
02.05 «Годекан» 6+
02.30 Х/ф «Черная полоса»
04.20 «Первая студия» 12+
05.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
05.40 Дагестанское кино. Х/ф «Снежная свадьба»

ПЕРВЫЙ

6.00 Доброе утро. Суббота.
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.00 Новости.
10.15 Эльдар Рязанов. «Весь юмор я потратил на кино. (12+).
11.15 Видели видео?
12.00 Новости.
12.15 Видели видео?
13.40 На дачу!
14.50 Эльдар Рязанов. «Человек-праздник. (16+).
16.45 Кто хочет стать миллионером? (12+).
18.15 Сегодня вечером. (16+).
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером. (16+).
23.00 Большая игра. (16+).
0.10 Х/ф «Наравне с парнями». (16+).
2.25 Мужское/Женское. (16+).
3.10 Модный приговор.
3.55 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

5.00 Утро России». Суббота.
8.00 Вести. Местное время.
8.20 Местное время. Суббота.
8.35 По секрету всему свету.
9.25 Пятеро на одного.
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.30 100янов. (12+).
12.35 Всероссийский потребительский проект «Тест». (12+).
13.40 Х/ф «Сжигая мосты». (12+).
18.00 Привет, Андрей! (12+).
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «Неотправленное письмо». (12+).
1.20 Х/ф «Проездной билет». (12+).

НТВ

4.50 ЧП. Расследование. (16+).
5.15 Х/ф «Дом». (18+).
7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Готовим с Алексеем Зиминим.
8.45 Доктор Свет. (16+).
9.25 Едим дома.
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Живая еда с С. Малоземовым. (12+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.00 НашПотребНадзор. (16+).
14.05 Поедем, поедим!
15.00 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели... (16+).
19.00 Центральное телевидение. (16+).
20.50 Секрет на миллион. (16+).
22.40 Международная пирамида. (16+).
23.25 Своя правда. (16+).
1.05 Дачный ответ.
1.55 Х/ф «Аз воздам». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
6.35 Мелодрама «Моя новая жизнь». (Украина). (16+).
10.20 Пять ужинов. (16+).
10.35 Мелодрама «Балериана», 1-8 с. (Украина). (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.00 Д/с «Звезды говорят». (16+).
0.05 Детектив «Дом на холмодном ключе». (Украина). (16+).
3.20 Д/ф «Знать будущее. Жизнь после Ванги». (16+).
5.00 Д/с «Звезды говорят». (16+).
5.50 Домашняя кухня. (16+).
6.15 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Х/ф «Впервые замужем».
7.35 Православная энциклопедия.
8.00 Полезная покупка.
8.10 Х/ф «Секрет неприступной красавицы».
9.55 Д/ф «Актёрские судьбы. Людмила Хитяева и Николай Лебедев».
10.30 Х/ф «Дети понедельника». (12+).
11.30 События.
11.45 Х/ф «Дети понедельника». (12+).
12.45 Х/ф «Шрам». (16+).
14.30 События.
14.45 Х/ф «Шрам». (16+).
17.00 Х/ф «Синичка 3». (16+).
21.00 Постскриптум. (16+).
22.15 Право знать! (16+).
23.45 События.
23.55 90-е. Бомба для «афганцев». (16+).
0.35 Дикие деньги. (16+).
1.15 Удар властью. (16+).
2.00 Д/ф «Тест вирусом».
2.25 Постскриптум. (16+).
3.30 Право знать! (16+).
4.45 Петровка, 38. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 М/ф.
7.05,8.15 Х/ф «Варвара-краса, длинная коса».
8.00 Новости дня.
9.00 Легенды цирка.
9.30 Легенды телевидения.
10.15 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
11.05 Улика из прошлого.
11.55 Не факт!
12.30 Крузи-контроль.
13.00 Новости дня.
13.20 Спецрепортаж. (12+).
13.40 СССР. Знак качества с Гариком Сукачевым.
14.35 Х/ф «Внимание! Всем постам...»
16.05 Х/ф «Трактир на Пятницкой».
18.00 Новости дня.
18.10 Задолго! (12+).
18.25 Х/ф «Проект «Альфа».
20.25 Х/ф «Фартовый».
22.20 Х/ф «Рысь». (16+).
0.30 Х/ф «Приказано взять живым».
1.55 Х/ф «Крепкий орешек».
3.10 Х/ф «Это было в разведке».

воскресенье, 24 мая

РГВК

07.00,08.30 Время новостей Дагестана
07.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
08.00 «Мой малыш» 12+
08.50 Мультфильм 0+
09.10 Концерт «Россия – Родина моя» 12+
11.30 «Городская среда»
12.00 «Здравствуй, мир!» 0+
12.35 «Арт-клуб» 0+
13.00,22.20 «Дагестанский календарь» 0+
13.05 «Мастер спорта» 12+
13.45 «Дагестан туристический» 6+
14.05 «Агросектор» 12+
14.35 «Галерея искусств» 6+
15.00 Мультфильм 0+

15.10 Х/ф «Принц-самозванец» 0+
16.55 «Интервью с Хамис Шамиловой» 6+
17.25 «Человек и право»
18.30 «Молодежный микс»
18.45 «Память поколений. К.Зивугудинов» 12+
19.30 Время новостей Дагестана
20.35 «Служа Родине» 12+
20.55 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
21.50 «Годекан» 6+
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.30 «Парламентский вестник» 12+
23.55 Х/ф «Заноза» 0+
01.30 «Годекан» 6+
01.55 Х/ф «Джентльмены предпочитают блондинок» 16+

ПЕРВЫЙ

5.20,6.10 Т/с «Любовь по приказу». (12+).
6.00,10.00,12.00 Новости.
7.10 Играй, гармонь любимая! (12+).
7.45 Часовой. (12+).
8.10 Здоровье. (16+).
9.20 Ураза-Байрам. Трансляция из Уфимской соборной мечети. (16+).
10.15 Жизнь других. (12+).
11.15 Видели видео?
12.15 Видели видео?
13.40 На дачу!
14.50 Теория заговора. (16+).
15.35 Х/ф «Верные друзья»
17.30 Концерт «Звезды «Русского радио». (12+).
19.30 Лучшие всех!
21.00 Время.
22.00 Что? Где? Когда? (16+).
23.10 Бродский не поэт.
1.00 Мужское/Женское.
2.30 Модный приговор.
3.15 Наедине со всеми.

РОССИЯ 1

4.35 Х/ф «Жена Штирлица». (16+).
6.20 Устами младенца.
7.05 Когда все дома с Тимуром Кизяковым.
8.00 Местное время. Воскресенье.
8.35 Вести.
9.00 Праздник Ураза-Байрам. Прямая трансляция из Московской Соборной мечети.
9.55 По секрету всему свету
10.10 Сто к одному.
11.00 Вести.
11.30 100янов. (12+).
13.30 Х/ф «Радуга жизни».
17.30 Тонцы со звездами.
20.00 Вести недели.
22.00 Москва. Кремль. Путин.
22.40 Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.30 Х/ф «Каминный гость».
3.10 Х/ф «Жена Штирлица».

НТВ

4.55 Х/ф «Самая обаятельная и привлекательная». (12+).
6.15 Центральное телевидение. (16+).
8.00 Сегодня.
8.20 У нас выигрывают! (12+).
10.00 Сегодня.
10.20 Первая передача.
11.00 Чудо техники. (12+).
11.55 Дачный ответ.
13.00 НашПотребНадзор.
14.10 Однозначно. (16+).
15.00 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели... (16+).
18.00 Новые русские сенсации. (16+).
19.00 Итоги недели.
20.10 Звезды сошлись. (16+).
21.45 Ты не поверишь! (16+).
23.00 Основано на реальных событиях. (16+).
1.45 Х/ф «Дом». (18+).
3.45 Т/с «Тихая охота». (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.25 Детектив «Дом на холмодном ключе». (16+).
11.15 Мелодрама «Год собаки». (16+).
15.10 Т/с «Великолепный век». (16+).
19.00 Т/с «Великолепный век». (16+).
23.05 Д/с «Звезды говорят». (16+).
0.10 Мелодрама «Моя новая жизнь». (16+).
3.20 Комедия «Можете звать меня папой». (16+).
5.00 Д/с «Звезды говорят». (16+).
5.50 Домашняя кухня. (16+).
6.15 6 кадров. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.50 Х/ф «Бессонная ночь».
7.20 Фактор жизни. (12+).
7.45 Полезная покупка.
8.10 10 самых... (16+).
8.40 Х/ф «Реставратор».
10.40 Спасите, я не умею готовить! (12+).
11.30 События.
11.45 Х/ф В полосе прибор
13.40 Смех с доставкой на дом. (12+).
14.30 Московская неделя.
15.05 Хроники московского быта. (12+).
16.00 Прощание. Михаил Шолохов. (16+).
16.55 Мужчины Натальи Гундаревой. (16+).
17.45 Х/ф «Синичка 4». (16+).
21.45 Х/ф «Дом на краю леса». (12+).
0.25 События.
0.40 Х/ф «Дом на краю леса». (12+).
1.35 Петровка, 38. (16+).

ЗВЕЗДА

9.00 Новости недели с Юрием Подколяевым.
9.25 Служу России. (12+).
9.55 Военная приемка.
10.45 Скрытые угрозы. (12+).
11.30 Д/с «Секретные материалы». (16+).
12.20 Код доступа. (12+).
13.10 Спецрепортаж. (12+).
13.30 Д/ф «Война в Корее». (12+).
18.00 Главное с О. Беловой.
19.20 Д/с «Легенды советского сыска. Годы войны». (16+).
22.45 Д/с «Сделано в СССР».
23.00 Фетисов. (12+).
23.45 Х/ф «Генерал». (12+).
1.40 Х/ф «Фартовый». (16+).
3.10 Х/ф «По данным уголовного розыска...»
4.20 Х/ф «Варвара-краса, длинная коса».
5.40 Д/с «Сделано в СССР».

КУЛЬТУРА 18 по 24 мая

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 Письма из провинции. Маринск
7.00 Легенды мирового кино.
7.35 Другие Романовы". «Кавказ для русской короны.
8.05 Х/ф «Дневной поезд».
9.40 Цвет времени. Гене Магритт.
9.50 Мой серебряный шар.
10.35 Х/ф «Это молодое сердце».
12.35 Academia. С. Карпов. "Империя Великих Комнинов".
13.20 2 Верник 2.
14.05 Спектакль "Амадей".
16.40 Д/ф "Испания. Тортоса".
17.05 Исторические концерты.
18.00 Уроки рисования с Сергеем Андриякой". "Половник".
18.25 Д/ф «Сибириада».
19.10 Открытый музей.
19.30 Другие Романовы". «Кавказ для русской короны.
19.55 Ступени цивилизации. "Неизвестная планета Земля", 4 с.
20.45 Мой серебряный шар.
21.30 Х/ф «Это молодое сердце».
23.25 Возрождение. Фильм 1.
23.55 Кинескоп" с П. Шелотинским. "Женское кино". Миф или реальность.
0.40 XX век. "До и после полуночи".
1.35 Исторические концерты.
2.30 Д/ф «Испания. Тортоса».

ВТОРНИК

6.30 Письма из провинции.
7.00 Легенды мирового кино.
7.35 Другие Романовы". «Некоронаванный император.
8.05 Неизвестная планета Земля, 4 с.
8.50 XX век. "Городок".
9.50 Мой серебряный шар.
10.35 Х/ф "В порту". (США).
12.20 Цвет времени. П. Федотов.
12.35 Academia. С. Карпов. "Империя Великих Комнинов".
13.20

Агьвалатар

Жемятдин къарардалди

С.АБДУРАШИДОВ, Хъуьлуьд

Алай вахтунда вири дуьньядиз чкланвай коронавирус азардин вилик пад кьун патал ийизвай алахъунар акурла, зи рикел яшлу инсанрин си- верай ван хъайи, гуя XIX асирдин эхирра са хуьре кыле феи агьвалат хтана.

А девирра хуьрера духтурар саки авачир. Хер-кьац! хъайибур чкадин жерягъри чпивай жедайвал, векьер-кьаларин куьмекдалди сагъар хъийиз-вай. Вели лугъудай са итимни, жерягъ-ри адак садакай масадак акатдай азар квайди тестикъарайла, виридан къа-рардалди жемятдикай чара авун па-тал “Нишрев” лугъудай хуьруьвай яр-гъа чкада, Самур вацлун къаншарда, адаз чилин къазма туькьурна, гъаниз куьчарна..

Велидин мукьва-кылияр и кардал рази хъаначтлани, жемятдин къарар кылиз акъудна. Начагъдаз чарасуз герек тир мес-яргъан, къаб-къажакни къазмада эцигна. Тлуьн лагъайтла, адаз вичин мукьвабуру, недай вахт мукьва хъайила къазмадивай 50 метрдин яр-гъа эцигзавай. Адани вичиз гъанвай тлуьн вахчуна къазмадиз хутахдай. И къайдада ам ина гад-кьуьд лугъун тий-из, 2 йисуз амукьна. Вич-вичиз сагъ хъхъанвайди тестикъ хъайила, хуьруь-нбуру квализ кхведай ихтияр ганал-да. И начагъди себеб яз хуьре садни азарлу хъанач.

Виниз экъеч!

Садлагъана беденда тлал гъатай Селим духтурдин патав азарханадиз фида. Рак ахъайна къенез гъахъай Селимаз сад лагъай мертебада, лацу халат алаз ацукънавай духтур ва ина авай медработникар аквада. Салам гана духтурдин патав феи Селима вичин тлалдикай хабар гуда:

- Чан духтур, зи квалер тлазва.
- Акл ятла, виниз экъеч!, - лагъана духтурди.
- Метлерни тлазва.
- Виниз..!
- Руфунни тлазва, - лагъана Сели-ма.
- Виниз экъеч!!
- Гъилерни хурни тлазва.
- Виниз экъеч!!
- Кылни тлазва.
- Виниз экъеч!!
- Мад виниз хъфидай чка амач, чан духтур.
- Я хва, ви духтур вини мертебада ава.
- Ик! лагъайла, вири хъуьрейла, азарлуди вичин духтур вини мертеба-да авайдан гъавурда акьуна.

Ветеринардин патав

Йифиз садлагъана начагъ хъайи Керим пакамахъ фад духтурдин патав фида. Вичин начагъвеликай лагъай Керимавай духтурди хабар кьада.

- Вуна пакамахъ вуч тлуьна?
- Дидеди хуьррай гъайи хъчари-кай авунвай афарар тлуьна, чан дух-тур.
- Нисиниз вуч тлуьна, - хабар хкъу-на духтурди.
- Нисинихъни, нянихъни тлуьрбур анжах хъчадин афарар я, - лагъана Керима.
- Яда, вун зи патав ваъ, ветери-нардин патав фейитла, хъсан я.

✂

Ямин МЕГЪАМЕДОВ,
диндин рекъый алим

(Эвел - 6-7, 9-12, 14-16,19-нумрайра)

Исламдин эдебар ва ахлакъар

Итимдин вилик папан ихтиярар

Итимдин хиве вичин папахъ галаз ихъ-тин эдебар кыле тухунин везифа ава:

- Хизандин жигъетдай адахъ галаз дуьз-гуьн алакъаяр хуьн, жува незвайдакай гъа-дазни гун, алуклдай парталралди таъмина-рун, адаз дуьз тербия гун. Эгер члалаз килиг тийиз хъайитла, адан гъакъиндай Аллагъди эмирнавай серенжемар къабулна кланда.
- Итимди папаз, эгер адаз чизвачтла, диндин рекъый чарасуз тир чирвилер гун лазим я. Къуръанда лагъанва: (66-сура, 6-аят, мана): “**Эй, иман гъанвайбур! Куьне куьн ва куь хизанар, кудай заттар инсанар ва къванер тир цлукай хуьх (Аллагъдин эмирар кылиз акъудиз ва Адан къадагъ-айрикай яргъа жез)! Адал - чеб лап векъи, зурба (къуватлу) малаикар ала (цлай а ма-лаикрал тапшурмишнава), чпи Аллагъди эмирнавай крага гъич садрани асивал тий-извай ва чпиз эмирнавай крар кылиз акъ-удзавай**”.
- Паб итимдин квалин эгълийрикай я. Ам имандин ва диндар амалрин куьмекдалди цлукай хуьз жеда. Диндар амалар дуьз къай-дада авун патал чирвилер ва марифат ге-рек я.
- Итимди папавай ада Исламдин къа-нунар ва эдебар кыле тухун истемишна кланда. Итимди адаз кыл, квалер, гъилер къецилларна, хижаб алачиз къекуьн, маса, чара итимрихъ галаз какахуьн къадагъа авун лазим я. Мадни башкъа, итимди папа вичин эдебар, ахлакъар, диндин крар члур тийидайвал датлана адал гуьзчивал тухва-на кланда. Адаз гунагъар ийидай мумкин-вал гана кландач. Вучиз лагъайтла, папан патахъай жавабдарвал итимдин хиве ава. Аллагъди Къуръанда лагъанва: (4-сура, 34-аят, мана): “**Итимар дишегълийрал къа-юмар (гъуьлер папарал члехивалза-вайбур, архавалзавайбур) я, Аллагъди садбуруз муькуьбурун винел (вилик) ар-туханвилер ганвайвиляй ва абуру(итим-ри) чпин мал-девлетрикай (папарал) харж ийизвайвиляй. Ва диндар папар я (ахътин-бур) - (чеб Аллагъдиз, ахла чпин гъуьлериз-ни) лап муьтлуьгъбур, (чпел ихтибарнавай вири шейэр лазим жуьре) хуьдайбур (гъуьл чкадал алачирла), Аллагъди хуь-налди. Ва чпи квез муьтлуьгъсузвал аву-никай куьне игъятигвалзавай папар, куьне абуруз насигъат ая ва (эгер эсер тахъай-тла) куьне абур месел кылди тур (жаза яз абурув “мукъув” жемир), ва (эгер эсер тахъайтла), (куьне) абур гатут (ягъ). Ва эгер абур (муьтлуьгъсуз папар и серен-жемлишай кьулухъ) квез муьтлуьгъ хъайи-тла, (а члавуз) куьне абурун аксина “рехъ” жагъуриз (зулум ийиз) алахъмир. Гъакъи-къатда, Аллагъ yine тирди, члехиди я (Ада папариз зулум авурбур жазаламишда)”. Гъакни гъадисдани лагъанва: “**Ва итим жавабдар я вичин квалин эгълий-рин патахъай**” (Бухарий).**
- Итимди вичин папарин арада тлуь-нин-хъунин, либасрин, квалин, йифер паю-нин (и карда зулум авуникай мукъаят хъа-на кланда) адалатлувал хуьн чарасуз я. Ал-лагъдин Расулди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) ква-лин эгълийрихъ хъсанвилегди гелкьуьн (хъсанвал авун) веси авунва: “**Виридалай-ни хъсанбур квекай куь хизанриз хъсан-бур я, ва зун квекай виридалайни хъсан-ди я зи хизандиз**” (Тирмизий).
- Итимдиз папан сирер чукурдай, адак квай нукъсанар винел акъуддай ихтиярар авач, вучиз лагъайтла итим папал ихтибар-лу кас я. Гъадисда лагъанва: “**Гъакъикъат-да, лап пис ксарикай я Аллагъдин вилик Къияматдин Юкьуз а итим, вичин папав ва паб итимдив лап агат хъайи, ахла адан сирер чукурзавай**”.

✂

Дин

Исламдин эдебар ва ахлакъар

Папан вилик итимдин ихтиярар

Папан хиве вичин итимдин гъакъиндай ихътин ихтиярар ва эдебар хуьнин везифа ава.

- Итимдиз муьтлуьгъ хуьн (гунагъ крар квачиз). Гъадисда лагъанва: “**Итимди ви-чин папаз месел эверай члавуз, ам та-тайтла, а папал лянет гъизва малаикри та экуьн вахт алукъдалди**” (Муслим).
- Маса гъадисда Пайгъамбарди (къуй Ал-лагъдин патай салават ва саламар хъу-рай вичиз) лагъанва: “**Эгер заз ихтияр авайтла сада маса касдиз сажда авунин жигъетдай эмир гудай, за, дугъриданни, папаз вичин итимдиз сажда авун эмир-дай**” (Абу-Давуд).
- Папа итимдин лайихвал, намус, гъуьр-мет, адан мал-девлет, аялар, квалер-къар хвена кланда. Гъадисда лагъанва: “**Ва паб жавабдар я вичин итимдин квалин ва адан веледрин патахъай**”.
- Маса гъадисда лагъанва: “**Куь (итим-рин) гъахъ куь папарал: куьн ацукъдай чка-дал масадан гъич камни тежедайвал авун ва куь квалериз квез таклан ксари-кай садни ахъай тавун**”.
- Паб гъамиша вичин итимдин квале амукъна кланда. Итимди ихтиярар ва рази-вал гайила, экъечлиз жеда. Гъакни ада ви-чин вилер чиле тун ва сес агъузун, вич пис гафарикай ва краикай хуьн, итимдин мукъ-ва-кылийриз хъсанвал ва гъуьрмет авун герек я. Къуръанда лагъанва: (33-сура, 33-аят, мана): “**Ва хъухъ (амукъ) куьн куь ква-лера ва куьне (куь) гуьрчегвилер ачухар-мир (чара итимриз аквадайвал) сифте “джагълиййадин” гуьрчегвилер ачухдал акъудун хъиз (Ислам дин къведалди ви-лик хъайи девирдиз “джагълиййа” лугъ-уда, яни инсанар а девирда авамиле авай Аллагъдин, Адан шариатдин гъакъиндай), ва кап! ая (куьне), закат це, Аллагъдиз ва Адан расулдиз муьтлуьгъ хуьхъ...**”.
- Маса аятда лагъанва: (24-сура, 31-аят, мана): “**Ва лагъ (вуна эй, Пайгъамбар) муьмин-дишегълийриз: къуй абуру чпин вилер чиле турай ва чпин авратар (диши-вилини гъаяяр) хуьрай (гъарам краикай), ва къуй абуру чпин гуьзелвилер ачухдал акъуд (къалур) тавурай анжах, адакай ачухдал алайди квачиз. Ва къуй абуру (муьмин-дишегълийри) чпин хев-хуруяр шаршаврив клеврай, ва къуй абуру чпин гуьзелвилер ачухдал акъуд тавурай (са-дазни) анжах чпин гъуьлер ва я чпин буба-яр, ва я чпин гъуьлерин бубаяр, ва я чпин рухваяр, ва я чпин гъуьлерин рухваяр, ва я чпин стхаяр, ва я чпин стхайрин рухваяр, ва я чпин вахарин рухваяр, ва я чпин ди-шегълияр (мусурман папар кафир папар квачиз), ва я чпин эрчи гъилик акатайбур (жигъадада есирда кьуна, лукъиле гъатай дишегълияр), ва я “табийвал (квализ алакълувал) авай” чпизни дишегълий-рихъ гъевеслувал (темягъ) авачирбур итимрикай, ва я дишегълийрин авратриз килиг тийизвай (темягъ авачиз, дишегъ-лийрин автрайкай хабар авачир) аялар (абурун вилик) квачиз. Ва къуй абуру чпин квачер (чилел кевиз) гъалч тавурай абу-ру клевнавай безекрикай чир жедайвал (къекъведайла ванер акъуд тавурай). Ва туба ая куьне Аллагъдиз вирида, эй, муь-минар, белки, квез агалкьунар жен!”.**
- Гъадисда лагъанва: “**Папарикай вири-далайни хъсанди (хуйирлуди) ам я, итим килигайла, ада вун шадарда, ва вуна адаз эмир гайила, ам ваз муьтлуьгъ я, ва вун квале авачирла (адакай яргъа тирла), ада вич ва ви мал-девлет хуьзва**” (Къуртлы-бий). Мад са гъадисда лагъанва: “**Куьне къадагъа ийимир Аллагъдин луклариз (ди-шегълийриз) Аллагъдин мискинриз физ, ва квевай садавай папа мискинриз фи-дай ихтияр къачурла, къуй ада папаз къа-дагъа тавурай**” (Муслим).

Диндин месэлайриз талуьк суалар пайда хъайитла, ватцапдин 8-989-653-42-35 нумрадиз кхъихъ.

Мукъва-кылийрихъ галаз эдебар

Мусурман касди вичин мукъва-кылий-рихъ галаз вичин диде-бубадихъ, веледрихъ, стхайрихъ галаз хуьзвай къайдада эдебар хуьн лазим я. Мисал яз, халадихъ галаз - вичин дидедихъ хъиз, эмедихъ галаз - вичин бубадихъ хъиз ва гъакни имидихъ, халудихъ, вири мукъва-кылийрихъ галазни хъсан ала-къаяр хвена кланда: хъсанвилер авун, члехи-даз гъуьрмет авун, гъвечлидаз регъим авун, азарлудал кыл члугун, клевевайдаз куьмек гун, пашманвилевайдаз теселли гун, бед-бахтвал кылел атанвайдаз башсагълугъвал гун (тазият авун). Абуру чпи мукъвавилин алакъаяр атлайтлани (зулум авуртлани), вуна алакъаяр хвена кланда, Аллагъдин разивал патал. Вучиз лагъайтла, и кар чаз эмирзавай гзаф аятар ва гъадисар ава: Аллагъ-Таалади лугъузва: (16-сура, 90-аят, мана): “**Гъакъи-къатда, Аллагъди эмирзава: адалатлувал (хуьн), хъсанвал авун, мукъва-кылийриз (чпин) гъахъ гун (мукъвавилин алакъаяр кыле тухун); къадагъа ийизва Ада: мур-дарвилер (алчах гафар ва крар), нагъакъан-вилер (пис крар, гунагъар) ва зулум. Ада квез насигъат гузва куьне рикел гъун па-тал!**”.

Маса аятда лагъанва: (4-сура, 36-аят, мана): “**Ва ибадат ая (куьне) Аллагъдиз ва гъич са шейни (куьне) Адаз шерик яз къа-мир (гъакъикъи шлагъи ва рабб са Аллагъ я, гъавилий вири ибадатар: дуьаяр, тла-лабунар, садакъаяр, къурбандар... са Адаз талуькарна кланда, ва а карда Адаз куь-мекчияр, арачияр къадай ихтияр авач), ва (куь) диде-бубадиз хъсанвал (еке хатур) ая, ва (гъакни) мукъва-кылидаз, етимриз, кесибриз, мукъва-кыли тир къуншидиз ва паталай тир (чаради тир) къуншидиз, къва-лав гвай юлдашдиз (рекъе, чкадал), рекъе-вай касдиз, куь эрчи гъилерик акатнавай-буруз (луклариз). Гъакъикъатда, Аллагъдиз кландач такабурлуди, лавгъади**”.

Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) “гъади-су-ль къудсий”-да лагъанва: “**Аллагъ-Таа-лади лугъузва: “Зун - Мергъяматлуди я, ва им - мукъва-кыливилини алакъаяр я, За адаз (а гафуниз) Зи Тварцилкай пай ган-ва: ни а мукъвавилер хвейитла, За а кас-дихъ галазни алакъаяр хуьда ва ни абур къатлайтла, Зани а (къатлай) касдихъ га-лаз алакъаяр къатла**”.

Мад са гъадисда лагъанва: “Пайгъам-бардивай (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) сада Женнетдиз ракъурдай ва цлукай яргъа ийидай диндар амалдикай хабар къурла, ада жаваб гана: “**Аллагъдиз ибадат авун ва Адаз са шейни шерик яз тагъун (Аллагъдихъ галаз гъич са шейни, са кардани барабар тавун, Адан хътин сифетар садазни тагун), кап! ада авун, закат гун, мукъавилин алакъаяр хуьн**” (Бухарий).

Са гъадисда халадин гъакъиндай Пай-гъамбарди (къуй Аллагъдин патай сала-ват ва саламар хъурай вичиз) лагъанва: “**Гъакъикъатда, ам (хала) дидедин дере-жада ава**” (Бухарий).

Мад са гъадисди хабар гузва: “**Садакъа кесибдиз гун садакъа яз гъисабзава ва са-дакъа кесиб мукъва-кылидаз гун садакъа яз ва гъакни мукъвавилин алакъаяр хуьн яз гъисабзава**” (Тирмизий).

Пайгъамбардивай (къуй Аллагъдин па-тай салават ва саламар хъурай вичиз) Абу Бакрдин руш Асмади вичин патав яргъай атай вичин мушрик тир дидедикай ва ам (диде) гъуьрметлудаказ къабулунин жигъет-дай хабар къурла, Пайгъамбарди (къуй Ал-лагъдин патай салават ва саламар хъу-рай вичиз) жаваб гана: “**Эхъ, жуван диде-диз гъуьрмет ая**”.

(Къат! ама)

Лезги
газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникацийрин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР

М. И. ИБРАГЬИМОВ

(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН

ЗАМЕСТИТЕЛЬ

К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ

Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН

Н. М. ИБРАГЬИМОВ

66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН

Ж. М. САИДОВА

66-00-63

КУЛЬТУРАДИН

Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ

66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН

М. А. ЖАЛИЛОВ

66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН

Р. С. РАМАЛДАНОВА

66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ

66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР

М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ

Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информационный техноло-
гийрин ва массовый коммуникацийрин хиле
гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къл-
лугъдин Дагъустан Республикада авай Управ-
лениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистра-
ция авуна.

Регистрациядин нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди туькълур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гузавач ва абур эл-
къвена вахкузавач. Редакциядинни макъалай-
рин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.
Газетда чап авун патал теклифнавай матери-
алра гъанвай делилрин дуьзвилини ва керчек-
вилини патахъай жавабдарвал авторрин чпин
хиве гъатзава.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован
проспект, 1 "а". Печатдин кълал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 16.00

Газет "Издательство" "Лотос"

ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 6432

Ⓒ - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбур я.

Ⓓ - Икъван яшар хъанвайбур кълалрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД

Отделение - НБ РД г.Махачкала

БИК - 048209001

ИНН - 0561051314/КПП - 057101001

Р/Сч - 40601810100001000001

Л/Сч - 20036 Ш60090

Цийи ктабар
“Рекьерин эвер”

К. ФЕРЗАЛИЕВ

Бажарагълу шаир, публицист Мердали Жалилова кълзавай-
бур мад са цийи ктабдалди ша-
дарна. Мукъвара “Мавел” басма-
ханада акъатнавай гъвечи къл-
лубдин кьелечі ктаб “Рекьерин
эвер” поэмадикай ибарат я.

Шаирди и эсер 20-асирдин 70-
80-йисара кхъенва, ам БАМ (Бай-
кало-Амурская магистраль) зурба
рехъ туькълурай девирдихъ галаз
алакъалу я. Вири пиперай хъиз,
эцигунрин кваллахра Дагъустан-
дин жегилрини зегьмет члугуна.

Ктаб 110 чиникай ибарат я,
авторди эпилог мукъвара алава
хъувунва. Вичиз хас тир уstad-
вилини хатлуналди теснифнавай,
фасагъатдиз кълеліз жедай эсер-
дин кьилин игитар тир Мириман-
ни Сейранан къаматралди ав-
торди зегьметкешвал, къастунал
клевивал, пак кланивал, халисан
дуствал, экуь гележегдихъ умуд-
лувал кълалурзава.

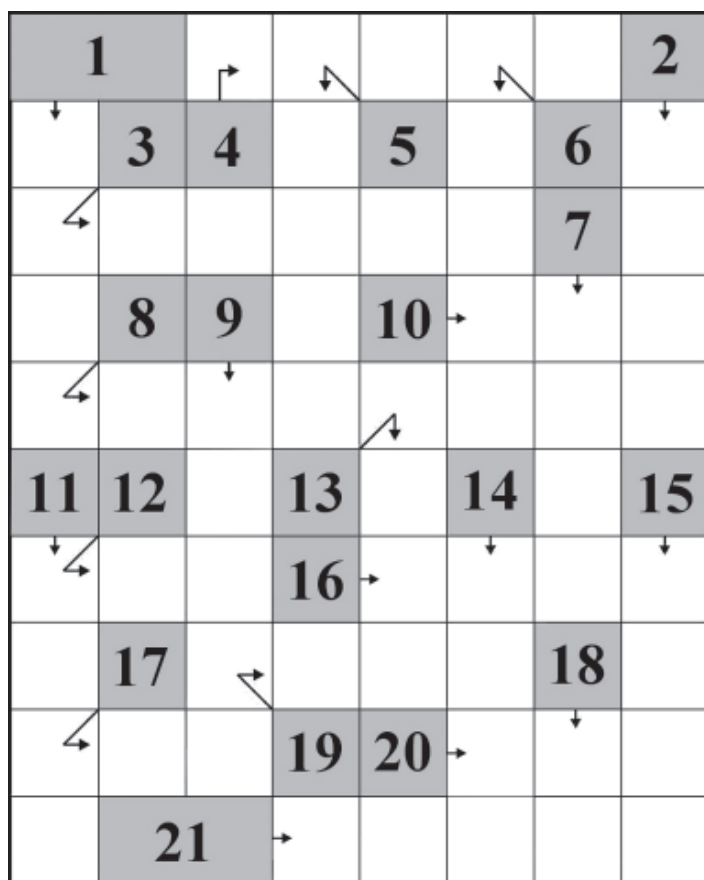
Инал заз куьрелди эсердин
шикил кълалуриз кланзава. Са
юкълуз жегил Миримаз кьве чар
санал хквезва: Ватандин вилик
буржи тамамарунин патахъай по-
вестка ва имтигъанар вахканвай-
дан гъакъиндай тел. Кълунин ме-
сэла кълалурхъ туна, Мирима сиф-
те нубатда Ватандиз къллугъ
авун герек яз гъисабна. Ам мекъи
ва яргъал тир Сибирдиз акъатза-

ва. Сейранакай шегьерда духтур-
вал кълзавай студентка жезва.
Мирима гъурбатда аскервалза-
вай вахтунда, гъвечи члавалай
адан дуст тир Къадима вичин
багърияр Сейранан патахъай ил-
чивализ адан кълализ ракъурза-
ва. “Гъикі экъечіда дуст дустунин
кършидиз? Илчи вуж я, кье ата-
на квалевай?” лугъуз, Сейрана
русавгъилин суалар гузва. Эхир-
дай руша Къадиман багърийрин
“гафарик кълвачиз гъахъдай михер
ква” лагъана, кьетивилелди ви-
чин наразивал малумарна.

БАМ туькълуриз куьмек гун
патал Дагъустандин жегилризи
ни эвер ганвайла, институтда
кълзавай Сейранани аниз фин
кьетіна. Яргъал тир Сибирда ам
ва Мирим “кысметди” сад садал
дуьшуьшар хъийизва.

Кроссворд

1. Гафунин метлеб. 2. Ич ва я чуьхвер. 3. Ягъунар, сада-сад
гатун. 4. Картайрин кватлал. 5. Ршанвай гамуник жедай тівал. 6.
Чувудрин машгъур тівар (итимдин). 7. Са килограмм яд. 8. Агъу
(химиядин элемент). 9. Желе. 10. Мусурманрин машгъур тівар. 11.
Ихтилат, гъикая, мах. 12. Гардан яргъи еке кълуш. 13. Мекъивилик
начагъ хъунин лишан. 14. Цал. 15. Коми республикадин шегьер. 16.
“Тара” лезги члалалди. 17. Чинебан фикир, гаф. 18. Къати яру ранг.
19. Шуьше. 20. Техил гатадай майдан. 21. Дуьгъудин сорт.

“ЛГ”-дин 19-нумрадиз акъатай сканворддин жавабар:

ДУЪЗ ЦІАРАРА: 6. Къабгъ. 7. Бах. 8. Къадам. 11. Агъу. 12. Ча. 13. Саил. 14.
Лучек. 15. Нагъв. 16. Клүф. 17. Няс. 18. Кыф. 23. Усугъчай. 24. Бутахуьр. 26.
Экв. 28. Киц. 29. Кыт. 35. Ифей. 36. Иситла. 37. Игит. 38. Ван. 39. Рим. 40.
Багъна. 41. Дах. 42. Члагъан.

ТИК ЦІАРАРА: 1. Къажгъан. 2. Къаралту. 3. Къарачияр. 4. Къазанжи. 5. Къа-
дагъа. 9. Тула. 10. Ички. 19. Пси. 20. Члагъ. 21. Кул. 22. Къуьк. 25. Къиличхан. 27.
Кайвани. 30. Итимвал. 31. Афарап. 32. Клинті. 33. Клару. 34. Тикрап.

М.Р. Исаев

Алай йисан 3-майдиз, 85 йи-
сан яшда аваз, чи арадай вичин
савадлу вири уьмуьр илимдиз
бахш авур физикадинни матема-
тикадин илимрин кандидат, педа-
гогвилини зегьметдин ветеран,
адалатлу хизандин кыл, яр-дус-
тунал рикі алай хъсан инсан Муса
Рамазанович Исаев акъатна.

М. Р. Исаев 1935-йисуз Сий-
идрин хуьре хана. Аял члавалай
кълунрал рикі алаз члехи хъайи
ада Къасумхуьруьн юкъван шко-
ла лап хъсан кълметар аваз
акъалтарна.

1951-йисуз ам Даггоспедуни-
верситетдин физикадинни мате-
матикадин факультетдик экечіна.
Анаг яру дипломдалди акъал-
тларай жегил муаллим-физик
Рутул райондин Ихреклин хуь-
руьз кваллахиз рекье туна. Ина
ада жергедин муаллим, завуч,
школадин директор яз кваллахна.

Школада хъсан тежриба
хъанвай ам кълун давамарун
патал аспирантурадик экечіна.

Муса Рамазановича СССР-
дин АН-дин Дагъустандин фили-
алда, физикадин институтда,
клевви материалрин физикадай
физикадинни математикадин
илимрин кандидатвилини диссер-
тация агалкъунралди хвена.

И девирда, махсус лабора-
тория арадал гъунихъ галаз сад
хъиз, ада члехи шегьерра илим-
дин гъаф мярекатра-симпозиум-
ра, конференцияра иштиракна.

1974-йисуз Даггоспединсти-
тутдиз кваллахал атун теклиф-
на. Ина ада вичин вири кълватар
ва тежриба студентриз физика-
дай чирвилер гуни кардиз бах-
шна. Ада вишелей виниз илим-
дин кваллахар, пособияр, куьмек-
чи материалар кхъена.

1995-йисуз вуздин ректордин
теклифдалди, ДГПУ-да физика-

дай заочный кълйада къллин
образование кълачудай отделе-
ние (ОЗО) кардик кутуна ва адан
къллени Муса Исаев акъвазна.

2016-йисалай педагогвилини
зегьметдин ветеран, РД-дин ла-
йихлу муаллим, машгъур алим
вичин асул кеспидивай - ДГПУ-
дин кафедрадин доцентдин
къллугъдивай кърех хъана.

Алимдин гъаф йисарин на-
муслу зегьметдиз гъукуматди
лайихлу кълметни гана. Ам В.Ле-
нинан 100 йисан юбилейдин ме-
далдин, СССР-дин АН-дин Пре-
зидиумдин Гъуьрметдин грамо-
тадин, “Дагъустан Республика-
дин лайихлу муаллим” гъуьр-
метдин тіварцін ва са жерге ма-
са шабагърин сагъиб тир.

Адаз вичи кваллах авур вири
коллективра еке гъуьрмет ва ав-
торитет авай.

Муса Рамазанович Исаев чи
арадай акъатунихъ галаз ала-
къалу яз чна адан хизандиз, вири
мукъва-къллийриз, дериндай ха-
жалат члугунивди, башсагълугъ-
вал гузва. Адан экуь къамат чи
рикьера гъамшалугъ яз амуькда.
*Ви телмазри ви тіварцілди
Ййизва кье еке дамах.*

*Чун паталди вун эбеди
Яз амуькда руьгъдин даях.*

Дустарин са десте ва вири мукъва-къллийар

Етим Эминан ирссагъиб

С.-А.АБДУРАШИДОВ

“Лезги газетдиз” акъатай Мансур Куьревидин гъаф дерин, мет-
леблу макъала чнани дикъетдивди кълпна. Етим Эмин литература-
дин буба ятла, Алибег Фатахов адан ирс давамарзавай лезги проза-
дин буба яз чиди, - лугъузва авторди. Алибег Фатахова вичин куь-
руь уьмуьрда литературада гъихътин дерин гел тунатла, чаз виридаз
ашкара я. Ада жавагъйрар хътин эсерар кхъена гележегдин несил-
риз аманат яз туна. Абур еке уstadвилелди кхъенвай затлар я.

Шаир, прозаик, драматург, фольклорист тир ада вичин 25 йисан
уьмуьрда дагъустандин ва лезги литературада вилик фин патал
пара крар авуна. Чаз лезгийрин тарихдиз, медениятдиз талуьк итиж-
лу макъалаяр кхъизвай Мансур Куьревидиз риклин сидкъидай сагъ-
рай лугъуз кланзава.

“Лезги газетдин” редакция-
дин коллективди тівар-ван
авай духтур-онколог, РД-дин
лайихлу духтур

Нурдин Севзиханович
НУРДИНОВ

рагъметдиз финихъ галаз ала-
къалу яз адан хизандиз, вири
багърийриз, санал кваллахай
дустариз башсагълугъвал
гузва.

“Лезги газетдин” редакция-
дин коллективди Махачкъала-
да авай имам аш-Шафиидин
тіварунихъ галай мискиндин
имам Тажидин гъажи Къазибе-
говаз играми хва

НАЗИМ

рагъметдиз финихъ галаз ала-
къалу яз, дериндай хажалат
члугунивди, башсагълугъвал
гузва.

“Лезги газетдин” редакция-
дин коллективди даргийрин
“Замана” газетдин редакциядин
кьилин бухгалтер Диана Аб-
дулкеримовадиз играми вах

РИМА

рагъметдиз финихъ галаз ала-
къалу яз башсагълугъвал гуз-
ва.

Абдулгъаниеврин ва Али-
еврин хизанри

Бажиханум Ярметовна
АТЛУХАНОВА

рагъметдиз финихъ галаз ала-
къалу яз адан хва Атлуханов
Вагифаз ва вири багърийриз,
еке хажалат члугунивди, баш-
сагълугъвал гузва.